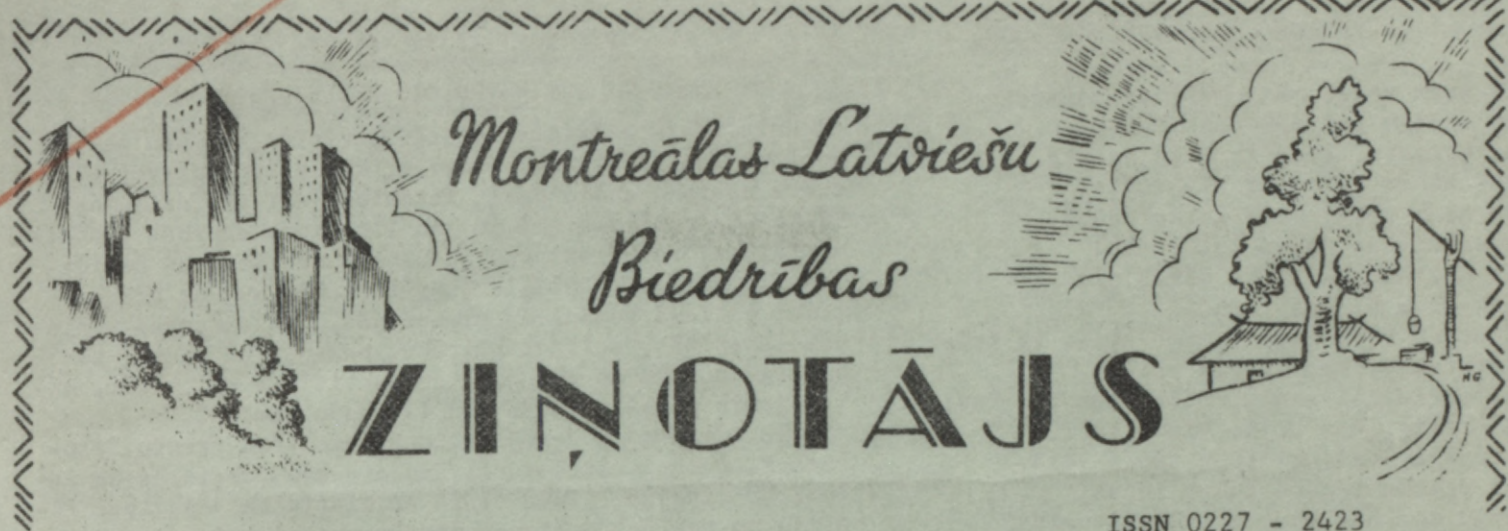

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA 44

Montreālas Latviešu
Biedrības
ZIŅOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1990. GADA MARTS

MONTREALA, KVEBEKĀ

41. GADA GĀJUMS

Nr. 3. (492.)

tīri racionālā veidā par cilvēku, pasauli un Dievu. Reliģijas filozofija, tīri racionāla zinātne, kas izriet no patiesā humānisma dimensijām, ir integrāli ietverta kristīgajā filozofijā kā tās sastāvdaļa. Kā tāda tā liek racionālus pamatus mūsu kristīgai ticībai. Tas konkrētajā cilvēkā norisinās saskanīgi un pilnvērtīgi, ja to vada kritiskais reālisms, līdzsvarotā atziņas teorija. Tā nu esam pietiekoši sagatavoti, lai, turpinot savus filozofiski reliģiozos meklējumus, stātos pie Dieva esamības pierādījumiem organiskās saistībās ar reliģijas filozofiju. Racionālie prāta ceļi uz reālo Dievu ir arī reliģisko saistību ceļi, kas mūs vieno ar Dievu apzinīgā pazīšanās, mīlestībā un Viņa Gribas pildīšanā.

/ Beigas. /

Prof. Dr. STANISLAVS LADUSĀNS.

PLURĀLISMS.

Vēl pavisam nesen vārdu "plurālisms" pavisam reti varēja vārdnīcās sameklēt. Tagad, turpretim, kad visur tiek pieprasīts 'plurālisms un demokrātija', tas ir kļuvis gandrīz vai par modes vārdu. Pats plurālisma jēdziens tomēr bija pazīstams jau senajā Grieķijā, kad Aristotelis pretojās sava skolotāja Plātona mācībai par monolītisko valsti.

Plātona monolītiskās valsts jēdziens izrietēja no viņa priekšstata, ka aiz mūsu nepilnīgās un disharmoniskās ikdienas pasaules slēpjas kāda harmoniska, ideāla pasaule. Filozofa uzdevums nu būtu šīs ideālās pasaules būvi atklāt, un politika pienākums - pārvērst harmonijā mūsu sadzīves chaosu. Tādēļ valdniekam pienākas pārveidot savu pavalstnieku pretrunu pilnais "iekšējais cilvēks" un to vislabāk - māca Plātons - sākt jau no agras bērnības:

"Lai mātes un aukles stāsta bērniem tikai tās pasakas un teikas, ko valsts cenzori atzinuši par labām, bet visas pārējās vecās, lai nodod iznīcināšanai."

Šī valdnieku cīņa par vienoto ideoloģiju arī mūsu dienās ir jo labi pazīstama. Tā kļūst vēl pazīstamāka, ja atceramies, ka Plātons darbojās tikai kādas četras paaudzes pēc Kleistēna, kas 509. gadā pr. Kr. bija reformējis Atēnu dzīvi, noārdīdams ģimenes un cilts tradīcijas un pārdaļīdams seno ciemātu robežas par labu topošās valsts viengabalainībai. Kleistēns tikumus mēģināja aizstāt ar likumiem un lika seno ģimenes dievību pavardiem plēnēt valsts dievību upurliedzumu priekšā. Kleistēns nebija tirrāns, un arī Plātons sludināja tikai republiku, bet, kā pirmais darbos, tā otrais vārdos, lika pamatus centralizētajai valsts varas iekārtai.

Šai ideoloģijai nu pretim stājās Aristotelis, mācīdams, ka dzīve ir par daudz sarežģīta, lai to iesprostotu kādas vienkāršas politiskās formulas rāmjos. Aristotelis mācīja plurālistisko pieeju un pretojās ģimenes tradīciju nivelēšanai un valsts varas monopolam:

"Vienotībai gan ir jāpastāv kā valstī, tā arī ģimenē, bet mēs nedrīkstam sajaukt dažādās un atšķirīgās sadzīves lomas, kas tām abām jāpilda. Meklēdami harmoniju viengabalainībā un vienveidībā, mēs varam nonākt līdz valstij, kas ārēji gan vēl it kā pastāv, bet savu iekšējo jēgu jau zaudējusi - tāpat kā harmonija, togu dažādību zaudējot, kļūst par vienmuļu unisonu."

Šo teorētisko plurālisma pamatojumu Aristotelis vēl papildina ar piemēriem, kas arī šodien nav zaudējuši savu nozīmi:

"Kopīpašums... Lietām, kam visvairāk īpašnieku, parasti tiek piegriezta vismazākā vērtība. Katrs domā tikai par savu, bet kopējā īpašuma kopšanu atstāj citiem."

Aristoteļa pretošanās Plātona monolītiskās valsts ideoloģijai lielā mērā paglāba jaunradīto Atēnu valsti no orientālā despotisma likteņa. Grieķijā gan pa laikam uzkundzējās tirrāni, gan arī demokrātija deģenerējās oligarhijā, bet pats plurālisma princips nekad pilnīgi neizzuda.

Vidus laikos šī plurālisma ideja saglabājās netieši, abu monolītisko institūciju, t. i., baznīcas un valsts - savstarpējo cīņu rezultātā. Baznīcas varai brūkot, šis - savā ziņā mākslīgais - plurālisms arīdzan zaudē savu lomu, un valsts vara sāk vienpusīgi pieaugt. Hobe (Thomas Hobbes) 16. g. s. jau sūdzās, ka "...ikviens vēl pats grib izšķirt labo no ļaunā, nemaz neapzinoties, ka šāda izšķiršanās pieņākas tikai valsts varai."

18. g. s. Ruso (Jean-Jacques Rousseau) cīņā pret plurālismu iet vēl vienu soli tālāk, sludinādams, ka

"...ikvienam pilsonim jākļūst neatkarīgam vienam no otra, bet pilnīgi atkarīgam no valsts." / Turpinājums 4. lpp./

Tā bij dzimtai zemei velte -
Ziemas svētku kaujas sīvās.

o o o

Zviedru pulkiem, krieviem, vāciem
Mūsu drosme bij kā vairogs.
Un pavisam reti nācās
Sēst pie savas laivas aiņiem.
Tvert pēc zobena, lai tautu
Pretī brīves saulei vestu,
Simtgadīgās važas rautu,
Vergu mūžus projām mestu.
Bet tāda stunda pienāk.
Pa vēstures vērtiem
Latviešu dumpība ienāk.
Mirdz piektā gada sārtums.
Sārtumu muižas izstaro,
Kad kvēlo tās naida ārdos.
Tad seko bēdas un posts.
Zeme asinīs vērtās,
Ar lodi trulu un aklu
Dzēš elpu dumpības garam.
Un latviešu lepnumu pakļauj
Kā senāk - svešnieku varai.

o o o

Pa zemzemes īsajiem ceļiem
Mēs - kritušie vienā pulkā.
Kad svētbrīdī satiekas veļi,
Atmiņu ugunis spulgo.
Un iznirst Daugavas krasti,
Un iznirst Bermonta vilts;
Un kaŗa kuŗu masti
Un asinīs mirkstošais tilts.
Pret svešnieku bariem mēs - sauja.
Bet loŗberiem pretī - ienaids,
Kad sākās novembra kaujas
Ir uzvaras smarŗa ik dienai.
Un ilgi vēl vēstures lapās
Klups vēsturnieks nezīpā mulstot:
Kur avots? Kā uzvara tapa?
Vien leŗendās varoŗgars pulsēs.

o o o

Tikai tas, kas dzimtās zemes mālā
Mīcījis ir savas kailās pēdas,
Jūnijrītā stājies siena vālā,
Ieskatījies dziļi tautas bēdā;
Dainās saklausījis tautas garu,
Pļavas ziedā Dieva spēku jutis,
Tikai tas spēj līdzī papemt kaŗā
Tēvu zemes mīlestību krūtīs.
Iesūc, cilvēk, zemes smarŗu sevī
Kad pēc zobena tev sniedzas roka.
Varoŗgars tad allaŗ būs ar tevi,
Neaptraipīts mūsu vidū nokāps.
Te pie galda tam būs goda vieta,
Tautai mūŗam būsi svētums dīvs.
Puisēns Brāļu kapos nolīks ziedus
Un tu zināsi, ka gars tavs dzīvs.

GUNĀRS FREIMANIS.

uzzibsnījumi

xxx

satīt tevi sapnī cieši
vēl arvien... vēl ilgu brīdi
nesadzeļ lai laika grieŗi
lai tu manā domā spīdi

lai es varu sevī nolikt
tavai mīlestībai blakus
tev un sev lai varu solīt
neaizakšņot cirsto taku

xxx

es tev dāvināŗu... es tev doŗu...
ne jau zvaŗgnes tās man neiegūt
mīlestības vārdus sudraboŗu
un ar tiem tev ņķirtumdienās būt

lai tie saulē ceļ un sargā tevi
vieglumu zem taviem soļiem klāj
sudrabdziesmu jau tev esmu devis
zelta rindām sirds man vārdus krāj

xxx

tu man esi kā klajums plūdiem
tu man esi kā saule kā gaiss
tu man esi kā tuksnesī ūdens
tu man esi kā sapnis skaists

tu man esi kā zeme graudam
grauds bez tīruma auglībai lieks
esi tu manai kārībai ļauta
neprieka mūžā mans vienīgais prieks

xxx

ja tu aizej... sirdij sāpe gara
uzsegsies un smagas skumjas snigs
būs man jāiztiek bez pavasara
dziesmošana dziļā miegā migs

ja tu aizej... kur lai dziesmas lieku?
tikai tad kad esi viņas skan
ja tu aizej... sastingumā iekust
un tur ilgi palikt lemts būs man

xxx

kā iznes liesmu cauri vēju vēdām
tā iznesi tu savu kvēlošanu
caur vientulības tumsu cauri bēdai
kas pārsedzās pār dziesmošanu manu

tu biji bāka man un zvaigzne ceļam
tu biji oāze kur veldzi malkot
tu biji tā kas melnā mirklī neļauj
ar cilpu izmisumu valgot

xxx

mums prieku pēma dzeloņdrāšu žņaugums
tas rudepoja pavasara ziedus
vien neskarts palicis tavš dvēšles jaukums
tam dzīvoju to slavēju tam dziedu

es dziedu mīlestības atvasarai
tā rudens kodumam liek gaidīt
kā mūsu gulbju dziesma ziemai garai
ar kuņu liktens nolēmums sāk baidīt

xxx

pieskāries pie rasas zieda
jūtu Dieva elpu blakus
tavam mūžam līdzās iedams
ilgu mīlestību saku

lielu pateicību lieku
tavā mazā siltā delnā
sudrabots ir bijis sniegums
tevis dāvāts stundā melnā

xxx

ar tavu vārdu lūpās! -
tā rit pēc rīta rīts
tā diena dienu šūpo
tā naktis projām slīd

Un kamēr tavas pēdas
pie manām blakus būs
ikviena tava bēda
par manu bēdu kļūs

mums arī rūpe viena
mums kopīgs prieka kauss
tā diena šūpo dienu
un rīts pēc rīta aust

xxx

ja tu nebūtu - es nabags
mūžs mans nevajadzīgs velts
tevis nav - es rauta lapa
kuņai vairāk neatzelt

/Turpinājums 5. lpp. /

Varbūt šis solis uz priekšu ir arī solis 2000 gadus
atpakaļ, kad Plātons mācīja, ka valstij jākontrolē "iekšē-
jais cilvēks". Ruso šo ideju vēl papildina:

"Cilvēkus jāpārveido par tādiem, kādiem tiem būtu bi-
jis jābūt. Autoritāte kļūst absolūta tikai tad, ja
tā spēj ielauzties cilvēka sirde dziļumos un izse-
kot ne tikai darbiem, bet arī domām."

Kamēr valsts vēl nav sasniegusi šo absolūto autoritā-
tes pakāpi, tā ir tiesīga visās valdības vēlēšanās - Ruso
māca - vadoties no formulas, ka "balsotāju skaits nav lī-
dzīgs balsu skaitam", t. i., "nepareizie" neskaitās. Šie
nepareizie pēc Ruso domām nu būtu visi tie, kas paši ap-
vienojušies kopējo interešu vārdā. Kopējās intereses
drīkst pārstāvēt tikai pati valsts, bet, kas mēģina to
darīt neatkarīgi, ir valsts darba jautājumi, respektīvi,
"tautas ienaidnieki". Te nu mēs redzam medaļas otru pusi
formulai, ka "pilsonim jābūt neatkarīgam vienam no otra" -
ar to tiem patiesībā tiek pēta biedrošanās brīvība. Te
arī tiek likti pamati vienpartijas sistēmai un, t. s.,
"centrālajai demokratijai".

Tomēr pa to pašu laiku, kamēr monolītiskās valsts ide-
ja plešas plašumā, arī plurālisma princips tomēr galīgi
neizzūd - kaut arī tas saglabājas vairāk grāmatās kā pašā
dzīvē. Althusius (Johannes Althusius) 17. g. s. atgrie-
žas pie Aristoteliskā valsts harmonijas principa, kas
balstās uz kopējo interešu apvienībām un tradīciju sagla-
bāšanu. Vipš dod šai sabiedrības sadarbībai pat jaunu no-
saukumu - "sabiedriskā simbioze". Althusius māca, ka no
šīm kopējo interešu apvienībām - nevis no izolētajiem in-
dividiem - veidojas valsts kopība, un tas nu ir tieši
pretstatā Ruso tēzei.

"... tāpat kā dabā cēlonis rada sekas, tāpat arī
vienkāršākās sadzīves vienības, kā ģimene vai saime,
ir pamatā augstākajām vienībām, kā valstij. Kaut arī
šīs vienkāršākās sadzīves vienības var pastāvēt vie-
nas pašas, t. i., bez valsts, tomēr apvienošanās
valstī tām bieži nāk par labu. Tāpēc sabiedriskā sim-
bioze māca, ka valsts dibinās uz vienkāršākajām ko-
pām."

Althusius norāda, ka valsts ir apvienību apvienība - com-
munitas communitatum.

Pagājušajā gadu simtenī šīs idejas sakuplo, un viens no
galvenajiem domātājiem šajā virzienā ir Tokville (Alexis
de Tocqueville), kas uzsveš, ka

"... mūsu dienās biedrošanās brīvība ir pamatākums
cīņā pret vairākuma tirraniju. Šī biedrošanās brīvī-
ba ir visvairāk nepieciešama tieši demokratiskajā
valstī."

Te atkal parādās monolītiskās un plurālistiskās valsts
principa konflikts, jo tas, kas Tokvillem ir negatīvs
(vairākuma tirranija), pēc Ruso domām būtu pozitīvs
(pilsoņu atkarība no valsts varas). Tokville savā Ame-
rikas apceļojumā - kas ir svarīga grāmata vēl šodien -
saskata kā šī amerikāņu savstarpējā neatkarība tos sago-
tavo atkarībai no valsts varas:

"Šī vara tiecas būt absolūta, iespiesties ikdienas
dzīvē, visu regulēt. Tā dara visu to draudzības un
gādības vārdā. Tā būtu it kā vecāku vara pār bērniem,
ja vien savus padotos audzinātu garīgam briedumam,
bet tā, tieši otrādi, cenšas tos paturēt nenobrie-
dības līmenī... un šāda veida pakļautība it viegli
var kļūt par maldinošu brīvības ilūziju."

Šāda brīvības ilūzijas kultivēšana Amerikā redzama pat vēl
mūsu dienās. Skolas teicas bērņus atbrīvot no tradīciju
žņaugiem, mācot tiem parastās morāles vietā 'piemēroša-
nos' (adjustment), bet nepasakot, kam tad nu būtu jā-
piemērojas. Tādējādi bērņš pats meklē varas centrus un
parasti tos atrod bandu barvežos. To var gan uzskatīt par
vairākuma gribu, t. s., "peer pressure" formā, bet pace-
ļas jautājums, par cik šī griba ir tikai padošanās kailai
varai un par cik te meklējams pamats demokratiskai sistē-
mai - vai te tiktu likti pamati "atsevišķo interešu gru-
pām" vai arī ceļam uz oligarchiju. Tokville domā, ka for-
malizēts demokratisms vēl negarantē brīvību un brīdina:

"Es nebūt nedomāju, ka amerikāņu valsts organizācija
ir vienīgais veids kā kopt demokrātiskos principus."
Amerikā pastāv un tiek konstitucionāli garantēta kā vārda,
tā arī reliģiskā un biedrošanās brīvība. To atzīst pats
Tokville, bet tomēr šaubās, vai valsts administrācija
vien vēl var garantēt brīvību. Mūsu gadu simtenis, kas

pieredzējis tik daudz cēlu manifestāciju un deklarāciju, šis Tokvilles šaubas var jo labi saprast. Līdzīgas šaubas pauda arī angļu domātājs Bērks (Edmund Burke), kas dzīvoja kādu paaudzi priekš Tokvilles un kas savā neuzticībā valsts varai atbalsoja kā Aristoteli, tā arī Althusiju.

"Sabiedrības uzbūve ir par daudz sarežģīta, lai to varētu pakļaut kādām vienkāršotām direktīvēm. Ideoloģiski vienkāršotas valdības formas ir defektīvas pašos pamatos, lai neteiktu vēl ko ļaunāku... valdībām nav morāliiski atļauts izpostīt sabiedrības pamatvienības, balstoties uz ideoloģiskām spekulācijām un iespējamiem uzlabojumiem tālu nākotnē..." Nedrīkst saplosīt sabiedrības pamatvienības - nedrīkst darīt to, ko darīja Kleistēns un attaisnoja Plātons un kas tik daudz tiek darīts arī mūsu dienās. Valsts pamatos jāstāvē tautai, ne ideoloģijai. Bērks saredz tautā ko vairāk kā tikai statistisku vienību vai ģeogrāfisku lokalitāti. Tas viss, tāpat kā valsts struktūra, ir tikai daļa, tāpat kā atsevišķs ģeometrisks punkts taisnē. Bērks nu meklē šo taisnes virzienu, šo pašu taisni, kultūras kontinuitāti, un izsaka to savā pazīstamajā definīcijā par kultūras saitēm:

"starp dzīvajām, mirušajām un vēl nedzimušajām audzēm."

Plurālisms meklē sadzīves pamatus tālāk par valsts un politisko administrāciju - tas saskata šos pamatus tradīcijās, tikumos, mājvietās un svētīvietās, tēvu tēvu liktajās laipās, kopējās vēstures apziņā. Liktos paradoksāli šie pieminēt Marksu, un tomēr arī viņš saka par britu Indijas konolizēšanu runājot, ka

"... britu valdīšana Indijā panāca to, ka ne pilsoņu kari, ne invāzijas, ne revolūcijas, ne badi nespēja paveikt, proti - izpostīt indiešu sadzīvi ... atņemot tai tradīcijas un kopējo vēsturi."

Kaut arī Markss saskata, ka indiešu sadzīves īstais pamats bija tradīcijas un vēstures kopība, viņš tomēr šis pašas tradīcijas augsti nevērtē - viņš saka, ka tās bija balstījušās "despotiskā patriarhālismā". Arī Ruso cīnījās pret patriarhālismu un sludināja, ka tēvs savas tiesības mācīt bērņus saņem no valsts - tas ir pilsonis, kas pārstāv valsti ģimenē. Arī Kleistēns gribēja izraut ģimenes saknes no kopējām cilts tradīcijām, padarīt ģimeni atkarīgu no valsts. Bet kāda tad nu bija senā, priekš-Kleistēna ģimene? - Tās parakstus varam sameklēt vēstures liecībās, bet šie stāsti Eiropas domātājiem nekad nav bijuši īsti izprotami, jo pati dzīve bija gājusi citus ceļus. Plurālisti cīnījās par patriarhālisma tiesībām, kaut arī pati patriarhālisma tradīcija bieži bija padota valsts varai vai baznīcas dogmai, kas vilka uz monolitisma pusi. Arī plurālistiem bija grūti saskatīt māti kā ģimenes pavarda sargātāju. Un te nu mums, latviešiem, ir dota labāka iespēja ieskatīties senajā kultūrā, senajās tradīcijās un mēģināt saredzēt, kā tās arī mūsu dienās var sniegt garantiju sadzīves brīvībai. Mēs vēl spējam saprast dainu pasauli - vismaz dainu valodu - kur šī senā brīvības tradīcija ir saglabāta, kur pat plurālisma pretinieki nespēj pārņemt "despotisko patriarhālismu". Tur vēl ir manāmas senču liktās laipas, kas saista "dzīvās ar mirušajām un vēl nedzimušajām audzēm". Dainu matriarhālajā pasaulē valda tikumi, ne likumi. Šie tikumi sniedzas pagātnē un tos uz nākotni ved ģimenes, mātes mācība, ne valsts dekrēti. Tos necenzē valsts (sk. Plātonu). Kr. Barons kā pirmo dainu savos krājumos ir līcis -

Viena meita Rīgā dzied
Otra dzied Valmierā.
Abas dzied vienu dziesmu;
Vai tās vienas mātes meitas?

Te ģimenes māte kļūst par dainu māti, kas met laipas pār robežu robežām. Tautu saista ģimenes saknes, izteiktas dainu tradīcijā, ne valsts skola. Uz dainu pasauli varētu vislabāk attiecināt formulu, ka "medium is the message" - pats dainu mācīšanas un tālāk nodošanas veids ir tas, kas to atšķir no morāles kodeksu pavēles formām. Tāpēc dainu pasaules vērtība nav galvenokārt meklējama viņas vēstures folkloras liecībās, bet gan tieši viņas piemērotībā arī - un jo sevišķi - šīs dienas prasībām. Dainu princips ir plurālisma princips. To nu būtu jāliek vērā visiem tiem, kas dainās saredz iemeslu ironizēt par dainu Dieviņa nevarību pretstatā svešo dievu varai. Dai-

uzzibsnījumi / turpinājums no 4. lpp. /

ja tu nebūtu - es kalstu
tā kā lūzis koka zars
kad tu neesi - es salstu
kā salst ziemā saules stars

xxx

no saules silti stari plūst
un ienirst zemes dziļu gribā
no tevis gaišums manī kūst
un vējšas baltā mīlestībā

un arī sāpums vējšas balts
tas sāpums kuŗu šķinis šķirtums
pār manu mūžu dziesmas šalc
un lēnām aizdzīst liktepcirtums

GUNĀRS FREIMANIS.

IBSENSA MOTĪVI.

"kāds esi - vienmēr paliec tāds"
ir Ibsens paudis brīzdams trimdu
"tik nees' šaubīgs niedras kāts"
kad jāaizstāv ir zeme dzimtā

tā jāaizstāv no austrumvēja
kas kokus rauj ar saknēm ārā
no tiem kas vējam līdzī skrēja
kad bēda tautu dziļi skāra

"kas gribi būt, tas esi viss"
ir Ibsens Brandam sacīt licis
"ne šodien putns - rīt rāpulis"
kam esi ticējis, tam ticī!

1990. gadā

xxx

un nomocītie runāt iesāk
un viņu balsī rūpe viena -
kad ausīs brīvestības diena
lai grand pār ļauno taisna tiesa

ja tiesa izpaliks un kangars
spēs nesodīts zem saules staigāt
tad soģī pārtaps tundra taiga
skaus tiesājamo saltās vangās

1990. gadā

xxx

vēl daļa diena daļš labs solis
vēl cerībdzirksts sīks gaismas stars
un dzīsīs mūžs kas Dieva nolikts
un pieri veļu māte skars

viss brīdums cauri dzīves sūrei
viens vienīgs brīves cīņu ceļš
bet svešniekam līdz ļaunums pūrā
viņš to dien dienā ārā ceļ

pār tautām nāves pļauja pļaujas
un iznīcība šķind un skan
un rodas kangari un ļaujas
lai tumsonība ir tiem gans

kur tautas nosodījums gaisis?
cik ilgi aklums acis klās?
nāks citas audzes kļūs tām baisi...
Tās savus tēvus nicinās

1990. gadā

GUNĀRS FREIMANIS.

nās, patiešām, nav nedz pareģojumu, nedz apsolījumu, nedz soda draudu un lāstu - tāpēc, Eiropas kultūras perspektīvā raugoties, tur grūti saskatīt reliģijas jēgu. Tāpēc no šīs perspektīvas arī dainu Dievs labākā gadījumā ir tikai dzejiska metafora. Tomēr reliģijas jēgu var arī atvasināt no "religare" - "par jaunu savienot", un tādējādi kā tradīciju saglabātāju. Tā-

dā ieskatā dainas nu kļūst par spēku, ja ne arī par nospiedošu varu. Šis spēks ir mūs saglabājis cauri gadu simteņiem.

Ja arī plurālisti atzīst, ka likuma administrācija vien vēl negarantē kultūras dzīvīgumu, tad, tomēr, tie vienmēr ir raudzījušies arī uz likuma varu sabiedrībā. Bērks saka, ka

"Likums un patvarība ir mūžīgie ienaidnieki... parādi man varu, un es tev parādīšu tos, ko šī vara sargā."

Likums ir pretrunā ar patvarību. Pat ķēniņš (un plurālisti ir bijuši arī monarchisti) savu vārdu, t. i., likumu lauzt nedrīkst. Likums sargā un soda visus vienādi - te slēpjas ne vien valsts privilēģijas, bet arī pienākums. Patvarība, turpretim, sargā vienus uz otra rēķina, un demokrātiskā sistēmā tāda patvarība parādās oligarhijā. Oligarhija nav kādas atsevišķas grupas centieni sargāt savas intereses - to vienmēr plurālisti ir atzinuši par labu - bet gan centieni izmantot pārējos savā labā. Jo sevišķi plurālisti pret šādu oligarhisku despotismu brīdina, ja tas tiek piekopts kādas "augstākas idejas" vārdā. Tā nu ir tā pati vecā Aristoteļa doma, ko Bērks izsaca kā domu, ka "... ideoloģiski vienkāršotās valdības formas ir defektīvas pašos pamatos" un tad to papildina vēl brīdinājumu - "... lai neteiktu vēl ko ļaunāku." Tāds ideoloģiski balstīts despotisms oligarhijās ir vienmēr bijis pazīstams vēstures liecinieks. Tā, piemēram, pirmkristīgie cīnījās sākumā par savas reliģijas atzīšanu, bet tikko to dabūja, tā sāka apspiest pārējās reliģijas un kristīgās mīlestības vārdā aizkurināja pretinieku sārtus. Bolševisms uzsāka ar strādnieku aizstāvēšanu un beidza ar Sibīrijas darba nometnēm. Nirnbergā padomju tiesnesis tiesāja uzvarētos vāciešus cilvēcības vārdā tajā pašā laikā, kad padomju zemēs plosījās vislielākā necilvēcība.

Arī Livonijā bija divi likumi - valdniekiem un zemniekiem - un te nav runa par aristokratijas privilēģijām, bet par šo privilēģiju despotisku izmantošanu.

Mēs, diemžēl, Eiropas kultūrā iegājām nevis pa dainu tradīciju liktajām laipām, bet gan ar vagaru zābakiem kājās. Mūsu šolaiku sadzīves tradīcija, diemžēl, ir kalpošana varai, oligarhijai. Mēs arī šodien vēl lāga neredzam, ka mūs padotībā saista nevis kungu ķēdes, bet pašu tautas vagaru rīksts. Mūsu kangaru traģēdija nu ir tā, ka tie - gan naudas, gan vēl vairāk tukšu glaimu nopirkti - ir iemācījušies būt tik veiksmīgi savas tautas izmantotāji. Bet nedomāsim, ka, bolševisma varai sabrukot, pasaulē vairs nebūs citu varu, kas meklētu mūsu kangaru spēka. Ar šīm varām tomēr būs vienmēr ir jāsadarbojas, ir jārēķinājas - tikai pārdoties tām nedrīkstam. Ne par naudu, nedz lielkiem glaimiem - un te nu plurālisma filozofija mums var līdzēt, parādot oligarhisko varu iekšējo nespēku un neizbēgamo deģenerāciju.

Un visbeidzot, plurālisms arī māca, ka "vienkāršās sadzīves vienības var eksistēt vienas pašas, t. i., bez valsts" (Althusius). Atcerēsimies, ka mūsu 700 pakļautības gadi bija arī gadi, uz kuriem varam būt lepni, jo tajos tomēr saglabājām savas kultūras saknes. Un to darījām nevien bez valsts varas, bet pat pret valsts gribu! Tagad, trimdā, atkal esam pierādījuši, ka savas kultūras saglabāšanai izšķirošais nav valsts vara, bet gan pašu apņemšanās, spēja nesastingt bailēs varas priekšā. Kad mūsu paaudze trimdas gaitas būs beigusi, tās pēcteči uzsāks jaunas gaitas. Ārpus Latvijas dzimuši, tie tomēr vairs nedzīvo trimdā, bet gan - klaidā. Klaida ir neparasts vārds, kas bija vērstas pret mums, vārds, pat par kura rakstību vēl neesam skaidrībā - klaida vai klaidis. Tomēr pats jēdziens ir lietderīgs mūsu kultūras saglabāšanai ārpus savas zemes robežām, minoritātē dzīvojot. Ar šo jēzienu mums nākas sadurties ik brīdi. A. Rupģis (MLB Ziņotājā) saka, ka

"... cilvēka nacionālā, etniskā lojalitāte vairs nekompromitē viņa pilsoņa lojalitāti pret savas zemes mītni..."

Te tiek likti pamati mūsu klaidas politiskajai filozofijai, filozofijai, kas balstas plurālismā. Bet iesim vēl vienu soli tālāk. Ja nu šī etniskā lojalitāte nekompromitē latviešu svešumā, klaidā, tad tā nekompromitē arī nelatviešus Latvijā (kamēr tie uztur savu pilsonisko lojalitāti). Šī nav politiska spekulācija, tā jau ir parādījusies par realitāti, pie tam vēl par pozitīvu realitāti. Varbūt var pienākt brīdis, kad arī Latvijā latvieši dzīvos klaidas dzīvi. Oligarhiskie spēki - mūsu kangariem piestrādājot - par to arī gādās uz priekšu. Ja vien būs izpratuši plurālisma tēzi par kultūras saglabāšanu bez valsts varas atbalsta, tad arī šī iekšējā klaida mūs tomēr biedēt nevarēs. Mūsu garīgās saknes izaug ne tikai no ģeogrāfiskās lokalitātes, bet no ģimenes garīgajiem slāņiem.

Par garīgajām saknēm runājot, mums gan arī jāapzinās, ka plurālisma vārdā nedrīkstam sludināt nedz ideoloģisko, nedz reliģisko dogmatismu. Par dainu tradīcijām runājot, mēs nedrīkstam iedomāties, ka dainu tikumu jēga būtu saglabāta tikai, piemēram, dievturēm. Tieši par dievturēm runājot, neaizmirsīsim, ka Antons Austrīņš, uz dievturības saietiem dodamies, vienmēr nesa padusē Dziesmu Grāmatu. Dievturība, tiešām, ir darījusi ļoti daudz mūsu tautas tradīciju uzturēšanai, bet tā nav vienīgā mācība šajā laukā. Skatīsimies uz dainām ne tik daudz kā reliģiju, kā gan uz reliģiskās brīvības mācību. Tāpat neiedomāsimies plurālisma vārdā ar vienu roku aizslauīt komūnismu, kas ievests no austrumiem, un ar otru roku kristiānismu, kas ievests no rietumiem. Šīs abas ir Eiropas mācības, un Eiropā mums būs jādzīvo. Vēl vairāk, tie mūsu tautas brāļi, kas, zem svešajām varām dzīvodami, tomēr nebija zaudējuši savu garīgo tradīciju saknes, kā vienā, tā otrā lēģerī darbodamies, ir varējuši likt arī uz priekšu senču laipas svešajos purvajos. Plurālisms mums māca neizrauties no "vienkāršotajām direktīvām", bet arī nedod tiesātāja zizli rokās. Plurālisms patiesībā negrib dot atbildes, bet uzstādīt jautājumus. Varbūt tas plurālismu dažu acīs padarīs tikpat nespēcīgu kā dainu Dievu. Tāpat kā dainu Dieviņš palīdz iet taisnu ceļu tikai tiem, kas to paši nolēmuši darīt, tāpat arī plurālisms nenāk or politisku ideoloģiju, bet gan dod ieskatu mūsu sadzīvē tiem, kas paši tur grib saskatīt ko vairāk, kā tikai kailu sacensību varai.

IMANTS STEPRĀNS.

- Par šo plurālisma temu autors referēja Montrealas Latviešu Biedrības 42 gadu pastāvēšanas sarīkojumā, kas notika š. g. 27. janvārī, Latviešu Centrā, Montrealā.

Red.

KONFLIKTA SMAGĀ NASTA.

1. Azerbaidžāna un Krievija.

Pēc Gulistānas (1813. g.) un Turkmančajas (1828. g.) miera līgumiem starp Irānu un Krieviju tagadējās Azerbaidžānas padomju republikas teritorija nonāk zem krievu varas. Bet tā nav visa Azerbaidžāna - tikai tās ziemeļu daļa. Azerbaidžāņu tauta izrādījās sadalīta starp divām valstīm. Neskatoties uz to, padomju vēsturinieki, acī nepamirkšķinājuši, raksta par Ziemeļ-azerbaidžānas pievienošanas progresīvo nozīmi, jo, lūk, nostiprinājās kulturālās un saimnieciskās saites ar Krieviju. Diemžēl, tieši šīs saimnieciskās saites un vienpusīgā attīstība nospēlēja negatīvu lomu azerbaidžāņu nacionālajā attīstībā.

Pagājušā gadsimtā, 70-tajos gados, sākas strauja naftas ieguves paplašināšanās Apšeronas pussalā. Baku kļūst par svešķermeni Azerbaidžanā.

Pašā lielākā Azerbaidžānas pilsētā azerbaidžāņi ilgus gadus bija mazākumā. Te saplūda daudz krievu, armēņu un citu tautību pārstāvju. Šī kosmopolitiskā, denacionalizētā vide bija pateicīga augsne bolševiku darbībai.

Azerbaidžāņu nacionālās intereses atspoguļoja 1912. gadā dibinātā partija "Musavat" (tulkojumā "Vienlīdzība"). Tā jau ar pašiem pirmiem dokumentiem un publikācijām dienas kārtībā izvirzīja jautājumu par Azerbaidžānas valsts izveidošanu. Pēc februāra revolūcijas musavisti apvienojās ar federālistu partiju. Pēc Aizkaukāza federatīvās republikas (ar kopēju Aizkaukāza Saeimu) izveidošanas neveiksmes Azerbaidžānas nacionālie spēki ar "Musavatu" priekšgalā, pasludināja Azerbaidžānu par neatkarīgu republiku, līdzīgi Grūzijai un Armēnijai. Tas notika 1918. gada 28. maijā. Musavatistu vadītā valdība atradās senajā Gandžas pilsētā, ko krievi sauca par Jeļizavetpolu, bet padomju laikā līdz pašam pēdējam brīdim par Kirovobadu, tā godinot Krievijas bolševiku kolonizatoru un nacionālās kustības apspiedēju Kirovu. Baku neatkarības pasludināšanas brīdī vara piederēja bolševiku komisāru padomei, kuŗā starp redzamiem darbiniekiem var nosaukt tikai vienu azerbaidžāni - Azizbekovu. Pārējie, piemēram, bija: Šaumjans - armēnis, Džaparidze - gruzīns, Fioļetovs - krievs. Bija arī viens latvietis - Eižens Bergs.

Azerbaidžānu nacionālai valdībai iznāca darboties ļoti sarežģītos apstākļos - vēl nebija beidzies I pasaules kaŗš un valstī parādījās te turku un vācu, te angļu kaŗaspēks. Valdībai ilgāku laiku nebija nekādas noteikšanas par Baku, jo arī pēc bolševiku varas gāšanas 1918. g. 31. jūlijā, t. s. Centrokaspija pārvaldi veidoja krievu eseru, meŗševiku un armēņu daŗnaku pārstāvji, vēlāk okupācijas kaŗaspēks. Tikai 1918. gada beigās Azerbaidžānas valdībai izdevās pārņemt varu lielākajā republikas pilsētā. Tad no jauna aktivizējās bolševiki, kuŗus no Astrahaņas diriŗēja Kirovs. Pēc panākumiem Dagestānā, bolševiku kaŗaspēks iznāca pie republikas ziemeļu robeŗžām. Bolševiki izspēlēja vēlāk bieŗi lietoto triku. Viņi 1920. gada 28. aprīlī, Baku izsludināja sociālistisko republiku un grieŗās pēc palīdŗības pie Krievijas. Neatkarīgajā Azerbaidžānā ielauŗās 11. Sarkanā armija. To vadīja Kirovs, Ordŗonikidze un Mikojans. Pretestībai trūka gan dzīvā spēka, gan ieroču. 1920. gada 2. jūnijā neatkarīgā Azerbaidžānas republika krita. Sākās represijas pret nacionālistiem. Azerbaidžānas teritoriju izmantoja par placdarmu tālākai agresijai pret neatkarīgām valstīm - Grūziju un Armēniju.

Kāda bija Staļina attieksme pret Azerbaidžānu, pat padomju, var spriest pēc viņa uzstāšanās 1920. gada novembrī, kopējā Krievijas bolševiku centrālkomitejas Kaukāza biroja un Azerbaidžānas kompartijas centrālās un Baku komitejas sēdē. Staļins teica, ka viņš esot pret padomju Azerbaidžānas neatkarību. Partija piekrīt tādai neatkarībai tikai formāli, lai to neapsūdzētu Azerbaidžānas aneksijā. Saprotams, ka zem padomju varas, Padomju Savienības sastāvā, azerbaidžāņu tauta piedzīvoja grūtas dienas. Viens no Staļina asiņainākiem bēdēm - Bagirovs - ilgus gadus nekontrolējami valdīja un terORIZēja republiku. Daudzi redzami kultūras darbinieki bija represēti. Gan Staļina laikos, gan īpaŗi pēdējos 20 - 30 gados par īstu sērgu kļuva vispārējā korupcija. Līdz pašam pēdējam laikam aktīvas pretestības ziņā azerbaidžāņi atpalika no saviem kaimiņiem - gruzīniem un armēņiem. Opozīciju režīmam bieŗāk varēja sameklēt dziļi ticīgo musulmaņu aprindās. Baku ir viens no padomju musulmaņu centriem. Tās galvenajā moŗejā - senā un majestātiskajā Sanapirā - svētkos iespiedās līdz 65 tūkstoŗiem dievlūdēŗju. Visur Azerbaidžānā pastāvēja slepenās sufieŗu biedrības.

Lielā mēŗā, pateicoties Baltijas republiku piemēŗam, Azerbaidžānā pēdējos 2 gados izveidojās nacionālas kultūras un politiskas organizācijas. Šajā ziņā, kā pirmā jāmin Azerbaidžānas Tautas Fron-

te. Cita politiska kustība, kuŗā lielu lomu spēlē Irānas azerbaidžāņi, ir neformālā organizācija "Birlik". To var salīdzināt ar Latvijas nacionālās neatkarības kustību. Kultūrvēsturiski ir ievirzīta "Ēnlibel" kustība, bet tās darbībā jūtama izteikta politiska piegarŗa. Ne velti to 1988. g. beigās vajāja valsts droŗības orgāni. Visas ŗīs nacionālās kustības un organizācijas ieguva lielu popularitāti un iespaidu. Azerbaidžāņu nacionālās kustības neslēpj, ka par galveno mēŗķi uzskata neatkarības atgūŗanu. Sakarā ar specifiskiem apstākļiem - konfliktu Kalnu Karabahas dēļ ar armēņiem, koruptēto partijas un valsts birokrātisko elementu lielo sīkstumu, kaukāzieŗu grūti valdāmo temperamentu un šajā ziņā vieglāk izprovocējamo rīcību, notikumi Baku un citur Azerbaidžānā kļuva nekontrolējami. Tas izsauca asins izlieŗanu. Un vienlaicīgi deva Maskavai iespēju izrēķināties ar nacionālās neatkarības tīkotājiem. PSRS aizsardzības ministrs pat neuzskatīja par vajadzīgu slēpt, ka vadību nemaz neinteresē armēņu liktenis, toties ļoti uztrauc Azerbaidžānas atdalīŗšanās iespēja. Ka asinsizlieŗana Baku ielās bija sankcionēta Maskavā, lai iebaidītu nacionālistus, liecina kaut vai tāds fakts, ka Azerbaidžānas republikas pārstāvniecību Maskavā izdemolēja milicijas speciāldaļas un aizturēja tur bijuŗos azerbaidžāņus.

Bet ar tādām akcijām nacionālo kustību vairs apturēt neizdosies.

2. Azerbaidžāna un kaimiņi.

Protams, pašreizējā Azerbaidžānas okupācija skatāma, vispirms, kā Maskavas koloniālās impērijas konvulsijas, izmisīgi cenŗoties saglabāt "vienoto un nedalāmo". Ieganstu tādai rīcībai, vismaz formālu, deva faktiskais kaŗa stāvoklis Azerbaidžānas un Armēnijas starpā. To ļoti labi formulēja savās Armēnijas un Azerbaidžānas Augstākām padomēm adresētajās telegrammās Latvijas Tautas Frontes vadība, vienlaicīgi pasvītrojot, ka pašreizējo saasinājumā izsauca Kalnu Karabahas autonomā apgabala problēmu risināŗšanas novilcināŗšana. Vienlaicīgi Latvijas TF vadība norādīja, ka nepretendē uz tiesībām noteikt, kam ir taisnība šajā konfliktā, bet aicina atrisināt sāpīgas problēmas parlamentārā ceļā. Mums atliek pievienoties tādām novēlējumam, varbūt, piebilstot, ka ne tikai parlamentārā, bet jebkuŗa veida miermīlīgā ceļā. Mēs arī neesam tiesneŗi šajā senajā konfliktā, vienīgi mēŗģināsim īsumā apskatīt tā vēsturiskās saknes un gaitu.

Trīs lielākās Aizkaukāza tautas, kas veido trīs savienotās republikas, ir visai atšķirīgas, kaut antropoloŗiski tām ir daudz kas kopējs. Gruzīni runā vienā no kaukāzieŗu - ibērieŗu jeb jafetieŗu valodā, kas, domājams, pieder Kaukāza areāla senāko iemītnieku valodām; armēņi valodas ziņā ir indoeiropieŗi, tātad mūsu, latvieŗu, tēlaini sakot, ja ne brāļi, tad kādas treŗās pakāpes brāļēni noteikti. Zinātnieki domā, ka armēņu indoeiropieŗu senči vairākus gadsimtus pirms Kristus nonākuŗi Aizkaukāzā un sajaukuŗies ar neindoeiropieŗu hurieŗiem, uzartieŗiem un gruzīniem. Azerbaidžāņi runā valodā, kas pieder turku - tatāru valodām. Viņu senči, kas tunāja tjurku valodā, parādījās Aizkaukāzā 7. g. s. pēc Kristus un asimilēja vietējās Kaukāza albāņu, kaspīju, midieŗu valodas. Arī reliŗģijas ziņā ŗīs Aizkaukāza tautas ir atšķirīgas. Gruzīni un armēņi ir kristieŗi - pirmie - pareizticīgie, otrie (vairumā) pieder armēņu-gregoriāņu baznīcai un oficiāli pieņēma kristietību kā pirmā valsts pasaules vēsturē 301. gadā. Azerbaidžāņi ir musulmāņi - ŗiīti. Lai labāk izprastu attiecības starp Aizkaukāza tautām, teiktais ir jāpatur prātā.

Strīdus ābolam - Kalnu Karabahai - ir autonomā apgabala statuss Azerbaidžānas republikas sastāvā. Tieŗā pārvaldīŗšana no Maskavas nekādas labvēlīgus rezultātus nedeva. Apgabala ¼ iedzī-

votāju pēc tautības ir armēņi, kādēļ pieprasa to pievienot Armēnijas republikai. Apgabala galvas pilsēta ir Stepanakerta, tā nosaukta par godu vienam no, t. s., Baku komisāriem - Stepanam Šaumjanam, pēc tautības armēnim, kas, starp citu, gadsimta sākumā studēja Rīgas politehniskajā institūtā. Pilsētas agrākais nosaukums bija Hankedi.

Karabaha ir tjurku izcelsmes vārds, kas nozīmē "Melnais mežs". Šis nosaukums radās tikai XI gadsimtā, kad apgabalu iekaroja seldžuku turki. Pirms tam šo apgabalu pazina kā arcahu (tā armēņi to sauc arī šodien). Šis nosaukums bija pazīstams ilgus gadsimtus, kā Urartu valsts, tad Lielās un vēlāk Mazās Armēnijas sastāvdaļa. XVIII gadsimtā azerbaidžāņu kara vadonis Panahs Ali no dževanširu cilts, izmantojot armēņu valdnieku, t. s., meliku, nesaskaņotību un ķildas, iekaroja šo apgabalu un dibināja hanisti ar centru Šušas cietoksnī. Vēlāk Šuša kļuva par dzimteni ļoti daudziem azerbaidžāņu kultūras darbiniekiem, uz ko ne bez pamata norāda azerbaidžāņu nacionālisti.

XIX gadsimtā Karabaha pēc Gulistānas miera līguma noteikumiem kopā ar pārējo Ziemeļazerbaidžāņu nonāca Krievijas impērijas sastāvā.

Kad 1918. gadā izveidojās neatkarīgās Gruzijas, Armēnijas un Azerbaidžānas republikas, Azerbaidžānas sastāvā bija teritorijas, kuŗas armēņi skaitīja par savējām, jo vairums iedzīvotāju tur bija armēņi. Te, vispirms, jāmin Karabaha, Hahičevapa un Ordubada. Tad arī nobrieda pirmais Karabahas konflikts. Tieši nesaskaņas un pat atklāts naidis starp Armēniju un Azerbaidžāņu bija par iemeslu Aizkaukāza federatīvās republikas sabrukšanai. Šo federāciju izsludināja 1918. gada aprīlī, bet jau mēnesi vēlāk katra no trim tautām proklamēja neatkarīgu republiku. Jāsaka, ka azerbaidžāņu politiskie līderi bija šīs federācijas dedzīgākie atbalstītāji, kamēr armēņi - lielākie pretinieki. Izskaidrojumu tam varētu meklēt apstākļi, ka azerbaidžāņi atšķirībā no kristīgiem armēņiem bija ne tikai musulmāņi, bet pēc valodas ļoti tuvi turkiem, kas tieši pirms dažiem gadiem - 1915. g. - sarīkoja masveidīgas armēņu slepkavības. Azerbaidžāņi arī nākošajā (1919. g.) armēņu-azerbaidžāņu konferencē Bakū mēģināja ciltāt jautājumu par federāciju, bet neveiksmīgi.

Toties sadursmes Kalnu Karabahas dēļ turpinājās, kamēr 1920. gada 22. martā iesākās Istaīis karaš starp šīm divām Aizkaukāza neatkarīgām republikām. Armēņu karašpēks ielauzās Azerbaidžānā un bija tuvu uzvarai. Tad Azerbaidžānā iesoļoja Sarkanā armija. Okupanti proklamēja padomju varu, bet armēņus padzina. Drīzumā pienāca Armēnijas un Grūzijas kārta. Maskava labāk zināja, kas kam pienākas. Aizkaukāzā bija izveidota padomju federatīvā republika, kas 1922. gada decembrī bija pieņemta Padomju Savienībā. Veidojot iekšējās robežas, lielais sanaidošanas meistars Staļins Karabahu, apgabalu pārsvarā ar armēņu iedzīvotājiem, atdeva Azerbaidžānai, piešķirot autonomijas statusu. Šī autonomija, saprotams, bija tikai uz papīra.

Armēņu lielais skaits Azerbaidžānā, nenokārtotie teritoriālie strīdi, impērijas tīšu prātu samudžinātie problēmu kamoli bija par iemeslu armēņu grautiņiem Sumgaitā un Baku, Istaīis karaš divu republiku starpā.

Uz armēņu-azerbaidžāņu konflikta asiņainā fona Azerbaidžānas attiecības ar Grūziju liekas pat idiliskas. Nedrīkst aizmirst, ka arī šo republiku starpā pastāv strīdīgi jautājumi. Grūzijas nacionālā kustība ciltā jautājumu par dažu Azerbaidžānas ziemeļrietumu rajonu, t. s., Saingilo apgabala piederību Grūzijai. Azerbaidžāņi, savukārt, vairumā ieceļojuši dažos Grūzijas austrumu rajonos, piemēram, Marneuli un Bolnisi, sāk izvirzīt prasību par vietējās autonomijas piešķiršanu.

3. Azerbaidžāna un dienvidkaimiņi.

Grūti bija cerēt, ka pārrunas Rīgā starp azerbaidžāņiem un armēņiem dos ātrus un radikālus rezultātus. Tiesa, bija pat parakstīta vienošanās

par kara darbības izbeigšanu republiku pierobežas rajonos. Liekas, šajā gadījumā galvenais bija tas, ka nacionālās kustības pierādīja savu spēku, rīkojoties bez skatīšanās pāri plecam uz Maskavu. Baltiešu nacionālās kustības turklāt parādīja savu politisko briedumu un vadošo lomu starp padomju impērijas tautu nacionālās atbrīvošanas kustībām, jo šajā sarežģītajā situācijā tieši baltieši uzņēmās vidūtāju lomu. Turklāt atsevišķās rezolūcijās kā azerbaidžāņi, tā armēņi nosodīja Maskavas lēmumu ievest Aizkaukāza republikās papildus okupācijas karašpēku, atzīdami, ka visus strīdīgos jautājumus varot atrisināt uz vietas, bez brutālas Maskavas iejaukšanās.

Mēs jau apskatījām Isumā konflikta vēsturiskās saknes, kad ar patvaļīgu republiku robežu novilkšanu 20-tajos gados bija ieliktas mīnas ar laika mehanismu, kuŗas eksplodējot izsauca mūsdienu asins izliešanu. Iztirzājot šī konflikta gaisu, mēs Isumā vēsturiskā aspektā apskatījām Azerbaidžānas attiecības ar tās kaimiņiem Armēniju un Grūziju, kā arī Krieviju. Attiecībām ar Azerbaidžānas tiešo ziemeļu kaimiņu - Dagestānu - apskatāmā konflikta kontekstā nav svarīgas lomas. Toties svarīga vieta konflikta vēsturisko sakņu izprašanā būtu ierādama dienvidkaimiņiem - Turcijai un Irānai. Turklāt šīs attiecības bieži vien ne tikai iespaidoja, bet nosacīja Krievijas imperiālistiskie mērķi un ambīcijas.

Kulturāli, reliģiski un valstiski savā vēsturē Azerbaidžāna visciešāk bija saistīta ar Irānu. Persiešu valodā, piemēram, rakstīja lielākais Azerbaidžānas viduslaiku dzejnieks un domātājs Nizamī Gandževī. Sefevīdu dinastija Irānā, kas valdīja XVI un XVII gadsimtos, īpaši sākuma periodā, drošu atbalstu varēja gūt tikai no azerbaidžāņu ciltīm. Šajā laikā azerbaidžāņu valodu lietoja arī oficiālā Irānas lietvedībā. Arī reliģiski azerbaidžāņi cieši saistīti ar Irānu, jo ir musulmāņi - šiīti.

Sākot ar Turkmančajas miera līgumu (1828. g.) Azerbaidžāna ir sadalīta starp Irānu un Krieviju. Irānas oficiālā politika attiecībā pret azerbaidžāņiem visu laiku bija šovinistiska. Tas nevarēja neizsaupt tautas pretestību un neskaitāmas sacelšanās un nemierus. To savos imperiālistiskos mērķos centās izmantot Krievija, gan caru, gan komunistiskā. Drīzumā pēc tam, kad Azerbaidžānā iesoļoja 11. Sarkanā armija un 1920. gada 28. aprīlī, Baku, izsludināja padomju varu, padomju Azerbaidžāna kļuva par Maskavas placdarmu permanentai agresijai pret Irānu. Jau pēc trim nedēļām 11. Sarkanās armijas daļas un Kaspijas flotīles kara kuģi uzbruka Irānas ostai Enzeli un mēģināja Ziemeļirānā izsludināt padomju Gilānas republiku.

II pasaules kara laikā padomju armija okupēja Irānas ziemeļu daļu. Staļinam un Maskavai nebija nekādas daļas gar azerbaidžāņu tiesībām, bet savos imperiālistiskos nolūkos tie atbalstīja Irānas jeb Dienvidazerbaidžānas, tā dēvētās, demokrātiskās republikas izveidošanu 1945. gada novembrī. Pēc tās sabrukšanas šīs republikas līderi ar Dienvidazerbaidžānas Demokratiskās Fīrgas vadītāju Pešavari devās trimdā uz Padomju Savienību. Ar dažiem Dienvidazerbaidžānas republikas aktīvistiem man nācās sastapties gan studiju laikā Maskavā, gan ieslodzījuma laikā Mordovijā, jo daudzi trimdinieki nonāca konfliktā arī ar padomju režīmu. Starp pašreizējām nacionālām organizācijām Azerbaidžānā jāpiemin "Birlik", kuŗas daudzi aktīvistu nāk no Irānas Azerbaidžānas. Azerbaidžānas republikā ir arī nesenie pārbēdzēji no Irānas. Piemēram, tā pašā "Birlik" aktīvists Sijameks, kas Irānā piedalījās bruņotā pretestībā Homeinī režīmam. Pašreiz Padomju Savienības un Irānas valdnieku attieksme pret Azerbaidžāņu visumā ir līdzīga. Ne vieni, ne otri negrib redzēt neatkarīgu Azerbaidžāņu, kaut, atgādinām, ticības ziņā gan azerbaidžāņi, gan irā-

nieši ir pārsvarā musulmāpi šīti.

Ja ar Irānu azerbaidžāņus vienokopīgā reliģija, tad ar turkiem, kas arī ir musulmāpi, bet pārsvarā suniti, izcelšanās un valoda. Turku valoda kopā ar azerbaidžāņu veido tjurku valodu saimes oguzu sel-džuku grupu. Valodas un izcelsmes kopības izjūta nāca vēlāk par reliģiskās kopības apziņu. Tjurkisma ideoloģijas sākumi Azerbaidžānā meklējami pagājušā gadsimta vidū apgaismotāja un rakstnieka Mirzas Fatkali Ahundova darbos. Tā kā Krievijas impērijas musulmāņu tautas pārsvarā ir tjurki, ne tikai panislamisma, bet paturkisma, un, pat plašāk, panturānisma idejas starp tām ieguva lielu popularitāti. Tās idejas propagandēja Azerbaidžānas nacionālā partija "Mussavat", īpaši tās ideologs un neatkarīgās Azerbaidžānas līderis Mehmeds Ēmins Rasulzade.

Maskavas bolševiku valdnieki iznīcināja neatkarīgo Azerbaidžānas republiku, bet savu imperiālistisko mērķu vadīti, visādi palīdzēja I pasaules karā sagrābtās Turcijas jaunai nacionālās atdzimšanas valdībai, ko vadīja Mustafa Kemals Atatirks. 1921. gada 16. martā līgumu par draudzību un brālību ar Turciju parakstīja padomju Krievija, bet 13. oktobrī tādu pašu līgumu bija spiestas parakstīt tikko bolševiku okupētās Aizkaukāza republikas. Un tas notika tad, kad kemalistu Turcija ne tik vien noliedza jebkādu turku atbildību par armēņu genocīdu, bet palīdzēja padomju Krievijai iznīcināt Armēnijas un Gruzijas neatkarību. Domājot par saviem globāliem uzkundzēšanās mērķiem, jo Turcija cīnījās ar Antantes valstīm, Maskava piemiedza acis uz turku Dienvidarmēnijas un Dienvidgruzijas zemju okupāciju. Tā gāja pretim dažām citām Turcijas prasībām un mirkļa politisko interešu dēļ tā novilkta nacionālās robežas Aizkaukāzā tā, ka šodien tās ir galvanais faktors etniskos konfliktos. Piemēram, nepilnus 3 mēnešus pēc Gruzijas okupācijas bolševiki dibināja Adžārijas autonomo republiku, kas etniski ne ar ko neatšķīrās no pārējās Gruzijas, tikai ar reliģiju. Adžārieši ir musulmāpi. Ateistiskā padomju valstī tā ir unikāla parādība. Kalnu Karabahas autonomo apgabalu izveido 1923. gada 7. jūlijā, bet Nahičevanas autonomo republiku 1924. gada 9. februārī. Tā tiek iekļauta Azerbaidžānas republikas sastāvā, un robeža tiek novilkta tā, lai tās teritorijas nelielā daļa robežotu ar Turciju.

VIKTORS KALNIŅŠ.

NOTIKUMI LATVIJĀ:

IZDOS ENCIKLOPĒDIJU PAR LATVIEŠIEM SVEŠUMĀ.

1989. gada 6. septembrī, Latvijas enciklopēdiju izdevniecības namā notika speciālas redakcijas kolēģijas sēde Dr. J. Stradiņa vadībā. Šī kolēģija izveidota jaunas un plašas enciklopēdijas izdošanai, kuŗa būs specifiski veltīta "Latviešiem svešumā". Enciklopēdijai paredzēti 3 līdz 5 sējumi, un tas būtu viens no plašākiem šāda veida darbiem, kas specifiski veltīts trimdas latviešiem.

Paredzētais saturs ir šāds:

LATVIEŠI SVEŠUMĀ.

1. Izceļošanas vēsture.
2. Trimdas latvieši šodien.
Vispārējs raksturojums.
Demogrāfija.
Sabiedrības organizācija.
Sūtniecības un konsulāti.
Prese, radio raidījumi.
Izglītība un zinātne.
Kultūra - literatūra, valoda, teātris, mūzika, tēlotāja māksla un arhitektūra, sports.
Saimnieciskā dzīve, uzņēmumi, svētki un tradīcijas, kultūras centri, bibliotēkas, arhīvi.
3. Mītnes zemes.
ASV - Ņujorka un Ņudžersija, Viskonsina, Milvoki, Detroita, Grand Rapidi, Kalamazū, Filadelfija, Bostona, Klīvlenda, Ohaijo, Minesota, Vašingtona, Ziemeļkalifornija,

Dienvidkalifornija, Čikāga, Sietla.

Kanada - Toronto, Hamiltona, Londona, Sv. Katrīnas, Vindzora, Montreala, Otava, Vinipega, Edmontona, Kalgarija un Britu Kolumbija.

Austrālija un Jaunzēlande - Melburna, Adelaide, Brisbane, Belarate, Perta, Sidneja, Jaunzēlande, Tasmānija.

Rietumeiropa - Anglija, Beļģija, Dānija, Holande, Francija, Itālija, Norvēģija, Vācija, Zviedrija.

Dienvidamerika - Arģentīna, Venecuēla, Urugvaja, Brazīlija, Bolīvijs, Kolumbija, Tobago.

Krievija.

4. Organizācijas -

Pasaules Brīvo Latviešu Apvienība - Kultūras fonds, Izglītības padome; Daugavas Vanagi.

Nacionālās apvienības - Amerikas Latviešu Apvienība, Latviešu Nacionālā Apvienība Kanadā, Latviešu apvienība Austrālijā un Jaunzēlandē. Draudzes un baznīcas (arī Dievturī), kapi. Jaunatnes un sporta organizācijas - skauti, gaidas, tautas deju kopas, sporta klubi, Dardedze, kolekcionāri.

Akadēmiskās un profesionālās biedrības - LAMZA, LIA, Latvijas arhitektu biedrība, Latviešu agronomu biedrība.

Latvieši baltiešu organizācijās - AABS, BATUN, Apvienotā Baltiešu komiteja, Baltijas institūti.

Korporācijas un citas akadēmiskās vienības. Koŗi, dziesmu svētki.

Latviešu skolas un vasaras nometnes.

Kaŗa invalīdu un pensionāru apvienības. Kredītsabiedrības.

Stipendijas, mērķa fondi.

Izdevniecības un preses izdevumi.

Latvijas organizāciju atbalsta grupas.

LTF, LNNK.

Balvas un veicināšanas prēmijas.

5. Personālijas (ap 500 biogrāfijas).

6. Daŗādas ziņas -

Svināmās dienas daŗādās zemēs, mērvienību salīdzinoŗas tabulas, uzzīņu literatūras saraksts, kartogrammas. Chronoloģija.

H. V.

CILVĒKU TIESĪBU AIZSTĀVĒŠANAS LĪGA LATVIJĀ.

Starp daudzajiem nogrupējumiem un organizācijām, kas pēdējā laikā ir izveidojuŗās Latvijā, uzmanību saista 1989. gadā nodibinātā "Latvijas cilvēku tiesību līga". LNNK kongresa laikā satikos ar LCTL sekretāri Mirtu Āriņu, kas mani iepazīstināja ar līgas galvenajiem uzdevumiem.

Vispirms, Līga prasa Latvijas teritorijas okupācijas un aneksēŗanas izbeigŗanu un saeimas atjaunoŗanu. Otrkārt, Līga iestāŗās par pilsoņa tiesību atjaunoŗanu, privilēģiju atcelŗanu un Kompartijas vadoŗās lomas likvidēŗanu.

Treŗā Līgas prasība ir noteikt pilsonības statusu un nokārtot zemes un privātipaŗumu piederības jautājumus, pamatnācijai pieņemamā veidā. Kā pēdējo uzdevumu Līga uzskata panākt vienoŗanos sveŗtautieŗu jautājumā.

Līga izteikusi vēlēŗanu iestāties pie ANO pastāvoŗās vispasaules cilvēku tiesību aizstāvēŗanas Asamblejā. Tas tai dotu lielāku svaru, aizstāvat nepatīesi apvainotos un nosodītos, kā arī prasīt, lai PSRS pilda visus parakstītos starptautiskos līgumus un vienoŗanās.

Tālāk publicētie Līgas statūtu pirmie četri panti nosaka mērķus, locekļus, viņu tiesības un pienākumus un deklarāciju par pilsonību. Pārējie panti (netiek publicēti) nosaka Līgas administrātivo uzbūvi un darboŗanās kārtību.

Praktiskā laukā Līgas darbība līdz ŗim izpau-

dušies iestājoties par nepatiesi apsūdzētiem, aizstāvēt jauniešus, kuŗi nevēlas dienēt armijā un vispār atbalstot pacifisma kustību. Pret priekšā stāvošajām Latvijas Augstākās Padomes vēlēšanām Līga ievēma pasīvu nostāju.

Tālāk - LCTL Pagaidu Padomes pieņemto statūtu pirmie 4 paragrāfi:

Līgas dalībnieki.

Ņemot vērā, ka cilvēka tiesību un brīvību ievērošana ir galvenais taisnīguma, labklājības un vispārējā miera pamats; un a t z ī s t o t, ka ekonomisko, sociālo, kultūras, kā arī civilo un politisko tiesību veicināšana ir sevišķi svarīga cilvēka cieņai un katra individa likumīgo centienu piepildīšanai; un a t z ī s t o t, ka bez visu ieinteresēto personu līdzdalības nav iespējams nelokams progress tiesību un brīvību realizācijā, tā lai katrs tās varētu pilnā mērā izmantot; un p e m o t v ē r ā, ka tiesību un brīvību realizācijas efektivitāte pirmām kārtām atkarīga no to aizsardzības; kā arī, lai apvienotu savus pūliņus, izveido tiesību aizstāvēšanas organizāciju

LATVIJAS CILVĒKA TIESĪBU AIZSTĀVĒŠANAS LĪGA
un vienojas par sekojošo:

I PANTS.

Mērķi un uzdevumi.

I nodaļa. Līgas mērķi:

a) veicināt tādas sociālās un starptautiskās kārtības nodibināšanos, kuŗā tiesības un brīvības, kas pasludinātas Vispārējā cilvēka tiesību deklarācijā un Eiropas drošības un sadarbības apspriedes noslēguma aktā, kā arī citos līdzīgos dokumentos, varētu pilnībā realizēties,

b) lai nepieļautu starpnacionālo nesaskaņu rašanos Latvijā, kas varētu novest pie cilvēku tiesību un galveno brīvību pārkāpumiem, uzņemties šo konfliktu situāciju neregulētāju funkcijas.

II nodaļa. Šajā nolūkā Līga:

a) seko, kā valsts varas orgāni pilda savus pienākumus saskaņā ar Eiropas drošības un sadarbības apspriedes noslēguma aktu un citiem dokumentiem šajā jomā;

b) veicina tiesību un brīvību atjaunošanu gadījumos, kad tās tiek pārkāptas;

c) veicina Vispārējo cilvēka tiesību deklarācijai un citiem dokumentiem, kas pieņemti šajā jautājumā, neatbilstošu likumdošanas aktu un citu administratīvu šķēršļu atcelšanu;

d) veicina Latvijā un aiz tās robežām dzīvojošu tautu tuvināšanos un savstarpēju saprašanos;

e) veicina tiesisko zinību, informācijas un ideju cilvēka tiesību aizstāvēšanas jomā izplatīšanu.

II PANTS.

Līgas locekļi.

I nodaļa. Pirmie Līgas locekļi ir 1989. gada 26. februārī izveidotās iniciatīvas grupas ("LĪGA") dalībnieki.

II nodaļa. Par Līgas locekli var kļūt katrs 21 gada vecumu sasniegušais Latvijas iedzīvotājs neatkarīgi no dzimuma, valodas, reliģiskās pārliecības, politiskiem vai citiem uzskatiem, nacionalitātes, pilsonības, kas uzņemas šajos Statūtos noteiktos pienākumus un kas, pēc Līgas ieskata, var un vēlas šos pienākumus pildīt.

III nodaļa. Par Līgas locekli uzņem Nodaļa vai Komisija, kuŗa šo savu lēmumu apstiprina Revīzijas komisijā.

IV nodaļa. Līgas locekli, kas pārkāpis Statūtus, pēc Padomes, Nodaļas vai Komisijas, kuŗas loceklis viņš ir, ierosinājuma izslēdz Līgas Revīzijas Komisija.

III PANTS.

Līgas locekļu tiesības un pienākumi.

I nodaļa. Līgas loceklis ir tiesīgs piedalīties programmas un lēmumu pieņemšanā un realizēšanā kā tieši, tā arī caur vēlētiem pārstāvjiem.

II nodaļa. Saskaņā ar Statūtiem Līgas loceklim ir tiesības vēlēties un tikt ievēlētam vai apstiprinātam jebkuŗos Līgas amatos, kā arī tiesības jebkuŗā laikā atteikties no amata vai līdzdalības Līgā, paziņojot savu lēmumu Revīzijas Komisijai.

III nodaļa. Lai izpildītu savus uzdevumus, Līgas locekļim ir tiesības apvienoties Nodaļās pēc teritoriālā, Komisijās pēc mērķa vai kādiem citiem principiem, reģistrējot tās Revīzijas Komisijā.

IV nodaļa. Līgas locekļu pienākums ir ievērot Statūtus un atbalstīt Līgu materiāli.

V nodaļa. Līgas loceklim jāaturās no sadarbības ar personu, cilvēku grupu vai organizāciju, kas neatzīst Vispārējo cilvēka tiesību deklarāciju, vai kuŗu darbība ir vērsta pret šajā deklarācijā pasludinātajām tiesībām un brīvībām.

IV PANTS.

Deklarācija par Latvijas pilsonību.

Ņemot vērā to, ka 1940. gada 17. jūnijā nelikumīgi tika iznīcināta Latvijas tautas suverenitāte, t. i., tiesības bez ārējas iejaukšanās noteikt savu iekšējo un ārējo politisko statusu un realizēt savā teritorijā ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras attīstību, tajā skaitā piešķirt pilsonību personām, kas vēlas to iegūt;

un ņemot vērā, ka aneksijas un genocīda politika pret latviešu tautu turpinās vēl šodien; un uzskatot, ka pozitīvi izlemt jautājumu par to personu pilsonību, kuŗi sākuši dzīvot Latvijas teritorijā pēc 1940. gada, nav iespējams bez Latvijas tautas tiesību atjaunošanas, tajā skaitā tautas īpašuma tiesību atjaunošanas uz zemi un tiesībām piešķirt pilsonību Latvijā,

Līgas locekļi par Latvijas pilsoņiem uzskata tās personas, kuŗām bija Latvijas pilsonība līdz 1940. gada 17. jūnijam un viņu pēctečus.

H. V.

1939.-1940. gadā starp PSRS un Vācijas noslēgto vienošanos politisko un tiesisko seku izvērtēšanas Latvijas PSR Augstākās Padomes komisijas darba grupas ATZINUMS.

Komisijas darba grupa iepazīnās ar dokumentiem un citiem materiāliem, kas saistīti ar Latvijas Republikas un Padomju Sociālistisko Republiku Savienības starptautisko tiesisko statusu, kā arī šo valstu savstarpējām tiesiskām attiecībām, Vācijas-PSRS 1939. gada 23. augusta neuzbrukšanas līgumu un tam pievienoto slepeno papildprotokolu, Vācijas-PSRS 1939. gada 28. septembra līgumu par draudzību un robežām un tam pievienotiem slepeniem papildprotokoliem un karti.

Komisija izdarīja šo dokumentu un materiālu analīzi no vēsturiskā un juridiskā viedokļa, kā arī izvērtēja to politiskās un juridiskās sekas.

I

Vēsturiskais vērtējums.

Trīsdesmito gadu nogalē starptautiskajās attiecībās norisinājās krasas pārmaiņas, ko pavadīja valstu vispārāzīto savstarpējo attiecību normu un principu strauji pieaugoša devalvācija. Starptautiskajā arēnā arvien noteiktāk sāka izpausties paļaušanās uz rupju spēku, gandrīz vai absolūtu mazo tautu interešu ignorēšana. Par dominējošo šī tendence kļuva pēc noziedzīgā padomju-vācu darījuma 1939. gada augustā. Šodien principā nenozīmīgs ir jautājums par to, kam piederēja iniciatīva padomju-vācu kontaktu aktivizēšanā pirms 1939. gada neuzbrukšanas līguma parakstīšanas. Abu pušu tuvināšanās tendences iezīmējās ne vēlāk kā 1938. g. rudenī. Viens no PSRS nozīmīgākajiem soļiem šajā virzienā bija 1939. gada 10. martā partijas 18. kongresā izskanējusi Staļina runa, kuŗā Vācijas ārpolitiskā

vadība saskatīja "vēlēšanos uzlabot Vācijas un PSRS attiecības". Konkrēto pasākumu vidū jāizceļ padomju pilnvarotā pārstāvja Berlīnē A. Merekalova 1939. gada 17. aprīļa vizīte pie Vācijas Ārlietu ministrijas valsts sekretāra E. fon Vaiczekera, kuŗas gaitā Merekalovs apliecināja, ka ir iespējama abu valstu saprašanās. Kopš šī brīža Padomju Savienības un Vācijas kontakti ieguva pastāvīgu raksturu. Līdz 1939. gada jūlijā beigām iniciatīva piederēja padomju pusei, tad to pārņēma Vācija.

Pēc Anglijas iniciatīvas Padomju Savienība uz sāka 1939. gada pavasarī ar Angliju un Franciju politiskas sarunas, kas ilga līdz augusta sākumam. Viens no strīdīgākajiem šajās sarunās bija jautājums par garantijām Baltijas valstīm. 1. jūlijā Anglija oficiāli piekrita šādas garantijas dot tiesības agresijas gadījumā. Savukārt Latvijas valdība pret tām izturējās noraidoši, jo pamatoti uzskatīja, ka tas dotu Padomju Savienībai iespēju uz šā pamata nākotnē okupēt Latviju. Trīspusēgo sarunu izjukšanas cēlonis bija nevis Baltijas valstu vai Polijas nostāja, bet gan PSRS kurss. Ir pilnīgi skaidrs, ka padomju valdībai nebija vajadzīga tādu garantiju piešķiršana, kas neļautu Padomju Savienībai okupēt Baltiju. Taču to, ko neizdevās sasniegt sarunās ar Angliju un Franciju, izdevās panākt, noslēdzot darījumu ar Hitleru. Padomju Savienībai sarunas ar Angliju un Franciju bija aizegs, lai slēptu savus nopietnos mēģinājumus panākt vienošanos ar Hitleru.

Precīzi jānovērtē Vācijas politika attiecībā pret Baltijas valstīm 1939. gada vasarā. Tolaik Vācijas stratēģiskais kurss bija tuvināšanās Padomju Savienībai. Tāpēc Baltija no iespējamās agresijas objekta kļuva par PSRS un Vācijas kaulēšanās objektu. Lieliski zinot PSRS pretenzijas uz Baltiju, Vācija visādi centās "pacelt" tās cenu. Šim mērķim bija pakļautas arī Vācijas aktivitātes Baltijas valstīs.

1939. gada augustā Maskavā notika Padomju Savienības, Anglijas un Francijas militāro misiju sarunas (no 12. - 21. augustam). Militārās sarunās notika laikā, kad Padomju Savienības un Vācijas kontakti sasniedza izšķirošo stadiju. Padomju Savienība nebija ieinteresēta reālos militāro sarunu rezultātos. Tās Staļinam bija vajadzīgas vienīgi kā alibi, kas dotu iespēju attaisnot topošo darījumu ar Vāciju. 1939. gada augustā Staļins bez svārstīšanās bija izdarījis izvēli par labu fašistiskajai Vācijai.

Padomju Savienības un Vācijas neuzbrukšanas līguma parakstīšana nav attaisnojama ar eventuālu Anglijas-Francijas un Vācijas izlīgumu, tā dēvētās vienotās pretpadomju frontes izveidošanas iespēju. Anglijas un Francijas nacionāli valstiskās intereses diktēja nepieciešamību rast efektīvu pretsvaru Vācijas hegemonistiskajiem centieniem un tāpēc izslēdza ieinteresētību Padomju Savienības sagrāvē. Anglijas ārpolitikas galvenais saturs bija centieni saglabāt spēka līdzsvaru.

Padomju Savienības un Vācijas neuzbrukšanas līgums mainīja spēku samēru Eiropā par labu fašistiskajai Vācijai un deva tai iespēju izraisīt II pasaules karu. 1939. gada 14. oktobrī Vācijas Ārlietu ministrijas valsts sekretārs E. fon Veiczekers rakstīja: "Karš nebūtu iesākts bez 23. augusta līguma". Padomju Savienības un Vācijas līgums bija kara pakts. Ar šo līgumu tika izdarīta interešu sfēru sadalīšana - tas bija dalīšanas pakts. PSRS interešu sfērā nokļuvašajām Baltijas valstīm bija lemts zaudēt savu visnozīmīgāko vēsturisko iekārojumu - nacionālo neatkarību.

Padomju Savienības un Vācijas līgumā jau bija ieprogrammēta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas suverenitātes iznīcināšana un to inkorporācija PSRS sastāvā. Tā arī notika 1940. gada vasarā. Padomju Savienības un Vācijas līgums radīja priekšnoteikumus Polijas valsts likvidēšanai. 1939. gada 23. augusta līgums ir prettiesisks, amorāls darījums (tas bija pretrunā ar daudziem starptautiskiem un divpusējiem PSRS un Latvijas līgumiem), noziegums pret cilvēci.

Tāpat šie līgumi ir nosodāmi un noraidāmi no to parakstīšanas brīža (ex tunc).

Padomju Savienība bija Polijas neatkarības pilnīgās likvidēšanas iniciatore. 1939. gada 25. septembrī Staļins paziņoja Vācijas sūtnim Padomju Savienībā V. fon Šūlenburgam, ka nav lietderīgi saglabāt teritoriāli, apcirptu, neatkarīgu Poliju. PSRS un hitleriskās Vācijas kopīgās rīcības rezultātā notika Polijas ceturrtā sadalīšana un Polijas neatkarības likvidēšana. Juridiski tas bija fiksēts Padomju Savienības un Vācijas 1939. gada 28. septembra līgumā par draudzību un robežām. PSRS un Vācijas kopīgā rīcība bija smags noziegums pret Polijas tautu.

1939. gada 5. oktobrī Latvijai tika uzspiests savstarpējās palīdzības līgums ar PSRS, un saskaņā ar šo līgumu PSRS ieguva tiesības izvietot Latvijā līdz 25 000 vīru sauszemes un gaisa kara spēka, kā arī nenoteiktu kara jūnieku kontingentu. Pēc līguma parakstīšanas Latvija faktiski nokļuva PSRS protektorātā stāvoklī.

Naktī no 1940. gada 14. uz 15. jūniju Sarkanās armijas karavīri uzbruka Latvijas Republikas robežsargu posteļiem Masļenkos un Smaļos, kuŗa rezultātā gāja bojā 4 cilvēki un uz PSRS teritoriju tika aizvesti 39 cilvēki. Šai bruņotajai provokācijai 16. jūnijā sekoja PSRS valdības pilnīgi nepamatota un no starptautisko tiesību viedokļa nekādi neattaisnojama ultimātīva nota Latvijas valdībai. Tajā tika pieprasīta esošās valdības atkāpšanās un Sarkanās Armijas papilddaļu brīva ieiešana Latvijā. 17. jūnijā Padomju Sociālistisko Republiku Savienība attiecībā pret Latvijas Republiku izdarīja neizprovocētas agresijas aktu kā rezultātā Latvija tika okupēta. J. Staļina pārstāvja, PSRS TKP priekšsēdētāja vietnieka A. Višinska vadībā tika izveidota A. Kirchenšteina valdība. Šī Ministru kabineta sastāvā nebija neviena LKP biedrs, lai gan tā, mazākais kopš 30-to gadu vidus savu darbību pakļāva noteiktam mērķim - Latvijas Republikas kā valsts likvidēšanai. Pašas valdības 21. jūnijā Deklarācijai bija vispārdemokrātisks raksturs, ieskaitot solījumu nodrošināt Latvijas valsts neatkarību.

Atkarībā no tā, kā mainījās LKP vieta PSRS valdības plānos Latvijas anektēšanā, palīdzinājās arī tās aktivitāte Staļina politikas realizācijā, kuŗai LKP ar maziem izņēmumiem iekšēji bija nobriedusi. Jau 2. jūlijā LKP panāca sava galvenā politiskā sāncensša - Latvijas Sociālistiskās strādnieku un zemnieku partijas - likvidāciju. (Vienlaikus turpināja darboties cionistu -sociālistu partija). Tā vietā, lai atjaunotu iepriekšējās Saeimas darbību, Staļina politikas īstenotāji, pārkāpdami Latvijas Republikas Satversmi (konstitūciju) pasludināja jaunas Saeimas vēlēšanas. Terrora apstākļos 14. un 15. jūlijā tās arī notika Staļina politikas realizētāju Latvijā (t. sk. speciāli šim nolūkam atsūtīto Kominternes pārstāvju) kontrolē. Vēlēšanu biļetenos tika iekļauts tikai viens saraksts - "Darba Tautas Bloks". Vēlēšanu likums un tā vēlākie precizējumi, kas patiesībā bija veikti ar nolūku, lai radītu šķēršļus citiem kandidātiem izvirzīt savus sarakstus, neatkarīgi no vēlēšanu reālajiem rezultātiem garantēja "Darba Tautas Bloka" kandidātu simtprocentīgu ievēlēšanu. Pilsonisko sabiedrisko darbinieku "demokrātisko latviešu" grupu, kas gatavojās iesniegt savus kandidātu sarakstus visos apgabalos pēc to paziņojuma iespiešanas un daļējas izplatīšanas apcietināja. PSRS pārstāvji Latvijā un Sarkanās Armijas politiskie vadītāji aktīvi vadīja vēlēšanu norisi. Balsu skaitīšanas protokoli atsedz virkni viltojumu vēlēšanu rezultātos. Vairāki vēlākie Saeimas deputāti (O. Auguste, F. Deglavs (Deklavs), J. Kalnbērziņa, Ž. Spure, R. Neilands, P. Plēsums u. c.), apejot likumā noteikto kārtību par pavalstniecības piešķiršanu, tika iekļauti "Darba Tautas

Bloka" deputātu sarakstā. Pat pēc A. Kirchenšteina valdības izsludinātā vēlēšanu likuma, ja atklātos patiesība, šie cilvēki nevarēja kļūt ne tikai par Saeimas deputātu kandidātiem, bet arī piedalīties pašās vēlēšanās. Visu apgabalu vēlēšanu komisiju priekšsēdētāji t. sk. centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Buševics, vienlaikus bija deputātu kandidāti.

Jāatzīmē, ka "Darba Tautas Bloka" vēlēšanu platformā trūka prasības par padomju varas pasludināšanu Latvijā, par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā, par privātīpašuma likvidāciju un nacionalizāciju. Šīs prasības parādījās LKP izdevumos pēc vēlēšanu rezultātu pasludināšanas. Avīzē "Cīņa" vēlēšanu rezultāti tika pasludināti 16. jūlijā, respektīvi dienu ātrāk, nekā vēlēšanu materiāli nonāca centrālajā vēlēšanu komisijā (pēdējie vēlēšanu materiāli centrālajā vēlēšanu komisijā ienāca 17. jūlijā 18:00 no Vidzemes vēlēšanu apgabala). Pati Saeimas dienas kārtība, kuŗā bija pieļauts jautājums par valsts varu, tika izsludināta tikai 20. jūlijā. Tātad vēlētaji tika apzināti maldināti.

II

Tiesiskais vērtējums.

1. Latvijas Republikas attiecības ar Padomju Sociālistisko Republiku Savienību noteica un regulēja 1920. g. 11. augusta Miera līgums starp Latviju un Krieviju, kā arī vēlākos gados noslēgtie savstarpējie līgumi, tai skaitā 1932. gada 5. februāra Latvijas un PSRS neuzbrukšanas līgums, kuŗa termiņš 1934. gadā pagarināts līdz 1945. gada 31. decembrim, 1932. gada 18. jūnija Konvencija par izlīgšanas kārtību starp Latviju un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību, kā arī 1939. gada 5. oktobra Latvijas un PSRS savstarpējās palīdzības pakts.

Šīs vienošanās Latvijas Republika noslēdza kā patstāvīga suverēna valsts, Tautu Savienības locekle.

No 1939. gada līdz 1941. gadam PSRS un Vācija veda divpusējas sarunas un slēdz līgumus par iespaidu sfēru un savstarpējo interešu sfēru robežu noteikšanu Eiropā. Noslēgtie līgumi, tiem pievienotie slepenie papildprotokoli un kartes tieši attiecās uz Latvijas Republiku, kas sarunās un līgumu slēgšanā nepiedalījās, kā arī nemaz netika informēta par to esamību un saturu.

Saskaņā ar 1939. gada 23. augusta līgumu un tam pievienoto slepeno papildprotokolu Latvijas Republika tika iekļauta PSRS iespaidu sfērā.

1939. gada 28. septembra līguma I pants noteica galīgo interešu sfēru robežu starp PSRS un Vāciju saskaņā ar līgumam pievienoto karti, kur šī robeža atzīmēta. Līguma III pants tieši paredzēja, ka nepieciešamos valstiskos pārkārtojumus teritorijā, kas ir uz rietumiem no kartē atzīmētās līnijas, izdara Vācijas valdība, bet teritorijā, kas ir uz austrumiem no šīs līnijas - PSRS valdība.

2. 1939. gada 23. augusta PSRS un Vācijas neuzbrukšanas līguma slepenais papildprotokols, 1939. gada 28. septembra līguma par draudzību un robežām un tam pievienotie slepenie papildprotokoli, kā arī vēlākās vienošanās, kas saistītas ar šiem līgumiem un tiem pievienotiem slepeniem papildprotokoliem, bija pretrunā ar vispārēji atzītiem starptautisko tiesību principiem un ir uzskatāmi par absolūti spēkā neesošiem no to parakstīšanas brīža.

3. 1939.-1941. gadu PSRS-Vācijas līgumi, tiem pievienotie slepenie papildprotokoli un to realizācija, kuŗu kā PSRS, tā Vācija uzsāka tūlīt pēc līguma noslēgšanas, noteica Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības zaudēšanu, tās okupāciju, aneksiju un iekļaušanu PSRS sastāvā.

4. PSRS un Vācija, noslēdzot un izpildot augstāk minētos līgumus un vienošanās, attiecībā uz Latvijas Republiku pārkāpa:

- Tautu Savienības 10. pantu;
- 1928. gada 27. augusta Parīzes līguma (Briana-Kelloga pakts) par atteikšanos no kara kā nacionālās politikas līdzekļa 1. un 2. pantus;
- 1933. gada 3. jūlija Londonas (t. s., Litvīnova) konvenciju, par agresijas definīciju;
- 1920. gada 11. augusta Miera līgumu starp

Latviju un Krieviju un 1932. gada 5. februāra Latvijas un PSRS neuzbrukšanas līgumu, kā arī 1932. gada 18. jūnija Konvenciju par izlīgšanas kārtību starp Latviju un PSRS;

- 1939. gada 5. oktobra PSRS un Latvijas Republikas savstarpējās palīdzības pakts, saskaņā ar kuŗu puses apņēmās neiestāties nekādās savienībās un nepiedalīties nekādās koalīcijās ne pret vienu no pusēm.

Tajā pašā laikā PSRS jau bija vienojusies ar Vāciju par Latvijas Republikas neatkarības un suverenitātes likvidēšanu.

Saskaņā ar šo pakts Latvijas Republika faktiski zaudēja savu politisko neitralitāti. Tās teritorijā izvietotais PSRS kaŗaspēks nodrošināja PSRS un Vācijas līgumos un tiem pievienotos slepenos papildprotokolos paredzēto pasākumu realizāciju.

5. 1940. gada 16. jūnija PSRS Valdības noteikums, kas tika iesniegta Latvijas Republikas sūtnim Maskavā F. Kociņam, nebija ne tiesiska, ne faktiskā pamata. Noteikums bija ultimāts raksturs, PSRS pieprasīja Latvijas Republikas valdības maiņu, tas bija rupjš vispāratzīto neiejaukšanās principu valsts iekšējās lietās pārkāpums. Latvijas valdība bija spiesta pieņemt PSRS ultimātu atklātas agresijas draudu priekšā.

Jau pirms notas iesniegšanas naktī no 1940. gada 14. uz 15. jūniju, pārkāpjot Latvijas Republikas robežu, Sarkanās Armijas kaŗavīri Latvijas teritorijā uzbruka Latvijas robežsargu posteiem.

Dažas stundas pēc notas iesniegšanas Latvijas Republikas teritorijā tika ievests PSRS kaŗaspēks, kas no starptautisko tiesību viedokļa ir neizprovocēts agresijas akts.

PSRS kaŗaspēks kopā ar jau agrāk Latvijas Republikas teritorijā izvietotām PSRS kaŗaspēka daļām ieņēma svarīgākos stratēģiskos centrus un objektus, realizējot Latvijas okupāciju.

6. Izmantojot lielu militāru spēku klātbūtni, PSRS ar savu pārstāvju (PSRS Tautas komisāru Padomes priekšsēdētāja vietnieka A. Višinska un citu) palīdzību iejaucās Latvijas Republikas iekšējās lietās. Pēc PSRS pārstāvju norādījumiem tika sastādīta jauna valdība ar A. Kirchenšteinu priekšgalā. Tas faktiski bija valsts apvērsums okupācijas kaŗaspēka klātbūtnē.

Kaut arī bija paziņots, ka turpmāk tiks ievērota Latvijas Republikas Satversme (1922. g.), A. Kirchenšteina valdību izveidoja, ignorējot Satversmē paredzēto kārtību.

7. Pieaugoša politiska terora apstākļos, okupētajā Latvijas Republikā 1940. gada 14. un 15. jūlijā notika Saeimas vēlēšanas. Tā vietā, lai atjaunotu iepriekšējās Saeimas darbību, 1940. gada 4. jūlijā Ministru kabinets nelikumīgi pieņēma jaunu vēlēšanu likumu, kuŗu saskaņā ar Satversmes 81. pantu varēja pieņemt un grozīt tikai Saeima.

Pārkāpjot pašu pieņemto Likumu par Saeimas vēlēšanām, par Saeimas deputātu kandidātiem tika reģistrēti un vēlēšanu biļetenos iekļauti tikai "Darba Tautas Bloka" kandidāti, kaut gan Centrālajai Vēlēšanu Komisijai 5 vēlēšanu apgabalos bija iesniegti 17 kandidātu saraksti. Pēc "Demokrātisko latviešu aicinājuma" izplatīšanas tās autorus apcietināja un represēja.

Tādā kārtā neatkarīgi no vēlēšanu rezultātiem reģistrētiem deputātu kandidātiem tika nodrošināta uzvara vēlēšanās.

PSRS pārstāvji Latvijā un Sarkanās Armijas politiskie darbinieki aktīvi vadīja vēlēšanu norisi.

Ar Valdības lēmumu Saeimas vēlēšanas izsludināja 1940. gada 5. jūlijā, t. i., tikai 9 dienas līdz vēlēšanu sākumam, bet kandidātu sarakstu iesniegšanai bija paredzētas 5 dienas līdz 10. jūlijam plkst. 20:00.

Balsu skaitīšanas protokolos konstatēti vēlēšanu rezultātu viltojumi.

"Darba Tautas Bloka" pirmsvēlēšanu platformā nebija iekļauta prasība par padomju varas pasludināšanu Latvijā un Latvijas Republikas iestāšanos PSRS sastāvā. Gluži otrādi, vēlētajiem tika solīts saglabāt valsts neatkarību, tādā kārtā maldinot vēlētajus par platformas būtību un tās sastādītāju iestājiem mērķiem.

8. "Deklarācijas par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā" pieņemšanai Saeimai nebija konstitucionālu pilnvaru, proti, grozīt valsts iekārtu un likvidēt Latvijas tautas suverenitāti.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 77. p. "Ja Saeima grozījusi Satversmes pirmo, otro, trešo vai sesto pantus, tad šādi grozījumi, lai tie iegūtu likuma spēku, ir nododami tautas nobalsošanai."

1940. gada 21. jūlija Deklarācija par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā netika nodota tautas nobalsošanai. Līdz ar to Latvijas tautai nebija dota iespēja izteikt savu gribu par valsts iekārtes grozīšanu un suverenitātes zaudēšanu.

Latvijā nodibinātā staļiniskā režīma rezultātā pret latviešu tautu un citām Latvijas tautām tika izdarīti noziegumi pret cilvēci, kā arī kara noziegumi.

9. Staļinisms un hitlerisms ar slepeniem darījumiem un agresiju iznīcināja neatkarīgas valstis. Vairums šo valstu neatkarību ir atjaunojušas, bet Latvija, Igaunija un Lietuva vēl līdz šim nav atgriezušas savu neatkarību.

1939.-1941. gadu PSRS-Vācijas nelikumīgo līgumu un tiem pievienoto slepeno papildprotokolu realizācija ir starptautisks noziegums, kuŗa seku likvidācija ir visas pasaules valstu un pirmām kārtām Apvienoto Nāciju Organizācijas lieta.

10. Varmācības un tautas apmēnīšanas rezultātā tapusi Latvijas Saeimas 1940. gada 21. jūlija "Deklarācija par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sastāvā" un PSRS Augstākās Padomes 1940. gada 5. augusta "Likums par Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas uzņemšanu Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā" ir nelikumīgi no to pieņemšanas brīža.

1989. g. 23. oktobris

(M. Virsis)

(V. Jākobsone)

(I. Gore)

(R. Apsītis)

(I. Feldmanis)

(A. Stranga)

(I. Šneidere)

(A. Ūdre)

(J. Gustsons)

- Latvijas valdības oficiālā laikraksta VALDĪBAS VĒSTNESIS 149. numurā, piektdien, 1940. g. 5. jūlijā, lasām: MINISTRU KABINETA LĒMUMS PAR SAEIMAS VĒLĒŠANĀM.

"Ar bijušās valdības 1934. gada 18. maija lēmumu, pārkāpjot Latvijas Republikas Satversmi, Saeimas funkcijas bija uzliktas Ministru kabinetam.

Latvijas Demokrātiskās Republikas valdība, atzīstot par savu pienākumu nodrošināt Latvijas tautai iespēju brīvi izpaust savu gribu uzdevumos, kuŗi tagadējā laikā izvirzījušies mūsu tēvijas priekšā valsts celtniecības un valsts pārvaldīšanas laukā, un atzīstot, ka šajās vissvarīgākajās valsts lietās nav pieļaujama nekāda vilcināšanās, nolemj:

1. Nekavējoties izdarīt Saeimas vēlēšanas saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 6. pantu vispārējās, vienlīdzīgās, tiešas, aizklātas un proporcionālas balsošanas ceļā.

2. Noteikt Saeimas vēlēšanu laiku 1940. g. 14. un 15. jūlijā.

3. Pieņemt vēlēšanu likumu un viņu nekavējoties izvest dzīvē.

Rīgā, 1940. g. 4. jūlijā.

Ministru Prezidents prof. Dr. A. Kirchensteins.
Tieslietu ministris J. Pabērzs.
Iekšlietu ministris V. Lācis.

Tajā pašā VALDĪBAS VĒSTNEŠA numurā Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis izsludina LIKUMU PAR SAEIMAS VĒLĒŠANĀM.

ATZINUMU MLB Ziņotāja redakcijai nodeva LTF darbinieks Jānis JURKĀNS. Valdības Vēstneša 149. numura pirmo 2 lappušu kopiju atsūtījis Latviešu Nacionālais Fonds Zviedrijā.

Red.

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, ATMIŅAS:

KANADA DEG! KĀPĒC?

Par Kanadas ēku ugunsgrēkiem un uguns drošības jautājumiem interesējos jau Vācijā, gaidīdams uz izceļošanas iespējām. Draugu vēstules man stāstīja, ka šeit parasti uguns izplatīšanās notiekot ļoti ātri, degot vairākas ēkas reizē un bieži vien ar cilvēku upuriem, par ko man bija liels brīnums un neticība. Tā kā būvniecība ir mans darba lauks un dzīves saturs jau no dzimtenes, saprotams, nonākot Toronto, sāku pētīt tuvāk un analizēt šo karsto jautājumu.

Tā kā tālākā šī raksta gaitā lasītāju uzskati par uguns problēmas svarīgumu vai mazvērtību var stipri šķīpoties, atgādināšu tikai vienu populāru pašu kanadiešu teicienu: "Accident is just a word until it happens to you", kas tulkojumā, apmēram, skan tā: "Negadījums ir tikai kails vārds, kamēr viņš nav gadījies pašam."

Vēl jāpiezīmē, ka šis raksts nekādā ziņā nav domāts kautko kritizēt vai pelt vietējo būvniecības veidu, tāpat nav domāts dzimtenes būves veidu slavēt vai celt, bet vienkārši intereses pēc, minot salīdzinošus faktus, citēt aktuālus piemērus un ziņas no kanadiešu vietējiem laikrakstiem. Spriedums paliek katram lasītājam pašam, kuŗam būs bijusi interese ieskatīties šai rakstīņā un varbūt kautko izlobīt paša vajadzībām. Pārpratumu novēršanai vēl jāpiemietina, ka šis apskats skaŗ tikai būves veidus, ignorējot jautājumu par ēku izmaksu.

Sākumam nepieciešami vajadzīgs pieskārties vēstures faktiem un dot īsu Kanadas dzīves gleznu. Viņa ir jauna valsts un vēl šodien nav pilnīgi atbrīvojusies no dažām pionieŗu laiku brīvībām un parašām. Būvniecības sākuma laikā dzima varenais kokmateriāls "Divreizčetri" ("Two by four"). Tas gan lēnam, pavisam lēnam mirst, bet vēl šodien ir stipri iemīļots un dzīvs. Reizē ar būvēšanās attīstību pamazām radās vajadzība pēc zināmiem likumiem šai arodā pilnīgas patvaļas ierobežošanai. Tā būvniecībā ar laiku ieviesās zināma kārtība, radās un tika uzrakstīti būvlikumi (By-Law). Tie vēl šodien tiek arvien papildināti, uzlaboti, bet nav pilnīgi sasnieguši Eiropas būvlikumu līmeni.

Visiem zināms, ka Eiropa, ko kanadieši vēl arvien, ar mazliet ironisku piēģaršu, sauc par "Veco zemi" ("Old Country"), dzimusi, augusi un attīstījusies ilgos gadu simtos normālā gaitā, lēnām, soli pa solim visās dzīves fāzēs, saprotams, ieskaitot arī būvniecību. Tam visam laika sprīdīm līdzī un tai pašā reizē no ilgu gadu prakses, kļūdām un pieredzes tika izstrādāti arī būvlikumi. Rīgas būvlikumi ir Krievijas un Vācijas būvlikumu kopojums ar izlabojumiem un papildinājumiem Latvijas patstāvības gadu laikā. Lai lasītājiem varētu pasniegt skaidru bildi par šī raksta ideju un atbildēt jautājumu "Kāpēc?", turpmāk apskatīsim divu iepriekš minēto būvlikumu salīdzināšanu pa atsevišķiem ēku posmiem. Šai apskatā ieskaitītas visas ēkas, izņemot lielos

kondos, banku, viesnīcu un kantoņu daudzstāvu ēkas iekšpilsētā.

Sāksim no apakšas, ar pagrabiem. Bez liela riska varu apgalvot, ka 99% visu ēku pagrabu griesti ir atklātas 2" blankas ar 1" dēļu grīdas segumu virspusē. Tās blankas ir sevišķi izžuvušas un izkaltušas virs apkures krāsnīm, vienalga, vai eļļas, ogļu vai malkas. Aksioma ir šāda: Nelaiemes drauds pastāv visur, kur kurināmais materiāls ar uguni ir par daudz cieši kopā vienā vietā un vienā laikā.

Turpretim dzimtenes būvlikumi pagrabu griestiem neatļāva lietot koku, bet pieprasīja uguns drošu materiālu konstrukciju. Krāsnis tāpat atradās pagrabā. Un tā vecākām ēkām visi pagrabu griesti bija ķieģeļu velvēti, vēlākā laikā - betona griesti. Bez liekiem paskaidrojumiem katram pašam saprotama starpība ātrai uguns izplatīšanās iespējai pagrabos ar koka vai ugunsdrošiem griestiem.

Toronto ēku starpstāvu griesti, tāpat kā pagrabā, būvēti no 2" blankām ar 16" atstarpēm. Vienā pusē blankām 1" dēļu grīda, bet otrā pusē - vecākām ēkām apmetums (plaster) uz plānām līstītēm, vai vēlākā laikā sausā apmetuma plātnes (dry-wall). Starp grīdu un griestiem - tukšums, kas veicina skaņas, aukstuma un siltuma caurlaidību.. Dzimtenē starpstāvu griestiem būvlikums prasīja lietot balķus. Skatoties pēc ēkas lieluma un platumā, to samērs varēja būt 4", 5", vai 6" biezumā, 8" līdz 14" augstumā. Balķu novietojums - 3 pēdas centrs no centra. Starp balķiem obligātoriski vēl bija 1" dēļu starpgriesti ar 4" biezu izdedžu, būvgružu vai smilšu kārtu vidū. Ugunsgrēka gadījumā katrs pats var iedomāties, cik ātri aizdegšies 2" blankas vai 4-6" balķi. Vēl jāpiezīmē, ka smilšu griesti ar uzbērumu darbojās kā siltuma, aukstuma un skaņas vai trokšņu izolācija.

Parasto Kanadas dzīvojamo ēku ārsienas tiek celtas 8" ķieģeļu biezumā ar apmetumu (plaster) iekšpusē. Koka ēkām ārsienas būvē no 2x4" koka statņiem 16" atstatumā ar izolāciju vidū, ar dažādiem iekš un ārpusē materiālu finišiem. Starpsienas (partitions) vecākām ēkām visas būvētas no 2x4" koka statņiem 16" attālumā, jaunākām ēkām tagad lieto skārda 2x4 ar sauso apmetumu (dry-wall) no abām pusēm.

Runājot par dzimtenes ēku ārsienām, daudziem tas izklausīsies neticami, bet ir taisnība, ka mūsu būvlikums dzīvojamo ēku mūra ārsienas prasīja 2 ķieģeļu biezumā, t. i. 20" ar apmetumu no abām pusēm. Pēdējā laikā līdz 2 stāvu augstām ēkām atļāva lietot 8" siporex (vieglbetons) sienas blokus. Starpsienas būvēja no 3" koka blankām ciešā naglojumā, vai vēlākā laikā arvien vairāk mūrēja 4" siporex vieglbetona starpsienas. Koka ēku ārsienām būvlikums prasīja 6x6" statņu konstrukciju ar divkāršu 3" koka blanku soliņu pildījumu. Finišs no abām pusēm ar materiālu pēc īpašnieka izvēles. Salīdzinājums norāda, cik ātri varētu aizdegties 2" vieglu statņu sienas un griesti un kāds karstums un laiks vajadzīgs, lai aizdegtos 3" vai 6" solīda koka sienas.

Nebūs liela kļūda, ja apgalvošu, ka, apmēram, 90 % Kanadas ēku jumtu segums ir darvota pape (flat roof un roof shingles) uz vieglu 2" plānu koku jumta konstrukcijas un 1" dēļu vai finiera segumu. Segums dabūjams dažādos topos. Ja ir vēlēšanās, saimnieks pats, sekojot instrukcijām, viegli var to uzlikt. Nelaiemes gadījumā vienā ēkā uguns viegli pārlec no degošā uz tuvu stāvošo blakus kaimiņa jumtu. Dzimtenē pilsētas dzīvojamām ēkām būvlikums neatļāva darvotas papes jumtus. Visiem pilsētas jumtiem bija jālieto uguns drošie materiāli, kā skārds, māla vai cementa dakstiņi vai arī dabiskais šiferis. Pēdējos gados arvien vairāk sāka lietot jauno cementa-asbesta šifera segumu. Varbūt maldos, bet tiešām nezinu kādu citu valsti Eiropā, kur pilsētas ēkām lietotu darvotas papes jumta segumu.

Lielam vairumam Toronto ģimeņu ēku attālumā vienai no otras ir dažādi un, liekas, bez noteiktas kārtības vai likuma. Tas tā ir vecām un pavisam jaunām, pēdējā laikā būvētām. Ja ir sētā atsevišķi stāvoša garaža, iebraucamā ceļa platums, respektīvi, māja no mājas var būt 8 līdz 10 pēdām, bet, ja garažas nav, ēkas ir diezgan cieši kopā, vai pāris pēdu attālumā viena no otras.

Ēku novietošanas ziņā Rīgā bija stingri un skaidri būvlikumi. Atsevišķi stāvošas mūra ēkas atļāva būvēt ne tuvāk par 14 pēdām no robežas, koka ēkas ne tuvāk par 28 pēdām. Tādā ēku novietojumā ugunsgrēka gadījumā bija brīva un netraucēta pieeja no visām pusēm un pat no aizmugures. Ja ēku būvēja tiešu uz robežas, pret kaimiņa grunti bija 15" ugunsūris ciešā konstrukcijā bez logiem, durvīm vai citāda veida atvērumu. Iekšpilsētas rajonos ēkas cēla cieši kopā, bet ne augstāk par 6 stāviem. Tas tā ar būvlikumu noteikts, jo ugunsdzēsēju trepes augstāk nesniedzās. Karai ēkai uz robežas bija savs ugunsūris 38 cm vai 15" biezumā. Bez tam katrai dzīvokļu ēkai obligātoriski bija iebrauktuve uz aizmuguri vai pagalmu. Šīs caurbrauktuves bija no uguns droša materiāla, min. 9 pēdu platumā un 10 pēdu augstumā, lai nelaiemes gadījumā ugunsdzēsējiem ērta pieeja ēkai no visām pusēm.

Noslēdzot šo salīdzinošo aprakstu par Toronto un dzimtenes ēku būvniecību uguns drošības ziņā, vēl jāpiemin ļoti svarīgs ēku būvniecības elements - trepes. Trepēm šai kontinentā, salīdzinot ar dzimteni, tiek nodarīta liela pārestība un nevērība pret trepju svarīgo nozīmi ēkas un starpstāvu satiksmē. Telpas taupīšanas dēļ un ēku projektēšanas ērtības labad, trepēm šai zemē ierāda tikai pabērna lomu. Toronto ēkās trepes pa lielāku daļu ir būvē ļoti šauras (2' 3") platumā un vienā laidienā no stāva uz stāvu. Tagad tā kā pierasts redzēt šādas trepes, bet pirmos gados no-reibu, skatoties vien no augšas uz leju. Seit trepju kāpienu standartmērs ir 7" augstumā pie 9" platumā, un, droši vien, katrs no lasītājiem atcerēsies grūtības pie dzīvokļu iekārtas pārvietošanas. Labākas ilustrācijas dēļ vēl jāpiemin daži rajoni Montrealā, kur trepes uz otro stāvu atrodas ēkas ārpusē, locīdamās gar fasādi. Cik drošas un ērtas šādas trepes ziemas laikā, nav grūti iedomāties.

Rīgas būvlikums prasīja ne vairāk par 6" kāpiena augstumā un 12" platumā un ne šaurākas par 2' 7" ar obligātorisku starp podestu vidū, bet ne vienā laidienā no augšas uz leju. Starpība tā, ka pa lēzeniem kāpieniem ērtāka un vieglāka uzkāpšana un drošāka lejā nākšana, it sevišķi, ja tā kāpšana notiek steigā vai ugunsgrēka gadījumā.

Krišana Toronto trepēs notiek, bet tie ir tik niecīgi un maznozīmīgi gadījumi, kas presē neparādās. Tādām sīkām lauztām rokām un kājām un mežģītiem sprandiem lielā presē nav vietas. Tāpēc izliekas, ka viss ir vislabākā kārtībā.

Nobeidzot šo 2 būves veidu salīdzināšanu, ceru, ka nopietnam lasītājam būs labāk saprotams, kāpēc Kanadā ēkas deg straujāk nekā dzimtenē tas notika. Kā paši kanadieši reaģē un apskata šo karsto jautājumu? - Pēc mana prāta, pavisam vēsi un iekš vienā angļu miera! Kanadieši atzīstas, ka tiem piederot rekords ugunsgrēku ziņā citu valstu starpā un pieņem šo nelaimi kā nenovēršamu lāstu. Savos aprakstos un vairāku gadu statistiskās ziņās tiek uzrādītas zaudētās vērtības un miljonu dolāri. Piemēri - 1906. gada Toronto iekšpilsētas vairāku kvartālu milzu ugunsgrēks un 1916. gada Otavas parlamenta ēkas nodeģšana. Saprotams, ka abos gadījumos mobilizēja visu iespējamo, bet tomēr sausas malkas iedegušos sārta grūti bija pat ar ūdeni nodzēst. Tā kā uguns Kanadas ēkās mēdz izplesties ļoti ātri, kanadieši savos rakstos ieteic labāk pašiem nemēģināt dzēst, bet, ja iespējams, zvanīt ugunsdzēsējiem un cilvēkiem nekavējoties atstāt ēku. Esmu lasījis vairākkārt šādus un līdzīgus rakstus, bet nekad nevienu, kas būtu uz-

drošinājies ieteikt būvniecībā kokmateriālu vietā vairāk lietot ugunsdrošus materiālus. Tas, laikam, ir taboo!

Beigu slēdzienā daži ieteikumi:

1. Iegādāties un turēt mājā maza tipa uguns dzēsamo aparātu.

2. Vienlaidus trepju telpā pie pretējās sienas pielikt papildus rokturi (ja tāds nav) vai vismaz resnu striķi, drošākai stāvo trepju lietošanai steigas gadījumā.

3. Būvniecībā iekš izbūvē līto daudz mākslīgu materiālu, kas degot attīsta indīgas gāzes parasto dūmu vietā. Nelaiemes gadījumā, glābjoties no ēkas, ieteicams rāpot pa grīdu. Gāze kā vieglāka viela, ir tuvāk pie griestiem.

4. Katrā dzīvokļu mājā jābūt dūmu trauksmes aparātam.

Interesentiem ieteicu, ceļojot pa ārpilsētu, pamest acis uz jaunām ēkām būves stādijā. Jūs redzēsiet 2x4" dzeltenīgos režģus un tādā pat krāsā finieri, kā sienās, tā jumtā.

Ar cienīšanu:

EDUARDS TILTIŅŠ.

Ļoti svarīga beigu piezīme:

Sagādīšanās dēļ, kas iznāk gandrīz kā uz pastinājumu, mana rakstīpa papildināšanai, 1990. gada READER'S DIGEST marta mēneša izdevumā ievietots raksts: "Could Your Family Survive a Fire?" Uz siltāko ieteicu iegādāties R.D. un to rakstīpa izlasīt vairākas reizes, lai labāk iesēžas...

E. T.

ANTISEMITISMA TRAGĒDIJA.

Latviešiem populāra ideja, ka traģiski notikumi pār pasauli un latviešiem "nokrīt no debesīm" pēkšņi. Īsā laikā un ar lielu troksni traģēdija ir klāt. Tā latviešiem Hitlers "nokrita" no debesīm pār pasauli 1938. gadā un Staļins pār Latviju 1940.

Kāda vaina idejai, ka traģēdija pār mums nokrīt "no zilām debesīm"? Vaina tā, ka šāda ideja neatbilst patiesībai. Neskatoties uz to, mūsu lielā prese un sabiedrības vadība to turpina popularizēt. Patiesība ir, ka visām traģēdijām ir iepriekšēji vēstneši. Tā redzīga cilvēka, sabiedrības un tautas uzdevums ir traģēdiju vēstnešus analizēt, lai attiecīgi sagatavotos.

Kad mēs trīsdesmitajos gados mācījāmies Latvijā pamat vai vidus skolā, vai lasījām lielos populāros laikrakstus, par Staļinu tikpat kā nemaz nedzirdējām. Visi mācījās un zināja par kūtīm, klētīm, pirtiņām un ka atoms ir nedalāms. Viens gleznotājs pat kļuva "slavens", māļējot lielā ātrumā tikai rijas. Stāvoklis nav daudz mainījies arī mūsu dienās. Protams, atoms tagad ir dalāms un vairs daudz nedzird par kūtīm, klētīm un Ulmani, bet ir radušies citi jājamie zirdziņi lielajā presē un organizācijās, kas efektīgi pasarga sabiedrību no pagātnes notikumu analizēšanas.

Stāvoklis kļūst vēl ļaunāks, kad ne tikai lielā prese atsakās analizēt pagātnes traģēdijas un to vēstnešus kā pašu, tā kaimiņu sabiedrībā, bet to dara arī baznīcas izdevumi. Vai tā ir ticīgo stūrgalvība? Vienmēr esmu brīnījies par latviešu teologu nezināšanu vai nevēlēšanos zināt par to, kādas sekas ir antisemitismam.

Liekas, ka viņi to neuzskata par traģēdiju. Vai viņi domā, ka tā ir Praviešu fantazija, kur rakstīts: "Es (Radītājs) svētīšu tos, kas tevi (Abrahamu) svētī, un nolādēšu tos, kas tevi (Abrahamu) nolād, un tevī (Abrahamā) būs svētītas visas zemes lodes tautas (...) un ar tavu (Abrahama) pēcnācēju starpniecību visas zemes tautas sevi svētīs?"

Viens no pārsteidzošākajiem rakstiem šai virzienā parādījās LELBA mēnešrakstā Ceļa Biedrs, kas pieteic sevi kā "mēnešraksts kristīgai dzīvei". 1987. gada oktobra izdevumā ievietots profesora un doktora V. Klīves raksts "Pāvils,

bauslība un pestīšana". Paklausīsimies, ko prof. Klīve raksta.

"Judaisms ir ļoti atšķirīga reliģija no kristietības. Jautājumi grozās ap darbiem un nevis ap ieskatiem - "teoloģiju" (...) Pestīšana nāk pavisam citādi - nevis ar bauslības pildīšanu, labiem darbiem, bet mēs to saņemam ticībā no Dieva Žēlastības, kas ir parādījusies Kristū. Tā ir ļoti radikāla atšķirība un tāpēc ir labi saprotamas jūdu dusmas uz Pāvilu un Pāvila dusmas uz jūdiem. Lieta grozījās ap pašu reliģijas kodolu. Kas Pāvilu pamudināja tik radikālam pagriezienam? Pats svarīgākais apstāklis ir Pāvila pārliecība, ka bauslība, lai gan labi domāta, ir neizpildāma (119. lpp.)."

Pārbaudīsim, kur profesors ņēmis šādas idejas. Pirmkārt, ka judaisms ir ļoti atšķirīga reliģija no kristietības. Otrkārt, ka judaisms balstās uz labiem darbiem, bet kristietība uz Dieva Žēlastību. Treškārt, ka Bauslība, lai gan labi domāta, nav izpildāma. Un, ceturtkārt, ka pirmās trīs "patiesības" mācītu Kristus un Pāvils.

Katrs, kas nopietni pētījis Kristus mācekļu un viņa pirmo sludinātāju uzrakstītos dokumentus, atrod tieši pretējo. Pirmkārt, kristietībai ir tuva radniecība ar judaismu. Otrkārt, kā kristietība, tā judaisms balstās uz Dieva Žēlastību un abas kopā tās balstās uz labiem darbiem. Treškārt, Bauslība ir izpildāma (vai nav absurdi domāt, ka cilvēks nevarētu dzīvot neslepķavojot, nezogot, nepārkāpjot laulību un t. t.). Ceturtkārt, Kristus un Pāvils māca patiesību.

Jājautā, kur prof. Klīve ņēma savas idejas? Vai viņš tās pats attīstījis? Nebūt nē. Arī man pa reizei pastā pienāk nepieprasīta literatūra, kas velk lasītāju līdzīgā virzienā, sagrozot Kristus un Pāvila vārdus. Šādu literatūru saucu par Antisemitisma Traģēdijas Vēstnešiem. Tā ir pirmā, kas modina kristīgos un nekristīgos nostāties pret jūdu ticību un sabiedrību. Nožēlojamākais, ka tā nāk it kā Kristus vārdā.

Būtu interesanti zināt, kāda ir LELBA un literāru vadības nostāja šai jautājumā. Būtu arī interesanti zināt, kāda ir mūsu akadēmiskās saimes nostāja gadījumos, kad kāds pārkāpj akadēmiskās normas, kas prasa, lai rakstītais atbilstu faktiem.

Paklausīsimies, ko par jūdu ticības pamatiem uzskata kristietībai pievērsies jūdu tautības rakstnieks Rivi Litvins. - "Tiem kristiešiem, kas domā, ka ēbrējs tuvojas Dievam, pamatojoties pats savos darbos, turpmāk teiktais nāks kā pārsteigums. Katrs ēbrējs saprot, ka viņš tuvojas Dievam pamatojoties Dieva Žēlastībā (mercy). Ka piemēru ņēmsim kaut vai lūgšanas grāmatas (Sidur) tekstu, ko lieto Izlīdzināšanas (Kippurim) dienas lasījumos: 'Mans Dievs, pirms manas veidošanas es nekad nebiju un tagad, kad esmu veidots, es esmu līdzīgs tam, kas nav veidots. Puteklis es esmu dzīvē un vēl vairāk nāvē. Tavās acīs es esmu kā trauks pildīts ar vainu un kaunu. Lai tā būtu tava griba, Kungs, mans un manu tēvu Dievs, lai es negrēkotu. Savā visu aptverošā Žēlastībā (mercy), notīri manus grēkus, ko esmu nodarījis pret tevi, izlūdzoties, lai man nebūtu par tiem grūti jācieš'. Judaisms nav un nekad nav bijis darbu reliģija (izņemot dažu reformācijas grupu nepareizības pēdējos gadsimtos). Judaisms vienmēr ir bijis Žēlastības (grace) reliģija." (1987. g. 7. sept., Shofar, H. I. M., Covina, CA, USA).

Ikviena, kas nopietni lasījis Praviešu rakstus un pētījis judaismu, zin, ka tam, tāpat kā kristietībai, pamatā ir Dieva Žēlastība.

Vēlos uzsvērt, ka ar šo rakstu nepārmetu profesoram antisemitismu. Raksts domāts kā jautājums visiem latviešu teologiem un izdevumu redaktoriem. Vai ir derīgi izplatīt nepārbaudītu informāciju? Kāpēc antisemitisma jautājums nekad netiek pārrunāts latviešu reliģiskos izdevumos? Kāpēc šo manu rakstu nekad nepieņemtu LELBA Ceļa Biedrs un latviešu baptistu izdevumi? Kāpēc daudzi kristīgie nīst jūdus un, otrādi, jūdi nīst

kristīgos? Vai ne tāpēc, ka, kā vieni, tā otri, dzīvo ignorancē ne tikai par mūsu kopīgo Radītāju, bet arī par vienreizējo ticību, kas abas pusēs vieno?

J. PURVIŅŠ JURJĀNS.

CIEMOS FLORIDĀ.

Pēc vairākiem gadiem radās iespēja būt Sv. Pēterburgas lielajā tautiešu pulkā Floridā, kur dzīve šit augstu vilni. Kā viņi paši ir novērojuši, tā ir reizē augoša un dilstoša latviešu kolonija. Vecums tai caurmērā no 62 - 90 gadiem. Nupat nesen kapsētas latviešu nodalījumā zemes klēpī guldīta viena no rosīgākajām, spējīgākajām kolonijas aktīvām darbiniecēm Pilsuna kundze, turpat 101 gadu vecumā. Tas jau ir zināmā mērā rekordskaitlis.

Še dzīvo arī jaunās paaudzes spējīgi cilvēki, nodarbināti dažādos atbildīgos darbos.

Kopējo tautiešu skaitu vērtē tuvu 650-700 personām. Daudz tautiešu, kas te ierodas uz pastāvīgu dzīvi, pērk mājas, ir pensijas gados. Ātrāk vai vēlāk tie aiziet mierā latviešu kapsētas nodalījumā. Tā ir reālā dzīve.

Nāk prātā Bībeles stundā dzirdētie vārdi: "Mēs dzīvojam un esam kā Dieva uzgaidāmās telpās - gaidām visi, kad būs mūsu kārta, mūsu laiks, kad Viņš mūs sauks."

Luterāņu draudzē ir ap 300 draudzes locekļu. Mācītājs ir Jānis Dzirnīs. Draudzi ilgus gadus vada Rasma Kalniņa, bet dāmu komiteju - Erina Liepiņa. Dievkalpojumi notiek divreiz mēnesī Mūsu Pestītāja baznīcā, 301 - 58 ielā So, Sv. Pēterburgā. Bībeles stundas, arī divreiz mēnesī, vada mācītājs un tās notiek latviešu nama mazajā zālē. Draudzes darbinieki daudz vērības pievērs sarmieša darbam - apmeklē tautiešus slimnīcās un veico ļaužu mītnēs, kur vairāki jau pavada daudzus gadus. Dr. Avota ierosmē izveidota tālruna komiteja, kas ar viņiem ļaudiem sarunājas katru dienu. Tas ir cēls ierosinājums, par kādu citur neesmu dzirdējusi.

Pie luterāņu draudzes pastāv svētdienas skola Bitīte, ko vada Maruta Lazdiņa. Tajā 11 dažāda vecuma bērnu, kuriem ticības mācību pasniedz R. Kalniņa.

Ar daudz simtiem grāmatu var lepoties jaunā bibliotēka latviešu nama mazajā zālē. To iekārtojās Richards Meirāns. Daudz līdzekļu un puļņu devis Dr. Kalniņš.

Latviešu nama lielā zālē manā prombūtnes laikā pārvērsta līdz nepazīšanai. Tajā ap 250 sēdvietu, liela skatuve ar visām nepieciešamām blakus telpām. To grezno jaunas un glītas mēbeles, galdi un krēsli, lieli koka svečturi, saktām un nacionāliem rakstiem rotāts skatuves priekšskars un jauns koncertfliģelis. Sienas rotā brīvās Latvijas valdības locekļu ģimetnes, daudz latviešu mākslinieku oriģināldarbi - gleznas un t. t.

Pēdējā laikā pieņemts, tāpat kā citur latviešu kolonijās, ļaut priekšnesumu laikā sēdēt pie galdiem, izņemot koncertus un teātrus.

Latviešu biedrības priekšnieks nav pensionārs, ir enerģiskais Andris Ritums. Viņš ar entuziasmu ievada Kultūras dienas, kuru sākumā teoloģijas profesora Jāņa Rozentāla referāts "Dieva taisnība kristīgā skatījumā". To noklausās liela saime. Katrs viņa vārds pārliecina klausītāju. Viņa pārliecība - Dieva spēks, Dieva taisnība sagraus ne-taisno, brutālo varu un dos brīvību mūsu tautai, jo ir tikai viena taisnība - Dieva taisnība, un ja mēs tai ticēsim, mēs ar to uzvarēsim.

Nākamajā sarīkojumā dzied vīru kvartets "Daugavieši" - vadītājs un pirmais tenors Visvaldis Grīnbergs, otrais tenors Ilmārs Vilmanis, bari-toni Andris Ritums un bass Edgars Virziņš. Pianiste - Māra Rituma. Programmā L. Garutas Mana dzim-tene (Spades teksts), J. Mediņa Naidis (Z. Laz-da), H. Pavasara Vidzeme (K. Rabacs), K. Lieti-ņa Tikai viena dziesma, Br. Skultes Pasaciņa (Aspazija), V. Ozoliņa Krēsla (Fr. Bārda),

Trīs jaunas māsas (t. dz.) Žilinska, Redz', kur jāja div' bajāri (t. dz.) Štromberga. H. Pavasara Mazs bij tēva novadiņš (t. dz.) jāat-kārto. Labas vīru balsis, piemērotas izvēlētam dziesmām, laba dikcija ar patīkamu tembru, tikai pavadītājas piesitieni pastiprāki. Zāle klausītā-ju pārpildīta.

Tad DV Klīvlāndes teātris rāda Anšlāva Eglīša "Pēc kaut kā cēla nezināma". Režisore Astrīda Jansone. Jāatzīstas man grūti šo izrādi vērtēt, jo esmu to agrāk skatījusi profesionālu aktieŗu izpildījumā. Mērojot spēli pēc amatieŗu mērauk-las un ņemot vērā autora īpatnējo dialogu saturu, spēle ritēja raiti un bez jūtamiem starpgadīju-miem. Katrā ziņā ansamblis pelna atzinību par lielo uzņēmību un darbu teātra gabalu iestudējot. Tomēr jāsaaka, ka titullopas tēlotāja Rita Kaugara (Džonsona kundze) bija pārāk bramanīga - ka-riķēja savu lomu. Tāpat Laimonis Jansons (Džon-sona kundzes pakalpīgais Kaspars Zivtiņš) kun-dzei veltīja nevajadzīgi lielu uzmanību, ar to traucējot gandrīz tekošā momenta norisi. Labi sa-vas mīlestības jūtas, sapņus notēloja Jānis Vas-kis (grūtajā Jāņa Gravas lomā), tikai abi ar sievu Sofiju (tēloja Mūdīte Arduni) varēja ru-nāt stiprāk, jo zāles otrā galā bija grūti sa-dzirdami. Katrā ziņā paveikts liels darbs.

Darbdienā izrādīja filmu par 1989. gada 18. novembra norisi. Vēl bagātīgās programmas ietva-ros bija paredzēts Dr. Zušēvica referāts un so-listu D. Karliņas un A. Liepiņas koncerts. Pie latviešu biedrības pastāv kokļu ansamblis, ko va-da Felikss Elksnītis un rokdarbu grupa, skolotā-jas Hertas Donis vadībā. Pēdējās ar saviem tau-tas tēriem piedalās Sv. Pēterburgas etnisko grupu festivālā, tā iepazīstinot apmeklētājus ar mūsu audumiem, izšuvumiem, rotām koka un ādas iz-strādājumiem.

Vēl mazajā zālē katru nedēļu pulcējas šacha un citu spēļu entuziasti.

Jāatkārto - Sv. Pēterburgas latviešu kolonijā dzīve šit augstu vilni, kas dod možu garu un il-gu mūžu. Vēl jāpiemin DV apvienība, ko vada Skaidrīte Sprince un kuŗā darbojas ap 40 vanagi un vanadzēs.

Iepriecināja labās domas, lielais darbs un skaistie sniegumi.

Vēlējums - nākotnē nepagurt!

ELZA ALKA - GAIGALA.

MIRUSI ILONA LEIMANE.

Piektdien, 1989. gada 29. decembrī, apbedījām Pārūpa kundzi, kuŗa mūsu literatūrā pazīstama kā Ilona LEIMANE, VILKAČU MANTINIECES autore.

Viņa mira 21. decembrī, nervu slimnīcā, 84 gadu vecumā. Guldīta Francijas zemē pie Parīzes. Bēru dienā bieza migla tina kapsētu un visu apga-balū, tādēļ arī tikai maza pulciņš vietējo tau-tiešu viņu pavadīja pēdējā gaitā.

Viņas darbu apskatī atstājam mūsu rakstnie-kiem, bet pieminam tikai dažus faktus no beidza-miem 30 gadiem.

Nervu slimības mācta, viņa pakāpeniski kļuva nespējīga sevi aprūpēt. Pateicoties Francijas likumiem, Leimanei līdz nāvei bija politiskās bēgles statuss. Latviešu Apvienība Francijā (L. A. F.) jau pirms 30 gadiem no Sociālās ap-gādes imigrantu nodaļas izgādāja viņai pilnu pa-balstu, kaut gan viņa šeit nebija ne dienas ofi-ciāli strādājusi. Šis pabalsts viņai ļāva īrēt mazu dzīvokli Parīzē un pieklājīgi izdzīvot. Viņas materiālos apstākļus vēl uzlaboja dažu lab-vēļu un organizāciju viņai personīgi atsūtītie naudas pabalsti, kā arī par viņas rakstiem saņem-tie honorāri. Diemžēl, rakstnieces garīgās vese-lības stāvoklim pasliktinoties, viņa pamazām zau-dēja naudas vērtības apziņu un praktiski vairs nebija spējīga dzīvot viena ārpus slimnīcas. Tā arī 70. gada pavasarī ārsts nolēma viņu paturēt slimnīcā, kur viņai piešķīra ārstēšanu un uztu-

rēšanas.

Visus šos gadus Latviešu Apvienības Francijā valdes locekļi viņu regulāri apmeklējuši un iepriecinājuši. Nekāda materiāla palīdzība viņai nebija vajadzīga, jo par to gādāja Francijas valsts, ņemot vērā viņas, politiskās bēgles, statusu. Vienīgie izdevumi bija dāvanas viņas iepriecināšanai, par kuŗu gādāja L. A. F. un laiku pa laikam kāds labvēlis no ārzemēm. Beidzamajos gados viņas morālais atbalsts bija tikai Latviešu Apvienības Francijā valdes locekļu apciemojumi.

Ilonas Leimanes apbedīšanas izdevumus un kapa vietas iegādi Parīzes priekšpilsētā uz 15 gadiem (pēc tam to var atjaunot) sedza Latviešu Apvienība Francijā.

LATVIEŠU APVIENĪBAS FRANCIJĀ VALDE.

PROFĪLI:

■ kas ir brīva sieviete?

«Savu
mēteli
varu
uzvilkt
pati...»

Kopš 1989. gada jūlija Sarma DINDZĀNE ir sastopama Latvijā. Joprojām Kanadas pilsoņe un tomēr latvieti, kuŗa savas dzīves 23. gada beidzamos sešus mēnešus dzīvo un strādā Latvijā. Algas dienās kopš bērnības ierasto dolāru vietā saņem kaudzīti rubļu - cik nu pienākas informatīvā biļetena "ATOMODA" līdzstrādnieci. Sarma ir rosīga, komunikabla, emocionāli atvērta un bieži - šokējoši tieša. Un vienlaikus - labo manieņu teicama zinātnāja. No kurienes tas un viss pārējais?

- No turienes, no turienes. Un no senču asinīm. Tēvs ar māti iepazinās bēgļu gaitās Anglijā, uz kuriem pārcēlās pēc filtrācijas nometnes Vācijā. Vectētiņš esot bijis latviešu strēlnieks (viņa "krāsu" gan nezīnu), kuŗam piederējusi labi iekopta saimniecība Latgalē. Tētis iesaukts leģionā. Visi viņa radi vēlāk izvesti un gājuši bojā Sibīrijā.

Piedzīmu Kanadā. Mācījos Toronto Universitātē. To pabeidzu ar dubultbakalaura grādu politikā un sabiedriskajās zinātnēs plus vēl minorgrādu franču valodā. Ģimenē esmu jaunākais bērns. Man ir divas māsas un divi brāļi. Kopš sevi atceros, zināju, ka savā starpā nedrīkstam sarunāties angļiski. Paps deva pērienu, ja angļu valodā pateicu kaut "nē". Mūs audzināja latviskā garā.

Vai negribi šo garu raksturot tuvāk? Pieļauju, ka daudzviet Latvijā tāds vairs nemājo...

- Saproti, manā tēvā ir latviešiem raksturīgā disciplīna un stingrība. Mums visiem pieciem pēc kārtas vairākas stundas dienā lika spēlēt klavieres. Vispār spēlēt man patika. Taču ne katru dienu un obligāti. Man kārojās skriet ārā.

Un tad vēl koklēšana! Paps dibināja pirmo trimdas latviešu koklētāju pulciņu Hamiltonā. Katru pirmdienu vēl bija koris, bet katru otrdienu - tautiskās dejas. Vietējie draugi sestdienā prasa -

kāpēc tu nenāc spēlēt? Ko varēju atbildēt: Tikai ierasto, ka man jāiet uz latviešu skolu.

Tolaik es to pat ienīdu. Tagad saku paldies Dievam, ka vecāki mani piespieda to visu iemācīties. Ja visu dienu pavadi angļiskā vidē, asimilēties ir tik viegli. Bērns pats nesaprot, kāpēc viņam vajadzīgi pulciņi, kori, tautas dejas. Bet kādā dienā pēkšņi aptver, cik tas viss ir kolosāli. Iedomājies - sēž deviņas smukas meitas tautas tērpos un koklē četrās balsīs. Divas no viņām, protams, bija vecākās māsas Dindzānes. Pulciņš ieskaņoja savu skaņu plati, ierakstījās radio. Vietējie kanadieši aicināja uzstāties. Man patika koncerti, mūzikālās nometnes, uz kuŗām no visām malām ieradās jaunieši.

- Izdevumā "8. vispārējo dziesmu svētku vadonis", kur dota pilnīga informācija par trimdas latviešu dziesmu svētkiem Indianapolē pērnvasar, dalībnieku vidū atradu arī Dindzānu uzvārdu. Vienviet - Hamiltonas vanadžu koris "Saskaņa" un koriste Zinaida Dindzāne. Cita foto attēla paraksts vēsta, ka Hamiltonas latviešu biedrības dziedātāju kopas vadītājs ir Jānis Dindzāns. Sēž smaidošs kungs acenēs pašā centrā. Un piebilde: "Iztrūkst Linda Dindzāne, Sarma Dindzāne, Vincents Dindzāns..."

- Zinaida ir mana māmiņa. Iztrūkstošie ir mans brālis ar sievu. Tēvs toreiz pieteica arī mani. Bet es tad dzīvoju Minsterē un netiku uz svētkiem. Tie bija pirmie dziesmu svētki, kuŗos nepiedalījos. Līdz tam dziedāju un dejuju visos.

- Sarma, tev bija savs tautas tērps, tu prati un drīkstēji runāt un dziedāt latviski, izklaidēties tev patīkamā vidē un sabiedrībā. Tev viss TUR bija. Kāpēc brauci uz Latviju un pat izdomāji tajā palikt?

- Tētis pirmais šeit viesojās pirms diviem gadiem. No Latvijas viņš atgriezās mierīgs, bija saticis vecus paziņas, radus. Bet mani atrunāja: "Negribu, ka tu uz turieni brauc. Tā vairs nav tā mūsu tēvzeme, kuŗu atstājām. Tā ir tik ļoti pārvērtusies..."

Tajā pašā gadā kopā ar draugiem no Minsteres sabiedrisko zinātņu institūta ieradās Latvijā. Iekārtojamies viesnīcā ar daudzām ērtībām. Bet man bija neērti tur uzņemt radus, kuŗi dzīvoja sliktos apstākļos. Viņi paši man apgalvoja, ka tie esot pavisam normāli...

Šā gada martā Rīgā uzstājos kopā ar jauniešu kamerkori "Dūdas". Aizbraukt bija tik grūti! Tad arī izlēmu, ka atgriezīšos un palikšu Latvijā. Brāļi un māsas, protams, dusmojās un sauca mani par traku. Bet viņi jau nezināja, kā es biju izmainījies tai laikā, kad dzīvoju Minsterē. Tur visi tunāja latviski, ciemojās jaunieši no Latvijas. Tāda vide man bija kļuvusi nepieciešama.

Televīzijas intervijā tu apgalvoji, ka esi pieradusi būt brīva un ka nevarētu apņemt vīru, ne Latvijas latvieti, ne Latvijas krievu, jo šejienes vīrieši nespētu samierināties ar tavu brīvības pakāpi. Ko tu saproti ar jēdzienu "brīva sieviete"?

- Manuprāt, normāli ir tad, ja sabiedrība veido cilvēku un arī cilvēks veido sabiedrību. Bet šeit, es manu, tiek uzsvērti tikai viena puse - ka cilvēku veido un audzina sabiedrība. Man šī sabiedrība tomēr liekas tik slima. Laikam, es nelietoju pareizo vārdu - tā ir tik neveselīga. Un sievieti nospiež, nomāc sabiedriskā doma, aizspriedumi.

Bet plašāk - runa taču nav tikai par sievieti. Brīvs, manuprāt, ir tas vīrietis, sieviete, vispār cilvēks, kuŗš jūtas drošs izteikt savu viedokli un rīkoties saskaņā ar savu pārliecību. Tas, kuŗš zina, ka netiks par to kaut kādā veidā apspiests vai izsmiets...

Vai zini, kā mani te pamācīja: tu nedrīksti runāt par politiku un ekonomiku, jo tu esi sieviete. To saka man! Kaut esmu mācījiesies polito-

loģiju un sabiedriskās zinātnes un pēc profesijas esmu biržas māklere.

- Interesanti, kas tev to ieteica?

- Vīrieši. Daudzi vīrieši. Ko viņi grib? Tikai čamdīt? Bet kāpēc gan sievietei nedrīkstētu izpaust savu viedokli? Ja nepievienojos tam, ko vīrietis saka, ir slikti. Kaut gan to, kas Rietumos notiek politiski un ekonomiski, es pārzinu labāk, jo esmu tur dzīvojusi un mācījusies.

- Secinām - brīvību tev dod tavas zināšanas.

- Saproti, jau desmit gadu vecumā esmu zinājusī, ka studēšu universitātē, kur man jāiegūst izglītība, lai pēc tam dabūtu labu darbu. Un tikai tad es kaut kas būšu. Izglītība nav vienkāršs zināšanu kopums. Ar to es jutos un esmu līdzvērtīga sarunā, varu piedalīties diskusijā un aizstāvēt savu domu. Tā varu pierādīt, ka arī man ir smadzenes, ka esmu cilvēks. Savu mēteli varu uzvilkt pati un durvis aizvērt arī. Tādiem niekiem nav nepieciešams vīrietis.

- Kādas vizuāli tev izskatās sievietes - Rīgā, laukos, kur esi bijusi?

- Nomāktas. Nogurušas. Apnikušas. Neapmierinātas. Tagad pārlicinos - dzīve šeit ir grūta, sevišķi sievietei. Ir jaunas sievietes, kuņas mēģina gaumīgi ģērbties. Ir tādas, kuņas, šķiet, tikai pucējas un krāsojas. Bet pārsvārā uz ielām redzu - visas steidzas, nesmaida. Es viņas saprotu, arī pati šeit steidzos un nesmaidu. Neticēju, kad man solīja - te tu iemācīsies priecāties arī par sīkumiem. Kā tad! - izstāvēju rindu pēc Bauskas siera un pat dabūju to! Turpat veikalā lēkāju aiz sajūsmas. Priecājos un jutos kā Īsta padomju sievietē... Bet promejot šausminājos - ārprāts, Sarma! Par ko tu gaviļē? Par nieka siera gabalu!

- Vidusskolā, sacerējumu piesakot, iztirzājuma pirmais iedalījums vienmēr skanēja nemainīts: "Ārējais izskats - tēla iekšējās būtības atklājējs". Cik veiksmīgi, tavuprāt, tas būtu attiecināms uz Sarmu Dindzāni?

- Šodien, piemēram, es Īpaši neuzpucējos. Nebija omas. Ģērbos kā parasti - baltie džīnsi, športzābaki. Man līdzī ir arī "darba" drēbes. Sī te žaketē, ko aizņēmos no papa. Piedurknes ir druscip par gašām, tās atloku. Pie žaketes velku tādus gašākus svārkus, melnus vai baltus, zeķbikses, augstpapēžu kurpes. Vienu dienu tā smalkāk apģērbos. Visi skatās. Viens brīnās: Sarma, vai tā esi tu, nepazīnu. Otrs novērtē - beidzot tu ģērbies kā uz darbu. Kanadā džīnsos un gašā kreklā es nevarētu iet uz biržu. Tur ir jāpucējas: man jāreda imidžs, tēls, ka esmu biznesa sieviete, kuņa ir akurāta, kuņai var uzticēties. Parasti ģērbu žaketes. Tās man ir kādas četras. Un krāsas jāizvēlas saskaņīgas, nekliezošas - melnā, bēšā, baltā.

- Kā tev šķiet, vai tu jau esi paguvusi kaut kādā veidā palīdzēt Latvijai? Ja pareizi saprotu, tas bija viens no palikšanas iemesliem?

- Šķiet, ka ar savu domāšanu spēju kaut nedaudz paplašināt citu cilvēku domāšanu. Nē, ne jau tāpēc, ka atbraucēji no Rietumiem būtu kādas superbūtnes. Mēs esam tādi paši normāli cilvēki, vienīgi iespēju realizēt un izteikt sevi mums ir bijušas daudz, daudz reižu vairāk. Redzu, ka te noder manas valodu zināšanas.

Protams, ļoti gribas satikt savējos - no ģimenes. Man šeit netrūkst nekā. Ja nu vienīgi viņu...

• Šādu interviju Latvijā izdotā biļetenā pierakstījusī Benita Brila. Pieņemam, ka šī saruna varētu interesēt visus, kas Sarmu Dindzāni pazīst, un arī tos, kas viņu nepazīst. Montrelas latviešu saimē viņa pavadījusi savus bērnības gadus. MLB Zīpotāja redakcijai atkal iepazīšanās sagādāja prieku.

PĀRSPĪEDUMI.

Jaunu vērtību apzīmējumi Latvijas pastmarkās. 1918. gada 18. novembris, Nacionālā teātra nams bagātīgi rotāts sarkani balti sarkanām krāsām. Zāle klausītāju pārpildīta, visur valda svinīgs noskaņojums, jo šodien taču notiks visu ilgu un sapņu piepildīšanās - tiks pasludināta Latvijas valsts nodibināšana. Šo svinīgo sanākumi atklāj G. Zemgals, Tautas Padomes priekšsēža biedrs, jo pats priekšsēdis J. Čakste aizkavēts ierasties. G. Zemgals paziņo, ka uz 1918. gada 17. novembra vienošanās (starp Nacionālo padomi un Demokrātisko bloku) pamata ar šo brīdi valsts suverenā vara pāriet Tautas Padomes rokās. Klausītājos sajūsma, un spēcīgi atskan mūsu valsts himna - Dievs, svētī Latviju. Runā jaunās pagaidu valdības ministru prezidents K. Ulmanis un aizrāda, ka priekšā stāvēt smags un atbildības pilns darbs. Aicina katru pēc savām spējām nākt talkā, lai darbs veiktos sekmīgāk.

Pagaidu valdības darbs, tiešām, nav viegls. Vajadzību tik daudz, bet ienākumu maz. Jāieved cenu paaugstinājumi un visādi citi saimnieciski pasākumi, lai tukšajā valsts naudas lādē rastos pēc iespējas vairāk kapeiku un rubļu (Tad mums vēl nebija mūsu pašu santīmi un lati). Rodas pārkārtojumi arī pasta darījumos. Jāpaceļ pastmarku cenas. Mūsu pirmie valsts un pasta vadītāji ir praktiski vīri, tā rodas jaunas vērtības uzspiedumi uz agrāk izdotām pastmarkām. No 1920. gada 1. septembra līdz 1921. g. 31. maijam jaunu izdevumu nav, pasts izlīdzās ar jaunām pārdošanas vērtībām.

Pirmās ir "Izpalīdzības markas". 1920. 1.9. 1919. g. 18.11. izdotām Latvijas 1. gada jubilejas markām, 3 viena rubļa vērtībām bija ovalveida, melnā vai zilā krāsā jaunās vērtības uzspiedums - 10, 20 un 30 rubļi. Skota (Scott) pastmarku katalogā tās numurētas 83.-85. Nelietoto vērtība \$ 18, lietoto - \$ 15. Nav zināms metiena skaits.

1920. 24./27. 9. seko otrs vērtību pārspiedums - uz 1919.28.3. izdotās 10 kap. zilās pastmarkas ar saulīti un uz 1919.15.6. Rīgas atbrīvošanas sērijas 35 kap. markas. Jaunās vērtības uzspiedums melnā krāsā, trijās rindās un ir 2 rubļi. Metiens nav zināms. Skota nr. 86 un 87. Nelietotas \$ 3, lietotas \$ 2.50 vērtībā.

1920. 19.11. pārdošanā nāk 2 pastmarkas - 1919. 16.12 Kurzemes atbrīvošanas sērijas 35 kap vērtībai jauna vērtība - 1 rublis, 1919. gada Latvijas 1. gada jubilejas 35 kap. vērtībai jauna vērtība - 2 rubļi. Uzspiedumi melnā krāsā 3 rindās skaitļos un rakstiski. Metiens nezināms. Skota nr. 88, 91. Nelietotu vērtība \$ 1.75, lietotu - \$ 1.50.

1921. 11. 2. izdevums. 1919. g. izdotām Kurzemes atbrīvošanas 10 un 25 kap. vērtībām un 1920. 30. 4. izdotai Saeimas atklāšanas sērijas 50 kap. vērtībai ir sarkanā vai zilā krāsā jau-

nas vērtības 2 rubļi uzspiedums skaitļos un rakstā. Izdevums nezināms. Skota nr. 90, 92 un 93. Nelietotas \$ 2.75, lietotas \$ 2.25.

1920. g. maijā Skota nr. 83. (Šī apskata pirmās sērijas) markai otrreizējs uzspiedums 10 rubļi, melnā krāsā un apaļrakstā, vienreizējs mūsu pastmarku pārspiedumos. Skota nr. 94. Cik šādu pastmarku sagatavots, nav zināms. Vērtība nelietotai \$ 2.50 un lietotai \$ 2. Šis pārspiedums ir patīkamākais no visiem citiem.

1921. gada 31. maijā izdod veselu sēriju pastmarku ar jauniem vērtību apzīmējumiem. To nosauc par "Latgales provizoriskais pagaidu izdevums". Uz 1920. 24. 3. izdotām Latgales atbrīvošanas sērijas 50 kapeiku vērtībām ir melnā krāsā, 3 rindās jauns vērtības uzspiedums zilā krāsā - 10, 20, 30, 50 un 100 rubļi. Metiens: 10 rub. 373.032; 20 rub. 106.912; 30 rub. 184.996; 50 rub. 52.488 un 100 rub. tikai 30.996. Skota numerācijā nr. 95 - 99. Vērtība: nelietotām \$ 52.50, lietotām \$ 17.

Ar šiem izdevumiem noslēdzas pastmarku jauno vērtību uzspiedumi. Vēl ir gan dažas 1927. gadā, bet tās jau ir santīmu un lats periodā, tāpēc par tām kādā citā reizē.

K. STRAZDIŅŠ.

LATVIJAS KORESPONDENTI:

VIEŠNAS PIEZĪMES

par profesora T. Ķeniņa referātu "Vai latviešu mūzikai draud katastrofa?" Toronto Latviešu Centrā.

Kā viešņa no Latvijas ar lielu interesi steigšos noklausīties profesora Ķeniņa referātu par šodienas latviešu mūziku Latvijā. Šis referāts izraisīja pārdomas ne tikai smalkai latviešu centra publikai, bet arī man, todien vienīgai latvietei no tagadējās Latvijas.

Neesmu mūzikas kritiķe, nespēlēju nevienu mūzikas instrumentu, bet visa mana ģimene esam aktīvi korzdiedātāji un visu iespējamo koncertu apmeklētāji.

Prof. Ķeniņš uzsvēra, ka koncertsezonas atklāšanas dienā (koncertā) Rīgā esot bijis mazs apmeklētāju skaits. Tas notika ne visai piemērotā laikā. 21. septembris ir tas laika posms, kad visi latviešu laucinieki un pilsētnieki saistīti ar rudens darbiem, jo mums visiem jādomā par iztiku ziemā.

Mūsu sabiedrība mīl lielus koncertus, pat varu droši teikt, ka ziemā nemaz nevar dabūt biļetes uz ērģeļmūzikas un Filharmonijas koncertiem, īpaši, ja atbrauc viesi no ārzemēm.

Un vai tie filmētāji, kas bija teikuši, ka latviešiem komponists iepriekš jāparādot televizorā un tikai tad publika sāksot interesēties par koncertu, nav bijuši netaisnīgi pret to daļu, kurai nekāda priekšā stādīšana vai rādīšana nav vajadzīga?

Te sabrauc arī tādi cilvēki, kuriem šie dārgie ceļojumi vieglāk risinājas un apgaismo cienījamus trimdas latviešus no vidusmēra redzesloka, kas nedara godu mūsu īstiem mākslas cienītājiem.

Referātā ļoti atzinīgi tika novērtēts igauņu zēnu koris. Bet ja Kanādā viesotos Em. Dārziņa zēnu koris, atsauksmes nebūtu necilākas. Mūsu zēni mūsu latviešu tautas dziesmas izpilda tādā skandējumā, ka tās ar interesi sāk līdzī dziedāt citas tautas un paceļ starptautiskā plāksnē.

Ir jāpaceļ mūsu tautas dziesmas pāri pasaules

klasikai, lai tās sadzird un ilgstoši grib dzirdēt visa pasaule. Un to var izdarīt mūsu pašu latvieši. Varbūt būtu bijis vietā pieminēt par Em. Dārziņa zēnu kora panākumiem, koncertējot vairākos koncertos Rietumeiropā.

Mūsu mūzika, manuprāt, nav krīzes stāvoklī, kaut gan par to varētu zināmā mērā runāt sakarā ar pārmērīgo dzīves masifikāciju no mazāk attīstītiem Krievijas apvidiem, kas savās iekšējās un ārējās izturēšanās veidā raksturo pūļa dzīvi. Tomēr pamatnācijas, savas latviešu zemītes īstie kopēji un mākslas cienītāji apmeklē koncertus regulāri. Arī mākslinieki labprātāk spēlē saprotošai publikai, kaut pustukšai zālei, nekā runājošai, krekšķošai, caur televizoru izvilinātai. Nepārpildītā zālē skatītājs intīmāk izjūt mākslinieka sniegumu, savukārt, mākslinieks tuvāk izjūt klausītāju, un to mēs nesaucam par krīzi, par katastrofu.

Mēs zinām, ka visam ir savs laiks. Latviešu tautai visā Latvijā tagad nav viegli. Lasot šīs zemes politiskos apskatus par mums, tie ir pārāk virspusīgi, pārāk tāli aizokeāniski. Mēs rakstām tiešāk, konkrētāk, sāpīgāk, īstāk. Lai nākošajās paaudzēs izaudzinātu mūzikas cienītāju sabiedrību, Rīgā ir jānodibina īsta mūzikas sapratēju skola. Te varētu nākt palīgā trimdas latvieši, kas, ilgus gadus dzīvodami ļoti civilizētos apstākļos, izkropuši savu gaumi visos mākslas virzienos.

Mēnesi ciemojoties Kanādā, esmu novērojusi, ka ārzemēs dzīvojošie latvieši par mākslu Latvijā runā pēc tiem mazo grupiņu sīkkoncertiem, pusjocijiem, kurus paši aicinājuši un maksājuši dārgos ceļa izdevumus, lai te no Latvijas kaut ko rāda, atstājot neievērotus tos īstos, kas nenogurstoši strādā ar pieticīgu atalgojumu un vēl pieticīgākām pusdienām, bet par spīti visam rada un radīs īstus daiļdarbus Latvijai, latviešiem ārzemēs un visai pasaulei.

Jā, pilnīgi piekrītu profesoram T. Ķeniņam, ka īstu franču mākslu var baudīt tikai Parīzē.

I. GROSKAUFMANE
no Limbažiem.

DZIESMIŅA PAR BLUSU.

Nesen televizora 22. lodziņā noklausījos un noskatījos blusojamies ķīniešu baritonu Sun Fu. No krievu rakstnieka Lapuhina (?) mazās humoreskas Musorgskis radījis minātūru - mūzikas pārli, kurū līdz pilnībai nospodrināja Sun Fu konģenialais tulkojums: daļēji dziedāts, runāts, skandēts no visaugstākā tenora pianissimo līdz varenam fortissimo baritonam. To visu noapaļoja pārsteidzoši izteiksmīga mimika un napārprotami žesti.

Esmu senāk skaņu platēs noklausījies gan Šaļapina, gan citu krievu un latviešu dziedoju Blusas, - Sun Fu, liekas, pārākais. Gribējās vēl!

Aizbraucu uz Cablevision 22 - vai nevarētu nokopēt? Kāpēc ne! Pēc pāris dienām bij video lenta klāt. Atkal klausījos, atkal priecājos, bet viena nelaime: dikcija tik neskaidra, ka nevaru pat pateikt, kādā valodā tas dziedāja. Ko nu? Termiņš MLB Ziņotājam mācas virsū kā melna nakts. Sāku meklēt dziesmiņas vārdus. Nošu veikālā nebij krājumā, varēšot no Anglijas dabūt pēc 3 mēnešiem. Bibliotekāre atrada grāmatu, bet tā esot izgājusi tautās; plašu veikalakatalogā - nekā.

Bēdīgs aizgāju uz baznīcas pagrabu Latvijas video lentas skatīties. Gadījās, ka man tieši priekšā sēdēja kaimiņiene, kurai par šo dziesmiņu biju jau agrāk ieminējies. Čukstēju viņai ausī: "Vai Blusa ir?" - "Ir," tā atčukstēja, parakņājās pa rokas somiņu un pasniedza man manuskriptu: "Zil-bil koroļ kogda-to..."

Brīvā tulkojumā: Dzīvoja reiz vecos laikos karalis. Tam piederēja blusa, ko tas mīlēja vai-

CANADIAN COMMENTATORS SAY BALTIC INDEPENDENCE INEVITABLE

-Richard Gwyn and others rebut Gorbachev's arguments-

Mikhail Gorbachev's recent trip to Lithuania sparked a flurry of media reports about the rapid push towards independence in the Baltic States. Gorbachev's arguments and threats against independence have been rebutted by leading political commentators in Canada. The following excerpts of their reactions appeared in the Canadian media during Gorbachev's visit.

Will Baltic Independence topple Gorbachev?

My personal fate is linked to this choice, says Gorbachev to Lithuanians. Richard Gwyn, in his January 13, 1990 article in the Toronto Star presents a different perspective. Gorbachev's legacy might be ...to make it possible for communism and the existing Soviet Union to come to their inevitable ends without violence....It is far from certain, equally, that Gorbachev will pay a personal price....There is simply no alternative, personal or ideological....

Will Baltic Independence de-stabilize the Soviet Union?

If Lithuania gets independence, it will start a chain reaction of separatism, says Gorbachev. Gwyn comments that ...the 3 Baltic republics are all but certain to go all the way to independence sooner or later....Moldavia next....Afterwards, probably but not certainly, the 3 Caucasian republics. The others are far less likely. Gwyn adds: the population of the "Russia" that would remain might only drop down to 250 million from the Soviet Union's present 280 million....The common observation that empires in decline lash out is simply wrong. Among the five that went down in this century, only the French really did so....Wrong also is the observation that declining empires always invite attack by expansionist neighbours....(O)nly an historical ignoramus would attack even a shrunken Russia.

Can Latvia, Estonia and Lithuania afford to secede?

Gorbachev left it to Politburo member Juri Maslyukov to issue a veiled threat to the Lithuanians that independence had strings attached to it. Moscow would have to be compensated for the transportation system, buildings and factories. On January 11, while discussing the economy of the Soviet republics on CBC's "The Journal", University of Alberta Professor Bohdan Krawchenko pointed out that there is an unjustified transfer of resources from Union republics to the centre. In the case of Ukraine, for example, something in the order of 1/4 of the GNP, or the equivalent of the GNP, to Moscow. That is a fantastic drain on the economic resources of the Union republics.

Moscow treats the Baltic republics as colonies. They have been exploited to the fullest. Hundreds of thousands of its citizens have been murdered, deported to Siberia or had their lives destroyed. Just who should be seeking compensation?

Can the Baltic States survive economically?

What would you do without this relationship? You could not survive! ... asks Gorbachev. On a different occasion he predicted.... hard times will await you.

Gwyn counters that the Baltic republics ...would start to swim, at first with great difficulty, but eventually potentially as strong as Finland, which thrives despite having the same handicaps of a small domestic market and geographic isolation. It should be noted that of all the Soviet Union's neighbouring countries, its relationship with Finland has been the most peaceful and prosperous.

Baltic Independence: democracy or bloodshed?

Prior to his Lithuanian trip, in a speech to the Congress of Peoples' Deputies, Gorbachev warned independence movements ...to realize the right to self-determination through secession means the blow-up of the Union, to set the people against each other and sow conflict and bloodshed and death.

Commentators have long contrasted the self-discipline shown by Baltic reformers with the ethnic turmoil engulfing other parts of the Soviet Union. The January 15 Globe & Mail, for example, says that ...there are few ugly clashes or even hostile words between Lithuanians and Russians. The Baltic struggle has been a peaceful parliamentary one in the democratic traditions inherited from the independent republics of Latvia, Estonia and Lithuania founded in 1918, and in the democratic western traditions that we in Canada value so dearly.

Why Independence?

Where are you running to? Why are you running? You must think these things through, exclaims Gorbachev. The case for Baltic independence rests on their illegal occupation by the Soviet Union as a result of a 1939 Molotov-Ribbentrop pact. Lithuanian Sajudis leader, Vytautas Landsbergis, last week proclaimed: what has been stolen, should be given back! Furthermore, almost 5 decades of Soviet occupation have brought Latvia, Estonia and Lithuania close to ruin: their economies have been destroyed, their environments ruined and cultures endangered. Four years of perestroika and glasnost have done little but to publicize their plight. Independence - taking their destiny in their own hands - is the only option available to the Baltic States.

Recommended sources:

- 1) Gwyn, Richard: *Does Gorbachev sense it's all over?*
Toronto Star, January 13, 1990

LNAK

4 Credit Union Drive, Toronto, Ontario M4A 2N8 416-755-2353

CONSTITUTION

of the World Council of East Central European communities.

1. World Council of East Central European Communities - further called the Council - includes the chief executive officers of the following founding communities: (Here follow the official names of the central organizations - World Congresses, Federations, etc. - of the Communities originating from Bulgaria, Byelorussia, Czechoslovakia, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania and Ukraine).

2. The purpose of the Council is to promote understanding and cooperation among participating Communities and to undertake joint actions in their common interest.

3. The quorum of the Council shall be 2/3 of the membership. Decisions of substance are made by consensus. In special cases in which unanimity cannot be reached, a declaration or action can be undertaken in the name of those Communities supporting it, but such a declaration or action cannot use the name of the Council. In administrative matters a majority of members suffices.

4. The Council meets at least once a year. More frequent meetings are called, if the majority of members consider it necessary. The Chairman of the Council as well as its First and Second Vice-Chairman are elected for one year on a rotating basis with a maximum of 3 consecutive terms. They jointly represent the Council between its sessions.

5. The Council maintains a Secretariat to deal with administrative matters. The Secretariat prepares the material for the meetings of the Council and acts on instructions and under the supervision of the Chairman of the Council.

6. The Council may call into being two kinds of special committees: Standing and Ad Hoc. The Council may determine the tasks and membership of these committees or may authorize the Secretariat to set up such committees.

7. The Council may encourage the establishment of representative Councils at national, regional and local levels.

8. The financial base of the Council is provided by member Communities through a set membership fee and additional voluntary contributions.

9. This Constitution can be changed only by the unanimous consent of the members.

Toronto, Ontario
January, 1990

First Chairman - Prof. Dr. Andrew Kafczak of Montreal (V. P. of Polish Congress). He is also Chairman and Founder of the Montreal Institute of Central European Studies.

MEMORANDUM

to the Institute of Central European Studies.

Re: Priorities for 1990 in East-Central Europe.

Political developments in Europe in the last few months have been so rapid and so overwhelming that we can talk of the Renaissance of Democracy, Liberty, Pluralism, Free Market and even authentic indigenous Culture. However, history has bitterly taught us that such positive upheavals, as witnessed in 1848 and 1918, can be short lived if the East-Central European communities each go their own and inevitably fall victim to the designs of one of their big neighbors either to the east or the west. Therefore, our community, the Latvians of Montreal, wholeheartedly support the efforts of the Institute and any like-minded organization or person in creating and implementing safeguards for the long term future of the East-Central European community of nations. We propose three high priority goals and would endorse any resolutions which would bring us closer to these goals.

1) An East-Central European Confederation of States preferably, modeled on the very successful multi-ethnic Swiss confederation.

The inter-ethnic conflicts of Yugoslavia, Bulgaria and Romania are an indication of what an increase of freedoms can deteriorate into, unless respect and tolerance for individuality and, at the same time, a faith in the strength of diversity can be arrived at through dialogue.

Excess chauvinism and the resulting lack of unity in diversity, permitted a strong and expansionist Germany to gobble up its neighbours. It also made it easy for the Soviet Union to take possession of its part of the Molotov-Ribbentrop deal. As a result some of the region's communities have come close to total destruction. A framework which permits the communities to work out their differences and to shore up their common defences is essential.

2) International and bilateral safeguards must be created to ensure against possible expansionist tendencies of the new united Germany and the future Russian state.

The reunification of Germany will sooner or later raise demands for the return of real or imaginary "German lands". The redefinition of a Russian homeland will sooner or later raise the sovereignty of historically "czarist lands!" The United Nations charter enshrines the rights and responsibilities of nations. It also spells out the rules for self-determination for any community. The theoretical framework is there. It has been the basis for the emergence of most of the nations which made up the old British, French and Dutch empires. It has created nations but can not sustain them. The United Nations charter should be the basis for recreating the East-Central European nations, but the Confederation framework, formulated for and recognized at the next conference of the Helsinki process must be put in place for its sustenance. Furthermore any bilateral agreements between any of the member nations and one of its big neighbours must include reference to its allegiance to the Confederation and must be made public.

Communication within the future Confederation would have to intensify and to that end would have to be in a language that would be common to all, but would not be either German, Russian nor the language of one of the member nations. Purists would champion Esperanto as the choice and ideally that would be great. However, a more practical choice and one that would immediately be understood around the world would be English.

3) Legislative and Economic measures must be defined and guidelines immediately provided to ensure the introduction of the positive aspects of a capitalist economy and a free market and to discourage any attempts at exploitation.

The countries of the region have suffered a terrible human, economic environmental as well as political devastation at the hands of their two totalitarian neighbours. With the first chance they have, the reemerging nations are hungrily grasping for anything that represents the opposite camp. We must safeguard that when hungry we do not eat poison!

We must safeguard against the introduction of obsolete technologies that would add to the pollution and in the long run remove them from competition on world markets. To many western businessmen this appears as another opportunity to get at some cheap labour. Guidelines must be established and built into any contracts that minimum wage rates in the new economies will

reach those of the EEC (European Economic Community - Ed.) by, say, the year 2000 (in 10 years). During the transition period 50 % of the labour savings must be reinvested in cleaning up the environment. Comprehensive health insurance must be part of any new venture.

Most important is the respect and, wherever possible, rebuilding of the traditional and natural way of life in each locality. The land, its resources and its people must be the first consideration before undertaking any massive developments or transfers of raw materials and products. Harmony with nature and man's neighbours must take precedence over the building of a new world or a new man.

This, we hope, can be of use in giving our views and contributing to the evolution of events in our homelands.

Montreal, Québec
January, 1990

J. TERAUDS,
president Montreal Latvian
Community Center, Centre
Communautaire Letton de
Montréal.

Mr. J. Terauds is also the representative of the Latvian (Montreal) community on the Executive of the Montreal Institute of Central European Studies.

COMMENT.

WE STAY AND FIGHT.

Don MacPherson (Comment, Feb. 17) wonders "why haven't the people who keep seeing signs of creeping 'Nazism' had the good sense to flee this province before it's too late?" This sounds much more foolish than Robert Libman's statements, which he is criticizing so ferociously.

I, and I think most Quebecers, do not run when somebody, be it a person or a government, is trying to wrong us. We stand up and fight for our rights.

In Quebec, the government is taking away acquired rights from the anglophone population. Other provincial governments are granting rights to francophones. There is a difference. If one takes away from somebody something that has been his, that's robbery. If one gives something to somebody that he never had, that's generosity.

Other provinces are progressing; Quebec is regressing. Our premier tries to camouflage this fact with his pet slogan "anglophones are better off in Quebec than francophones in other provinces." However, he conveniently ignores the fact that francophones in other provinces are better off than they were before, while anglophones in Quebec are worse off than before.

This is the truth that so enrages Claude Ryan that he calls it niaiserie.

ALBERT CAUNE.

• Mr. Caune's comment was published in LETTERS of THE GAZETTE on Thursday, March 1, 1990.

Correspondents who submit and have their letters published in Montreal papers are kindly requested to forward them to our editorial office if possible. We do not have the resources for search of such a material.

Articles, letters and comment are most welcome,

Our thanks go to all the participants who make this section possible.

Ed.

The MONTREAL BALTIC STAMP CLUB met on February 28, at the Latvian Community Center in Lachine.

The next meeting has been scheduled for MARCH 28, 7 p. m. at the Latvian Community Center, 3955 Provost, Lachine. Come and become a member!

MARISS JANSONS CONDUCTS MSO.

On February 20 and 21 Latvian conductor Mariss JANSONS was a guest at Montreal Symphony Orchestra as a part of Grands Concert Series at Salle Wilfrid Pelletier, Place des Arts.

His coming was advertised as JANSONS THE GREAT. The response by the audience indicated that he did fulfill this promise.

The GAZETTE Music critic Arthur Kaptainis wrote a review titled "Maestro Jansons offers bracing lesson in podium authority". He concluded the review with the following statement:

"...But as young conductors and young heroes go, Jansons remains one of the best."

The program consisted of Weber's Overture to Oberon, Mozart's Symphony No. 39, and Strauss' Ein Heldenleben.

I.

THIRD LATVIAN MUSIC CAMP.

The Latvian Youth Song and Dance Festival Council will hold its third LATVIAN MUSIC CAMP at the ORFORD MUSIC CENTRE in Mt. Orford, Quebec from June 17 to 27, 1990.

The camp can accommodate up to 100 participants. Musicians from all generations are welcome to attend.

Registration is \$ 50. Fee - \$ 500.

Further information -

291 Lorraine Drive,
Baie d'Urfé, Qué.,
H9X 2R2
ph. 514-457-9832

VIDEO EQUIPMENT FOR L A T V I A

VCR's starting from \$ 375
Video Cameras starting from \$ 1.499
Double Cassette Radios from \$ 99
Computers starting from \$ 899
250 V, 50 hz

FILMS - Sony, Sharp, Panasonic
Hitachi, Akai, JVC, Aiwa

R. C. LEON SERVICE

5887 Sherbrooke W.
NDG, Montreal, Qué.

phone - **514-488-3363**

Toronto

phone 416-886-7659

SOURCES.

THE ECONOMIST, 13-19 January, 1990, has several interesting articles on Eastern Europe - Gorbachev's Bolshie Republics, Sachs's Perestroika. They are worthwhile reading materials to anyone concerned about developments in this part of the world.

We also learn that Jeffrey Sachs, a professor of economics at Harvard, is the leading western adviser to the economic reformers of Eastern Europe. He is 35.

The journal is available in Canada for Can. \$ 3.75 a copy.

I.

Pirms 10 gadiem Gaŗezerā notika I TrĪsreiztrĪs nometne. Starp 1981. un 1990. gadu notikuŗas 45 nometnes trĪs kontinentos, piecās zemēs ar 5.425 dalĪbniekiem. Œogad nometne pirmo reizi notiks Latvijā. Plaŗāk par TrĪsreiztrĪs mēŗķiem, veidoŗanos un nākotnes iecerēm pastāsta Œis kustĪbas iniciātores un koordinātores LĪga RUPERTE.

- Kā tu raksturo TrĪsreiztrĪs kustĪbu cilvķekam, kas tikpat kā nekā nezina par Œo notikumu?

- Nometni vislabāk varētu apzĪmēt par "Mazo Latviju ideālos apstākļos. Tā rada kopĪbas sajūtu, mēŗģinot izslēgt apkārtējās, sveŗas zemes iespaidu. NodarbĪbas notiek intereŗu grupās spējĪgu lektoru vadĪbā, dodot arī paŗiem dalĪbniekiem iespēju piedalĪties programmu un nodarbĪbu veidoŗanā. DalĪbnieki viens otru iepazīst, viens otru varam saskatĪt kā lĪdzvērtĪgu cilvķeku, varam cits no cita mācĪties. Nav svarĪgi tituļi, nav svarĪgi, ko katrs darām maizes darbā.

- Kā radās doma veidot nometnes, kuŗās var piedalĪties dalĪbnieki no visu vecumu grupām?

- Nav pozitĪvi sadalĪt pa vecuma grupām, nav labi sabiedrĪbā radĪt daŗādas grupas. Ir vērtĪgi un veselĪgi visiem būt kopā, kur neviens nav ne pārāks, ne zemāks. Tā kā darbĪba nometnēs notiek pa intereŗu lokiem, varam daudz ko viens no otra mācĪties. Œāda nodarbĪbu uzbūve izslēdz vajadzĪbu kādam uzbrukt, nevienam nav arī jāaizstāvās.

- Kādam mēŗķim TrĪsreiztrĪs ir darbojies Œos 10 gadus?

- DarbĪba notikusi latvisko zināŗanu paplaŗināŗšanai, latviskas kopĪbas sajūtas veicināŗšanai, latvisko Ķimeŗu stiprināŗšanai un latvisko draudzĪbu sekmēŗšanai. Nometnēs piedalās ģen individuāli, ģan divu un trĪs paaudŗu Ķimeŗu vienĪbas. Domāju, ka, ıeejot otrajā desmitgadē, Œie mēŗķi nebūtu maināmi.

- Kāda ir pasākuma organizātoriskā uzbūve, kas par to ir atbildĪgs, kas sedz nometņu izdevumus?

- TrĪsreiztrĪs darbĪbu pārzĪn PBLA IzglĪtĪbas padome. Esmu tās priekŗsēde. Tā nu koordinēŗanas un veicināŗšanas darbs piekrĪt man. Atseviŗķās zemēs nometnes darbojas pie attiecĪgo centrālo organizāciju jeb ārpusskolas izglĪtĪbas nozarēm. Austrālijā un Abrenē, Francijā, pastāv 3x3 padomes, kas formāli rūpējas par nometnēm. Neformālas grupas izveidojuŗas Katskiļos, ASV, un Anglijā. Ar visām Œīm organizācijām un grupām esmu pastāvĪgā kontaktā. JāpiezĪmē, ka "Straumēnos", Anglijā, darbojas vienĪgā jaukto laulĪbu Ķimeŗu nometne ar nodarbĪbām angļu valodā. Mums jābūt reālistiem. ArĪ Œāda veida nometnēs varam daudz ko panākt latviskuma veicināŗšanai. - Nometnes izdevumus sedz dalĪbnieki. Izpēmums nebūs arī Œīs vasaras nometne Madlienā, Latvijā.

- Darboties 10 gadus kādā sabiedriskā pasākumā ir ģaŗŗ laika sprĪdis. Vai nav iestājies zināms pagurums?

- Nekāda paguruma nav. Darboties vadĪbas lokā reizē ir ızaicinājumus Īstenot spraustos mēŗķus. Ja arī kāds no darbiniekiem jūtas mazliet pieķusis aktĪvai darbĪbai, nāķ klāt jauni. Idejas sēkla ir kritusi auglĪgā zemē, kas dĪgst. Katra izdevusies nometne dod milzĪgu uzmundrinājumu darboties tālāķ. Ir zināmi priekŗnoteikumi, lai nometnes labi izdotos. Jābūt pietiekami daudz dalĪbniekiem. Jārūpējas par ızcili labām bērnu un jaunieŗu programmām un nodarbĪbām. Jāinformē sabiedrĪba par nometņu veidoŗanu un darbĪbu. Jādod tas, kas solĪts. Jāpiesaista augstas kvalitātes lektori, tāpat kā augstas kvalitātes organizācijas. Lektoriem jābūt ar zināmu personĪbu, kas ne tikai labi pārzĪn savu priekŗmetu, bet prot to arī pasniegt. Tiem jāatrod vidusceļē,

lai sakāmo pasniegtu populārā, ne sausā veidā ınteliĶģentiem cilvķekiem. Lektoriem jābūt ieinteresētiem 3x3 kustĪbā.

- Tu kopā ar Jāni Gulbi, "Skola un Ķimene" galveno redaktoru, no 24. jūnija lĪdz 3. jūlijam vadĪsi pirmo TrĪsreiztrĪs nometni Latvijā. Kādu ciemkukuli, kā sveŗumā dzĪvojoŗa latviete, aizvedĪsi mūsu tautieŗiem dzimtenē?

- Gribru aizvest daudz ko no latviskuma. Mana lielākā dāvana: Œeit mēs esam, mēs gribam būt kaut vai nedēļu kopā ar jums, gribam ar jums iepazīties, dalĪties ar savām sirdĪm un jūtām. Mēs sveŗumā esam saglabājuŗi daudz nacionālu lietu, kas dzimtenē sveŗas. Kaut lai minu Œeit vēsturi, latviskās tradĪcijas, latvieŗu valodu, nacionālo audzināŗšanu, ticĪbas mācĪbu, darba ētiku. Mums jārod kontakts ar dzimtenes latvieŗiem.

- PolĪtiskā laukā notiek straujas pārmaiņas. Kā 3x3 domā pielāģoties jaunajiem apstākļiem? Vai nometnes paredzētas turpināt Latvijā, vai tās turpinās Œeit, trimdā?

- CerĪba ir turpināt nometnes Latvijā. TrĪsreiztrĪs būtu vieta, kur trimdas latvieŗi satĪktos ar dzimtenes latvieŗiem. Ir viena lieta būt kopā ar saviem radiem, daudz savādāķ, ja pulcējas cilvķeki, kopĪgu intereŗu vĪļināti. Nometnes noteiktĪ turpināmas trimdas zemēs. Kā viss tas atrisināŗies, Œodien nav iespējams pateikt, nezinot polĪtiskos apstākļus ne tikai pēķ gada, bet pat pēķ nedēļas. Nebija atbildes un gatavi atrisinājumi pirmajos 10 gados. Nesasniedzām visu vienā reizē. Kā varde esmu rāpusies no vienas lēpju lapas uz otru. Neesmu nogrimusi.

- Cik daudzās nometnēs esi piedalĪjusies? Vai ir kādi darbinieki, kas būtu seviŗķi ızeļjami un atzĪmējami?

- Esmu piedalĪjusies 17 nometnēs, no tām 9 Gaŗezerā. Minēŗu tikai divus, kam seviŗķi ızcili nopelni kustĪbas veidoŗanā. - Arnolds Ruperts vienmēr bijis mans lielākais atbalsts ģan nometņu plānoŗanā, ģan vadĪŗanā. Jurim Rupģim pienāķkas pateĪcĪba par kustĪbas iedzĪvināŗanu un sekmĪgu noorganizēŗanu Austrālijā. Nav iespējams pieminēt daudzos lektoros un citus darbiniekus, kas Œo kustĪbu padarĪja par to, kas tā ir Œodien. Lektoru starpā bijuŗi visi trimdas lielāķo organizāciju vadĪtāji, pazĪstamāķie kultūras darbinieki, speciālisti daŗādas nozarēs, dzimtenes latvieŗi. Bez vĪpu brĪvprātĪgā, nozĪmĪgā pieneŗuma nometnes nebūtu varējuŗas notikt. JāpiezĪmē, ka ne tikai nometnes aktĪvi darbojuŗās, daudzas rosĪbas turpinājas, to dalĪbniekiem aizbraucot savās mājās. Nometnēs iegūtā pieredze, idejas un dzĪves ziņa tās dalĪbniekiem atjauno latviskumu. Nometnes nav domātas kādiem seviŗķas ızlasses latvieŗiem, "superletĪņiem". Lai tajās piedalĪtos, nav vajadzĪgas nekādas priekŗzināŗanas. Lai kustĪba pastāvētu un augtu, jānāķ klāt jauniem. Gaŗezerā parasti viena treŗā vai ceturta daļa nometnē piedalās pirmo reizi.

- Vai darbĪbas laikā bijuŗi kādi seviŗķi ızcili notikumi, kas būtu Īpaŗi pieminami?

- Daudz kas Œajos gados sasnieģts, jauķi pakavēties atmiņās par notikumiem nometnēs. Lai arī tas nav kāds atseviŗķs notikums, gribru pieminēt Austrālijas nometņu izdevumu "TaurĪķis". ŒĪ izdevuma redakcijas kolēģija nometņotājus regulāri apģādāģusi ar interesantu, tehniski labi sagatavotu lasāmvielu turpat nometnē visus Œos gadus. AtzĪmējama bērnu teātra darbĪba Austrālijas nometnēs, kur ıestudētās lugas daļēģji turpat uz vietas saraksta paŗi dalĪbnieki, paŗiem rūpēģoties par piemērotām dekorācijām. Neaizmirstams atmiņā palicis pirmais vakars pirmajā 3x3 nometnē Gaŗezerā. Lielā neziņā reģistrēģjam Œis nometnes 160 dalĪbniekus, baĪļodamies par varbūtēģju

neapmierinātību ar ierādītajām kabīnēm un uzturu. Bažģījamies, kā risināsies iepazīšanās vakars. Vai cilvēki nenožēlos savu braucienu. Viss tomēr gāja tik gludi, ka aiz prieka ar Arnoldu savā kabīnē lēkājām kā mazi bērni. Neaizmirstama arī nometne 1989. gadā Austrālijā, kur kopā ar Latvijas lektoriem izplānojām un galvenos vilcienos sastādījām Latvijas nometnes programmu. Varētu teikt: no Gaņezera caur Austrāliju uz Latviju.

- Trīsreiztrīs ļaudis tevi pazīst kā šīs kustības vadītāju, ar to darbu, ko esi veikusi tās izveidošanā un veicināšanā. Ko vari pastāstīt par sevi vairāk?

- Strādāju kā psiholoģe privātpraksē. Galvenokārt, nodarbojos ar ģimenēm un jauniešiem. Esmu ieguvusi bakalaura un maģistra grādu pedagoģijā, bet zinātņu doktora grādu psiholoģijā. Esmu vidusskolās mācījusi angļu valodu, sabiedriskās zinības un vingrošanu. Vadījusi aģentūru jauniešiem, kuriem mājas dzīves apstākļi un krīze neļauj uzturēties ģimenē, kā arī skolu padzīvē, kurās ir stāvokļi, vai kurām jau ir bērni. Latviešu sabiedrībā vadu ALA Trīsreiztrīs nozari, PBLA Izglītības padomi un savā laikā strādāju 2x2 nometnēs un vasaras vidusskolās. Esmu priecīga, ka manis izvēlētais maizes darbs man palīdzējis darboties latviešu sabiedrībā, rosināt 3x3 kustību. Visu mūžu esmu strādājusi ar cilvēkiem, mācījusi izprast cilvēkus, darbojusies kā administratore. Lai arī maizes darbs amerikāņu vidē principā ir līdzīgs tam, ko daru latviešu sabiedrībā, perspektīve tomēr ir pavisam cita.

- Sabiedrības labā veiktais darbs navatlīdzināms. Kas ir tava alga, ja tā varētu teikt?

- Padarītais darbs ir bijis sekmīgs. Tā ir mana atlīdzība. Varētu arī teikt - darbs ir mana atlīdzība.

- Atliek tikai novēlēt tev labas sekmes turpmākajās gaitās trimdā un dzimtenē!

JĀNIS POŅEMEČKIS.

III MŪZIKAS NOMETNE

1990. gadā, laikā no 17. - 27. jūnijam, ORFORDAS MŪZIKAS CENTRĀ, Mt. Orfordā, Kvebekā, Kanadā notiks Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes rīkotā III MŪZIKAS NOMETNE. Visi priekšdarbi tai ir paveikti. 23./24. jūnija nedēļas nogalē notiks virkne sarīkojumu, kuŗos gaidīta plašāka publika. Nometņu darbības rezultātā izveidotais latviešu jaunatnes ORĶESTRIS jūnija beigās dosies uz Latviju. Uz turieni to aicina līdzīgs jaunatnes orķestris RĪGĀ. Paredzēta piedalīšanās 20. dziesmu svētkos un uzstāšanās 2 citos koncertos.

Mūzikas nometnē rīkotāji gaida visu paaudžu latviešu mūziķus un mūzikas interesentus. Tā kā nometnē vieta ir 100 dalībniekiem, protams, priekšroka ir jaunatnes kamerkoŗa un orķestra dalībniekiem, pārējiem pieteikšanās kārtībā.

Nometnē būs lektoru un dalībnieku koncerti, dažādas lekcijas, meistarklases, kamerkoris, kamerorķestris, kameransambļi, pārrunas, vakara programmas, brīvās stundas un Jāņu svinēšana.

Izdevies nodrošināt plašu lektoru saimi, kuŗā 6 būs no Latvijas - Juris Kulakovs, sintezators, Arnolds Klotiņš, mūzikoloģija, Ingrīda Zenzare, Mūzikoloģija, Artūrs Maskats, mūzikoloģija un kompozīcija, Pēteris Vasks, kompozīcija un Dita Krenberga, flauta; no Meksikas - Rasma Lielmane, vijole; no Austrālijas - Edgars Kariķis, diriģēšana; no ASV - Pēteris Aldiņš, kompozīcija, Anita Kupriņa, trompete, Dr. In-

grīda Gūtberga, vēsture, Laila Salipa, balss, Pauls Berkolds, balss, Gunta Plostniece, balss; no Kanadas - prof. Tālvāldis Ķeniņš, kompozīcija, un Artūrs Ozoliņš, klavieres. Iespējami vēl citi.

Dalībniekos līdz šim jau pieteikušies 20, kuŗu vidū ir 2 no Latvijas.

Mūzikas daļas vadītāja nometnē būs Dace Ape-rāne, biroja vadītāja - Mārīte Neimane, bet administratore - Ilga Stauvere.

Nometnē jāpiedalās kamerkoŗa un jaunatnes orķestra dalībniekiem, ja tie vēlas uzstāties turpmākajos koncertos. Tā kā sastāvs šim vienībām laika tecējumā arvien mainās, arvien vajadzīgi jauni dalībnieki. Piedalīšanās tajās paver plašākas ceļošanas iespējas.

Vispirms, jaunatnes orķestris ir saņēmis uz-aicinājumu viesoties Latvijā laikā no 1. - 14. jūlijam, lai piedalītos 500 mūziķu lielā simfoniskā orķestrī Dziesmu svētku laikā un kopā ar RĪgas jaunatnes simfonisko orķestri RĪGĀ un Dzin-taros. Orķestra dalībniekiem, kas varēs doties uz RĪgu, līdzi dosies arī pianists Artūrs Ozoliņš, jo jaunatnes orķestra koncertos atskaņos mūsu orķestra pagājušā gada programmu.

Abām vienībām paredzēta uzstāšanās 9. vispārējos dziesmu svētkos Kanadā, kas 1991. gada jūlija sākumā notiks Toronto, Ontario, kā arī viesošanās tālajā Austrālijā gada beigās.

Ja šī ziņojuma lasītājiem būtu zināmi jaunie latviešu mūziķi, kas varētu šajos pasākumos piedalīties, tie aicināti par tiem ziņot padomei un lūgti iepazīstināt kandidātus ar šo izziņoto programmu.

Iepriekšējā pieredze rāda, ka Mūzikas nometne profesionālās telpās, kur pieejami instrumenti, un patīkamā vidē dod retu iespēju ikvienam mūziķim tikt ar citiem un izmainīt domas un pieredzi. Šogad šī iespēja būs vēl plašāka, jo nometņotāju vidū būs ciemiņi no Latvijas.

Rīkotāji cer, ka šī gada nometnē piedalīsies iespējami plašs latviešu mūziķu un mūzikas intesentu skaits. Tādēļ tie lūdz iepazīstināt ar nometnes programmu interesentus visos latviešu centros.

Pieteikšanās nometnē: Līdz šā gada 1. maijam, iemaksājot reģistrācijas maksu, kas ir \$ 50, Kanadas naudā un kas nav atmaksājama. Dalības maksa visam nometnes periodam ir \$ 500.-, kas ietver apmešanos un visas maltītes. Atsevišķai dienai - \$ 50.

23./24. jūnija nedēļas nogale būs atklāta plašākai publikai. Tajā paredzēti vairāki lektoru un nometnes dalībnieku koncerti un Jāņu vakars. Visi sarīkojumi kopā maksās \$ 50. Atsevišķie lektoru koncerti - \$ 15, dalībnieku - \$ 10, bet Jāņu vakars - \$ 20.

Būs pieejamas arī maltītes nometnes ēdnīcā.

Nedēļas nogales un atsevišķo dienu reģistrantiem, gadījumā, ja nometne būs pilna ar pilna laika nometņotājiem, apmešanās būs pieejama apkārtējos moteļos.

Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes rīkotās Mūzikas nometnes ir bezpeļņas pasākums, kas līdz šimprasījušas līdzekļu piemaksas. Tās segt palīdzējušas latviešu organizācijas un individuāli labvēļi. Šāds atbalsts vienmēr gaidīts. Dažādi fondi un organizācijas piešķirušas stipendijas nometņotājiem reģistrācijas un dalības maksas samaksai. Tās daudziem jaunajiem mūziķiem palīdzējušas nometnē piedalīties.

Jāpiezīmē, ka visi maksājumi ir Kanadas dolāros. Maksātājiem ASV valūtā, patlaban 15% atlai-de. Naudas kursa svārstības dēļ atlai-des pro-cents līdz nometnes laikam varētu mainīties.

Pilna dalībnieka maksa samaksājama līdz 1. jūnijam. Čeki rakstāmi uz Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes (Latvian Youth Song and Dance Festival) vārda. Pieteikšanās un čeki sūtāmi Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku padomei uz sekojošu adresi (tur arī pieejama plašāka

informācija un pieteikšanās skrejlapas):

291 Lorraine Dr.,
Baie d'Urfé, Qué,
Canada H9X 2R2
Tel. 514-457-9832

Padome, III nometnes programmu plānojot, bija paredzējusi tūdaļ pēc nometnes rīkot 7. Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētkus. Šo svētku sarīkošanu tai nācās atlikt uz vēlāku laiku sakarā ar straujajām politiskajām maiņām Latvijā. To rezultātā tur notiek 20. vispārējie dziesmu svētki, uz kuriem dodas daudz izpildītāju un dalībnieku, bez kuriem Jaunatnes dziesmu svētkus sarīkot nav iespējams.

Mūzikas nometni nevarējām atlikt divi svarīgu iemeslu dēļ - parakstīts bija kontrakts, tā laulšanas gadījumā nebūtu vairs pieejama šī tik ļoti piemērotā vieta šādam pasākumam.

Visiem mūziķiem un mūzikas interesentiem jau uz Latviju neizdosies aizbraukt. Tiem, kas paliks šajā krastā, derētu apsvērt nokļūt Mt. Orfordā!

Ir pasāktas sarunas par līdzīgu Mūzikas nometņu rīkošanu Latvijā.

Š.

20. DZIESMU SVĒTKU BIĻETES.

20. vispārējo latviešu dziesmu svētku, kas laikā no 1. - 10. jūlijam notiks Rīgā, sarīkojumiem biļetes dabūjamas tepat Kanadā.

Svētkos paredzēti vairāki kopkoncerti, kuŗos ieeja \$ 13.- katrā -

ceturtdien, 5. jūlijā, 19:00, Likteņdziesma	
piektdien, 6. jūlijā, 19:00, Tautasdziesma	
sestdien, 7. jūlijā, 13:00, Simf. kuŗu	koncerts
sestdien, 7. jūlijā, 19:00, Tautasdziesma	
svētdien 8. jūlijā,	
11:00 un 18:00, Dzīvības dziesma	

Tautas deju sarīkojumi, kuŗos ieeja \$ 19.- katrā -

Ceturtdien, 5. jūlijā, 22:00, Spēlē, spēlmani	
piektdien, 6. jūlijā, 17:00, Es mācēju danci	vest
piektdien, 6. jūlijā, 22:00, Spēlē, spēlmani	
sestdien, 7. jūlijā, 22:00, Spēlē, spēlmani	
svētdien, 8. jūlijā, 14:00, Es mācēju danci	vest

Vietas sarīkojumos nebūs numurētas. Tās izdala pa sektoriem.

Biļešu pasūtīnājumus pieņem Guntis LIEPIŅŠ,
23 Viamede Cr., Willowdale, Ontario, Canada
M2K 2A7

Pasūtīnājumus viŗš pieņem pasta datuma (iesūtīšanas) kārtībā. Pieejamo biļeŗu skaits nav zināms, tādēļ ieteicams pasteigties ar pasūtīnājumu. Pasūtīnātās biļetes būs pieejamas maija sākumā.

G. L.

PENSIONĀRI.

25. janvārī Montrealas pensionāri jo kuplā skaitā pulcējās kārtējā pārnedeļu sanāksmē Centrā.

Pēc Jūlija Metuma īsas uzrunas un paziņojumiem, galda lūgšanu teica biedrzine V. Varlavāne. Starp, apmēram, 70 saieta dalībniekiem bija 3 ciemiņi no Latvijas. Viņu visu vārdi sākās ar alfabēta pirmo burtu - Andra, Austrā un Antons. Kā arvien, viesi labi jutās mūsu draudzīgajā saimītē.

Priekšnesumu daļā Eiŗens Reveliŗš pastāstīja par vijolnieku - koncertmeistaru Georgu Lapensonu, kas konservatorijas vijoļu klasi beidzis kā laureāts un pēc kuŗa koncertējis daudzās Eiropas pilsētās, visur ar lieliem panākumiem. Pensionāri viņu atcerējās, jo no 1949. gada viŗš 11 gadus dzīvoja un darbojās Montreālā. Kādu laiku strādāja CBC ra-

diofonā un vada savu televīzijas programmu. Izdevis skaņu plati "Latviskās skaņas", kas vairs nav nekur dabūjama. Reveliŗš īsumā ilustrēja plates mūziku, atskaidrojams tās īsas epizodes. No Montrealas Lapensons esot devies uz ASV, kur kādu laiku spēlējis Metropolitanā operas orķestrī, Ņujorkā. Vēlāk darbojies par vijoļu mūzikas profesoru. Par viŗa dzīvi un darbiem savā laikā esot bijuŗi raibu raibie nostāsti. Diemŗēl, par šī izcilā latvieŗu mākslinieka gaitām kopŗ 1984. gadā trūkstot ziņu.

Soreiz saieta dalībnieki baudīja siltas pusdienas, kuŗas savas dzimšanas dienas atzīmēšanai bija dāvinājuŗi Alma Apse, bet sagatavojušas dāmu komitejas locekles ar palīdzēm Lilijas Rudzātes vadībā.

Pēc pāris draudzīgi kopā pavadītām stundām, visi atkal izklīda pa plaŗo pilsētu, atvadām sakot: "Līdz citai reizei!"

oOo oOo

8. februārī laiks bija tik silts, ka likās, ka gaisā jūtama jauna pavasāŗa vēsma. Prāts bija tāds priecīgāks.

Saiets bija labi apmeklēts. To ar īsu uzrunu atklāja J. Tomsons. Izjustus lūgšanas vārdus teica J. Metums, kam sekoja biedrzines V. Varlavānes februārī 13 dzimušo biedru apsveikuma kartiņu nolasiŗšana un izdaliŗšana. Ar apaļu gadu sasnieŗšanu apsveica T. Gaili. Sekoja parastā "Daudz baltu dieniņu!"

E. Reveliŗš no savas puses apsveica divas klātesošās jubilāres - T. Gaili un E. Spuri, kas savā laikā aktīvi darbojuŗās Montrealas latvieŗu teātrī, kuŗam trimdas sākuma gados bija liela nozīme vietējā kultūras dzīvē.

Sakarā ar rakstnieces Ilonas Leimanes aizieŗšanu Mūŗībā, Alma Apse, nākdama no tā paŗa Suntāŗu pagasta, bija atnesuŗi grāmatu "Paŗportreti", no kuŗas Leimanes paŗas uzrakstītu īsu biogrāfiju nolasiŗja Rasma Tomsone. Ilona Leimane, dzimusi rīdziniece, pazīna kā pilsētas, tā lauku dzīvi un izjusti apraksta savus jauno dienu iespaidus, kas dziļi ieauguŗi sirdī. Pēc ilgiem Parīzē nodzīvotiem gadiem viŗa raksta: "Ar sveŗnieces acīm apbrīnodama laimīgo un kultūras vērtībām bagāto Parīzi, domās kavējos pie nebrīvības vaŗās kaltās, skaistās dzimtenes." Leimane mira pagājuŗā gada 21. decembrī.

Kā vienmēr, bagātīgs bija dāmu komitejas sarūpētais daŗnedaŗādo sviestmaizīŗu galds. Tās ātri vien pazuda. Dzimšanas dienas jubilāri bija dāvinājuŗi diŗu torti, veselus 2 klipŗeŗus un vīnu. Visi jau zinām, ka ne jau ēŗšana ir tas galvenais, bet tā kā sanāksmes notiek dienas vidū - pusdienas laikā - tad arī ne tikai vēl uzkoda pie kafijas, bet kaut kas labāks un neikdienišķāks papildus vairo visu mūsu labsajūtu.

Atzinību pelnījis Jūlijs Metums par jauko mūzikālo pienesumu un kopējo dziesmu pavadījumiem.

MILDA OZOLA.

8. februāris bija arī Pensionāru apvienības ilggadīgā priekŗnieka un MLB Ziŗotāja līdzstrādnieka Agrumu Pēteŗa dzimšanas diena, ko pulcējuŗies pieminēja ar cieņu, jo pats jubilārs atrādās slīmnīcā, kur cīnās ar daŗādām veselības likstām. Visi vēlam viŗam drīzu atveseļoŗanos.

Š.

MLB GADA SVĒTKI.

Otra vecākā Latvieŗu biedrība Kanadā, kas savā laikā nesa Montrealas Latvieŗu Palīdzības Biedrības vārdu, 27. janvāŗa vakarā, Latvieŗu Sabiedriskā Centrā, Laŗīnā, atzīmēja savu 42 gadu darbības jubileju.

Apmēram, 65 vakara dalībniekus ar labi pārdomātu un šīm dzimtenes lielo pārmaiņu laikam piemērotu uzrunu pakavēja biedrības ilggadīgais un

rosīgais priekšnieks Mārtiņš Štauers. Viņš norādīja, ka pirms 42 gadiem, še ieceļojot, bijām trūcīgi, bet no bēgļu nometnēm nesām līdz sapni par dzimteni. Toreiz daudz darbinieku rūpējās, lai mūsu lietas risinātos Latvijas sabiedrības gultnē. Daudzi no viņiem nav vairs mūsu vidē (godināja ar klusuma brīdi). Starplaikā rūpējamies par mūsu jauno audzi, lai mums neaptrūktu jaunu darbinieku. Un tagad daži no viņiem strādā ar lielu degsmi. Pēdējos gados notikusi strauja pārmaiņa - drīkstam brīvāk apciemot Latviju, un turieniešiem ir iespēja būt mūsu vidū. Šobrīd visu mūsu domas vairāk kā jeb kad agrāk virzas uz brīvo Latviju. Jāatrod veidi, kā gūt tieši līdzekļus no Kanadas, lai palīdzētu dzimtenes celtniecībai un neatkarības atgūšanai. Mums šeit sāk trūkt darbinieku, tādēļ nedrīkstam atteikties no sabiedriskiem pienākumiem. Mums priekšā daudz uzdevumu. Tos pildīt aicināja M. Štauers. Sekoja Latvijas himna.

Viņš arī paziņoja, ka biedrības jubilejas gadījumā par tās GODA BIEDRU izraudzīts aizvadītā gada oktobrī 85 mūža gadus piedzīvojušais lidmašīnu konstruktors Kārlis IRBĪTIS par devumu Latvijas aviācijas veicināšanā un biedrības pasākumu atbalstīšanā. Dzīvo goda biedru vidū vēl prāv. A. Voitkus, rakstniece Irma Grebze un Elfrīda Lazdiņa, pirmā biedrības priekšnieka dzīves biedre, kas bija atsūtījusi rakstisku apsveikumu.

Tuvu pie stundas garā referātā skolotājs Imants Steprāns iztirzāja temu "Plurālisms (Skatiet pilnu tekstu šī numura 3.-6. lpp.! Red.). Lai šo jēdzienu izprastu, esot jāmācās saprast ideju pasaule. Definēja dažas Platona mācību formas, kas norāda uz valsts un ģimenes atsevišķām funkcijām. Sabiedrība sastāvot no atsevišķām vienībām. Pilsonim jāklūstot atkarīgam no valsts, bet neatkarīgam no otra. Savā zinātniskā pētījumā runātājs pieskārās arī latviešu sadzīves tradīcijām.

Ieilgušam referātam sekoja arī jautājumi, kušos piedalījās māc. G. Hūns, O. Vīndedzis, J. Tērauds, Z. Valdheims un citi.

Dāmu komitejas darbiniece Elga Čops pateicās referentam ar ziediem. Biedrības darbinieces Dagnāra Ziediņa un Ilga Štauvere bija rūpējušās par garšīgām vakariņām. Daudz izpalīdzēja arī viesiņa no Latvijas - Ausma Vītiņa. Ar atspirdzinājumiem spirdzināja Viesturs Hūns.

Bija patīkami pabūt montrealiešu saimes vidū.

O. K.

ATZINUMI UN LĒMUMI DV GADA SAPULCĒ.

DV Montrealas nodaļas gada sapulce notika 24. februārī, Latviešu centrā, Lašīnā. To atklāja valdes priekšsēdis J. Norvels, piedaloties 43 vanāgiem un vanadzēm. Par sapulces vadītāju ievēlēja K. Deksnī, par pierakstītāju - A. Zariņu. Balsis skaitīja J. Birze un P. Kupcis. Ar klusuma brīdi godināja mirušos nodaļas biedrus.

Kā pirmais par darbību ziņoja J. Norvels. Atzina to par apmierinošu, pat labu. Ja nu tik vien visi nodaļas biedri būtu šo darbu atbalstījuši savu spēju robežās. Aprūpes daļas darbs esot uzskatāms par teicamu, bet to pašu nevarot teikt par slimo apmeklējumiem slimnīcās un mājās. Turpmāk atbildība par to gulšoties uz aprūpes daļas vadītāja J. Leitēna pleciem. Nodaļas gada svētkos pasākts apbalvot darbīgāko vanagu un vanadzi. 1989. gadā šādas balvas saņēmuši Emīlija Spura un Viesturs Hūns. Nodaļas sarīkojumi neesot devuši iecerētos panākumus, izņemot Rozenštrauha koncertu. Par sevišķi negatīvu pārādību uzskatīja to, ka nodaļas biedri neapmeklējot savus sarīkojumus. Izcils esot sabiedrības atbalsts ziedojumu vākšanas akcijās, bet tajās piedaloties, apmēram, tikai puse pašas nodaļas biedru.

Piemaksas vēl arvien prasot lauku īpašums "Dzintari". Tam nepieciešami uzlabojumi un pārbūves. Trūkstot arī apkopēju, jo ezerkalnieši paši esot

kljuvuši veci un fiziskam darbam mazspēcīgi, kamēr biedros-montrealiešos šī pasākuma aprūpē un uzturēšanā esot maza interese. Tas tā, lielā attāluma dēļ. Līdzīgs stāvoklis sarīkojumos, kas notiekot Dzintaros, kur apmeklētāju skaits nemitīgi krītas.

Vanadzū priekšniece Ērika Vītiņa ziņoja, ka no 26 vanadzēm aktīvi darbā piedaloties 15. Galvenais vanadzū ienākumu avots ir divi gadskārtējie sarīkojumi - Ziemsvētku tirdziņš un kafejnīca. Vanadzēs piedalās slimo apgādē dzimtenē, sūtot paciņas. Aprūpē arī daudz bērnu ģimenes, kam nosūtītas mantas par, apmēram 500 dolāriem. Šā gada atbalstos vanadzēs paredzējušas \$ 200 Bērzainei un tikpat daudz Kristus Dārzam Toronto. Vanadzēs Kanadas DV delegātu sanāksmē pārstāvēs E. Vītiņa un M. Demandt-Valdmane.

Par aprūpes darbu ziņoja J. Leitens. Sniegts atbalsts vienai daudz bērnu ģimenei Latvijā un kādai citai, kur slimo māte un dēls, kopā izdodot 735 dolārus. Vietējā aprūpē uz svētkiem apciemoti vecie un slimie ļaudis, kam nodotas dāvanas. Nodaļā vecāki par 80 gadiem patlaban 12 biedri. Ziemsvētku apmeklējumos izdoti \$ 278, kušiem pieskaitāmi \$ 211, kas izdoti dāvanām slimo apmeklējumos. Izvestas divi ziedojumu vākšanas akcijas, kušās kopā saņemti \$ 7.669, kas ienākuši no 230 ziedotājiem. Vislielākā summa saziēdota bez norādījumu mērķa - \$ 3.220, otrā vietā informācijas darbs - \$ 1.375, trešā - DV nodaļai - \$ 949, bet daudz bērnu ģimenēm Latvijā - \$ 380.

Par biedru stāvokli ziņoja biedrzinis J. Bilinskis. Patreiz nodaļā 87 vanagi un 27 vanadzēs. Klāt nākuši 9 jauni biedri, bet 2 miruši. Mūža biedros skaitoties 27 vanagi un 2 vanadzēs, ieskaitot 4, kas miruši. Biedru naudās iēņemti \$ 750.

Kasieris K. Čaks ziņoja, ka aizvadītā gadā, ieskaitot augļus, iēņemts \$ 13.401, bet izdots \$ 16.479, dodot \$ 3.078 iztrūkumu. Abos postešos paredzētās summas pārsniegtas. Ar pagājušās gada sapulces piekrišanu, valdei bijušas tiesības Latvijas brīvības cīņas darbam izdot līdz \$ 5.000, un tas tad nu arī darīts. Nozīmīgākie atvēlējumumi: G. Astras fondam \$ 1.000, Brīvība '88 fondam \$ 1.000, Helsinki '86 \$ 428, Nacionālajam Fondam Zviedrijā \$ 400, Kultūras fondam \$ 100, Gaismas akcijai \$ 100 un Kristus Dārzam Toronto \$ 200. Ar DV nodaļas starpniecību ap 4.000 dolāri tika nosūtīti Brīvība 88 un Nacionālam fondam A. Zariņa un A. Mālderņa piemīpas atzīmēšanai. Dzintaru ienākumi bijuši \$ 732, bet izdevumi \$ 1.622, radot \$ 890 iztrūkumu. Lielākais izdevumu postenis - \$ 1.220 te nodokļiem un īpašuma apdrošināšanai.

Sekretārs I. Skrastiņš ziņoja, ka noturētas 7 valdes sēdes, izgatavotas sarīkojumu programmas un sagatavoti referāti 3 nodaļas sarīkojumiem. Sastādītas īpašas pavadvēstules abām ziedojumu akcijām, apskatot tajās nodaļas veikumus. Budžeta projektu 1990. gadam nolasīja J. Norvels. Tas sabalansēts \$ 13.240 apmērā. Sapulce to arī pieņēma.

Valdes priekšsēža vietnieks un sarīkojumu daļas vadītājs E. Reveliņš ziņoja, ka jau kopš pagājušās vasaras mēģinot iegūt nodokļu atlaidi Dzintariem no Kvebekas valdības. Patreiz gaidot uz atbildi, jo visi vajadzīgie dokumenti iesniegti. Viņa uztverē sarīkojumi Dzintaros esot apmeklēti bēdīgi, izņemot brīvības cīņu piemīpas dienu, kušā sprediķojot māc. G. Hūns.

Par Revīzijas komisijas darbību ziņoja I. Laimīte. Visi ieraksti grāmatās atrasti labākā kārtībā. Revīzijas komisija izteica pateicību valdei par tās darbību.

Pārvēlamos 3 valdes locekļus - J. Leitenu, J. Bilinski un K. Čaku ievēlēja ar aklamāciju no jauna uz 3 gadiem, tāpat arī visus līdzšinējos revīzijas komisijas locekļus - A. Krievu,

I. Laimīti un J. Metumu. Par delegātiem Toronto sanāksmei izraudzīja J. Norveli un J. Bilinski.

Pieskaroties notikumiem dzimtenē un tur izteiktām vajāšanām un slepkavībām latviešu jaunekļu vidū, krievu armijas vienībās miera laika apstākļos, pilnsapulce simtprocentīgi piekrita ierosinājumam iesniegt atkārtotu priekšlikumu, mudinājumu DV KV un LNAK - nekavējoties uzsākt pretakciju visas brīvās pasaules mērogā, lai šo neattaisnojamo un nepiedodamo krievu armijas virsnieku taktiku - baltiešu tautu jauniešu iznīcināšanu - apturētu. Pasaules uzmanību varētu panākt ar speciālām pastkartipām kopīgi visām trīs tautībām. Tajās ar skaļiem un sulīgiem saukļiem paceltu jautājumu, kāpēc baltu jaunekļus slepkavo miera laika apstākļos krievu armijas vienībās? Sāda vai tamlīdzīga veida pastkartipās varētu izsūtīt visiem krievu konsulātiem un sūtniecībām visās lielākās brīvo zemju pilsētās, zemju un provinču valdībām, senatoriem un provinču deputātiem. Pastkartipās varētu rādīt arī latviešu māšu izgatavotus dēlu uzpēmus krāsās, kā tas jau bija darīts žurnālā "Vaga", vai arī citādi.

Dažādos jautājumos E. Reveliņš ierosināja padomāt par nodaļas nekustamā īpašuma "Dzintari" pārdošanas iespējām. Ierosinājums nāca balsošanā un ieguva gandrīz simtprocentīgu atbalstu. Tā nu nodaļas valde varēs spert attiecīgos soļus šajā, kādreiz tik sāpīgajā jautājumā.

Sogad nodaļa ieiet savā 40. darbības gadā, kas nozīmē, ka noiets tāls ceļš tās pastāvēšanā.

Pēc sapulces dalībnieki pulcējās pie vanadžu klātajiem galdiem, lai smeltos spēkus jaunajam darba gadam.

I. SKRISTIŅŠ.

KRUSTCEĻĒS.

Cetrdesmito gadu beigās, šajā zemē nonākot, dziļi izjutām atstātās Latvijas tālumu un savu lielo personīgo zaudējumu. Solījāmies darīt visu, lai Latvija atgūtu savu neatkarību. Tas toreiz šķita tik tālu, mūsu mūžā pat neiespējami. Tomēr bijām pārliecināti, ka laiki mainīsies, un, lai tos mainītu, mums pašiem ir jācēļ stingra sabiedriskā ēka. Un tas mums ir izdevies.

Laiki mainījušies. Mainījušās cīnītāju rindas. Pirmās līnijās nu ir latvieši okupētajā Latvijā. Jā, arī viņi tagad tā saka. Tie nebaidās lietas saukt īstos vārdos, no kā mēs dažkārt esam izvairījušies. Pēc ilga klusuma brīža esam atkal kontaktā ar tautu tēvzemē, sākam viens otru iepazīt. Vēl priekšā tāls un grūts ceļš.

Latvieši Latvijā saka, ka tiem cita ceļa neesot, citādi nevarot, ka tiem nu jācīnās par savas tautas tiesībām, par tās būt vai nebūt. Arī mums nav cita ceļa - mums tiem jāpalīdz, kur vien spējam un kā vien varam.

Diemžēl, atrodamies sava veida krustcelēs, kas uzliek mums jaunus pienākumus, prasa no mums vairāk kā līdz šim. Mums ir jāuztur mūsu sabiedriskā ēka šeit, Montrealā, lai paši varētu pastāvēt. Tikai pastāvot spēsim dot iespējami plašāko atbalstu tautai Latvijā.

Un šī pastāvēšana mums rada sava veida problēmas: kur ņemt darbiniekus, kur līdzekļus, kā paveikt neatliekamo, kā risināt pēkšņas vajadzības un jaunas situācijas, kādas nāk viena pēc otras, neprasot, vai mēs tās vēlamies, vai ne.

Ar aizbildinājumiem "neskataties uz mani", "ar mani nerēķināties" un t. t. vienkārši nepietiek - vajaga vairāk, vajaga katra atbalstu, lai mūsu sabiedriskā ēka Montrealā turētos. Kritiskajās politisko pārmaiņu krustcelēs tauta Latvijā no mums sagaida ļoti daudz, bet reizē vēlas meklēt savu brīvības ceļu. Apzinoties to, kādas grūtības tai bijis un būs jāpārvar, dosim

ne tikai artavu, padomu un kritiku, bet arī darbu un degsmi.

Š.

KĀ CENTRS PULSĒ?

Centra valdes un DV Montrealas nodaļas dāmu komitejas, atzīmējot Tatjānas Gailis dzimšanas dienu, bija sarīkojušas pusdienas 10. februārī, Centrā. Rīkotājas jubilārei pasniedza ziedus un aploksnī, novēlot vēl ilgi darboties sabiedriskā darbā.

Jānis Tērauds ziņoja par savu līdzdarbību Austrumu un Centrālās Eiropas Studiju Institutos. Tajos piedalās Austrumu un centrālās Eiropas valstīs ar mērķi savā starpā labāk saprasties un radīt savstarpēju kopību. Centrāleiropas Studiju Institūta prezidents prof. Dr. Kafczak pašreiz atrodas Ēropā. J. Tērauds viņam devis līdz latviešu viedokli par ekonomiskām un politiskām iespējām nākotnē (Skatiet šī numura Svešvalodu nodaļu 22./23. lpp! Red.).

Montrealas pilsētas valde atsūtījusi vairākus darba piedāvājumus (ar algām no 30 - 60.000 gadā). Personas, kas būtu tajos ieinteresētas, var ar tiem iepazīties pie Centra ziņojumu dēļa.

Pārrunāja nākošās pilnsapulces darba seku. Konstatēja, ka ir grūti dabūt kandidātus sabiedriskajam darbam.

Pilnsapulce ar valdes vēlēšanām neparedzētu apstākļu dēļ notiks 25. martā, plkst. 16:30, Centrā, un nevis 18. martā, kā bija ziņots agrāk (Skatiet paziņojumu zemāk!).

Nākošā valdes sēde notiks 14. martā, plkst. 19:30, Centrā.

L. KALNIŅŠ.

MONTREALAS LATVIEŠU SABIEDRISKĀ CENTRA

GADSKĀRTĒJĀ PILNSAPULCE

notiks

svētdien, 1990. gada 25. martā, plkst.

16:30, 3955 Provost ielā, Lašīnā,

DARBA KĀRTĪBA.

1. Sapulces vadības vēlēšanas.
2. Protokola nolasīšana.
3. Tekošas lietas.
4. Ziņojumi
5. Valdes vēlēšanas.
6. Dažādi jautājumi.

Pēc pilnsapulces kafijas galds!

Visus Centra biedrus, to viesus un organizāciju pārstāvjus ielūdz

CENTRA VALDE.

P. S. Lūdzam ievērot laika maiņu!

MONTREALAS LATVIEŠU SABIEDRISKAIS CENTRS

un

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

rīko

ANDRĒJA KRIEVIŅA

FOTO DARBU SKATI.

Šī gada 16. un 17. martā,
Latviešu Centrā, 3955 Provost

Atklāšana: 16. martā, plkst. 19:30 - 22:00

Atvērta arī 17. martā no plkst. 13 - 22.

Ieeja: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Izstādītos darbus varēs arī pirkt.

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI.

Mūsu māmiņa un
visu mīlotā vecmāmiņa

KATRĪNA RUBENIS

izbeidza šīs zemes gaitas
šī gada 26. februārī.

Tu biji mīlestība
Dievs ar Tevi.

Sērās
Nora, Broņislavs,
Irēna un Vilis
Krūmāji.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA.

Aprīlis ar savu joku,
Aicinādams māj ar roku.

Gaidām Jūs kuplā skaitā

31. martā, plkst. 17:00,

Latviešu Centrā,

3955 Provosta ielā,

lai kopā pavadītu

g a d s k ā r t ē j o

Aprīļa joks

VAKARŪ.

Būs ciemiņš no Toronto ar jautru
priekšlasījumu

~~~~~

un pašu mājiņi ar dziesmām, po-
ēziju un prozu.

SILTAS VAKARIŅAS \$ 8

GARŠĪGAS TORTES \$ 2

KAFIJA i
SPECIĀLU VIESMĪŅU
APKALPOŠANA par b r ī v u.

IEEJA: Pret labprātīgiem ziedojumiem
par labu MLB Zīpotājam.

Galdiņu rezervācija:

A. Poriete-Bedard, tel. 697-6624.

Apmeklēt aicina

MLB valde

OTAVAS EV.-LUT. MIERA DRAUDZEI 40 GADI.

Draudzes 40 gadu darba atcere notiks 11. mar-
tā, plkst. 11:00, Otavas ev.-lut. Miera draudzes
baznīcā, 83 Main ielā.

To ievadīs pateicības dievkalpojums, kurā ai-
cināti piedalīties archibīsk. A. Lūsis, LELBA
pārvaldes priekšnieks prāv. V. Vārsbergs, LELBA
Kanas apgabala vadītājs prāv. A. Voitkus, Kana-
das Austrumu Sinodes bīskaps W. Huras, māc. A.
Lange un māc. S. Eglīte.

Pēc dievkalpojuma atceres svinības turpināsies
baznīcas sarīkojumu telpās ar pusdienām un apsve-
kumiem.

Būs iespējams iegādāties draudzes 40 gadu dar-
ba atceres izdevumu (pret ziedojumiem, sākot ar
\$ 4.-).

Plānota arī foto izstāde par draudzes dzīvi
tās 40 pastāvēšanas gados.

Pusdienām vēlama iepriekšēja pieteikšanās pie
V. Alutes, tel. 731-4359, vai M. Pārūpas, tel.
729-8180. Pusdienas (aukstais galds) maksās
\$ 10.- no personas, skolniekiem līdz 12 gadiem
puscena, bērniem līdz 6 gadiem - pa brīvu.

ATCERES KOMITEJA.

PĀRMAIŅAS EV.-LUT. TRĪSVIENĪBAS DRAUDZES VADĪBA.

Draudzi turpmāk vadīs Andris Spura un valdē
darbosies 4 jauni valdes locekļi, no kuriem 3
ir dāmas. Pēc 33 gadu darbošanās no priekšnie-
ka amata un valdes locekļa pienākumiem aiziet
Visvaldis Golde. Sapulce nonāca strupceļā Dāmu
komitejas jautājumā. Rezultātā Dāmu komitejas
priekšniece Dagmāra Ziediņa atteicās no priekš-
nieces pienākumiem.

Ev.-lut. Trīsvienības draudzes pilnsapulcē
piedalījās 36 draudzes locekļi. Tā notika 18.
februārī, Sv. Jāņa igauņu baznīcā. To vadīja
draudzes priekšnieks V. Golde, protokolēja sek-
retārs E. Kajaks.

Zīpojums par savu darbību zīvoja draudzes
māc. G. Hūns un draudzes priekšnieks V. Golde.

Draudzes saimniecības konti ievērojami pārsnie-
guši paredzētās budžeta summas. Pavisam kopā ie-
ņemts \$ 40.418.03, bet izdots \$ 38.460.48, dodot
\$ 1.957.55 atlikumu.

Priekšnieka zīpojumā bija ietverts arī Dāmu
komitejas darbības pārskats. Pēc tā uzzinājām, ka
draudzes dāmas patlaban kārto savu pirmo mantu
sūtījumu savām mūsu draudzēm Latvijā, kādas Trīs-
vienības draudzei patlaban ir sešas. Dāmas tur-
māk paredzējušas tikties ik mēneša pirmajā tres-
dienā. Tās aicina darbā visas draudzes locekles,
jo darbu netrūkst.

Zīpojums pieņēma pēc samērā īsām pārrunām.

Domas ievērojami dalījās pie izstrādātā budže-
ta projekta nākamajam gadam. Tās ieilgst. Rodas
ieteikums, kas ierosina bazāra ienākumus nākamo 5
gadu laikā pakāpeniski pārskaitīt Dāmu komitejas
kasē. Par to balsojot, balsis dalās vienlīdzīgi -
tā tad rezultāts neizšķirts. Tālākās pārrunas, kas
ilgst vairāk kā stundu, ka daudzi neizprot prob-
lēmu, nedz radušās domstarpības. Rezultātā nāk
ierosinājums balsot par to, vai draudze vispār
vēlas kādas pārmaiņas šajā jautājumā. 14 balso
pret pārmaiņām, 12 par, vairāki atturas.

Šī konzervatīvā nostāja neapmierina Dāmu komi-
tejas priekšnieci Dagmāru Ziediņu. Viņa vēlas
daudz aktīvāku komitejas darbu un tiesības dāmām
pašām lemt par savas darbības budžetu (ļoti pa-
rasta lieta ļoti daudzās draudzēs). Rezultātā
viņa atsakās no priekšnieces pienākumiem.

Pēc tam valdes sastādīto budžetu pieņem bez
grozījumiem. Tas ienākumos un izdevumos sabalan-
sēts uz \$ 36.000.-, paredz algas pielikumu drau-
dzes mācītājam un ērģelniekam.

Amatpersonu vēlēšanas deva pārmaiņas. Priekš-
nieka amatam vairs neizdevās pierunāt Visvaldi
Goldi, kas pēc 15 gadu kalpošanas darbu vairs ne-
vēlējās turpināt. Viņa vietā par jauno draudzes
priekšnieku ievēlēja A n d r i S p u r u.

Kā redziet, īsi pirms iespieddarbu paveikšanas,
sabojājusies rakstammašīna un to nav vēl izdevies
salabot. Rezultātā pēdējās lappuses jāuzraksta ar
citu, kurai ir tikai franču rakstības zīmes.

Šķiet, ka ir pienācis laiks jaunās pārrakstīša-
nas iekārtas iegādei. Kā to izdosies atrisināt,
to vēl šobrīd nezīnam.

Red.

Vienbalsīgi valdē ievēl atkal pārvēlamos locekļus Gunaru Jēkabsonu un Jāni Tēraudu. Aizgājušo - ilggadīgā sekretāra Edgara Kajaka, A. Spuras, Dekmeijera un O. Vīndedža vietā ievēl sekojošus - Zani Freivaldi, Rutu Gabrušu, Jāni Mateus un Dagmāru Ziedīgu. Tās draudzes valdes sastāvā ir lielākās pārmaiņas daudzgu gadu laikā.

Dzīdās jautājums bija ziņojums par sarunām par abu ev.-lut. draudžu pievienošanās vienai otrai. Par saraksti un sarežģījumiem šajā jautājumā. Sapulces dalībniekos izskanēja vēlme jautājumu izkārtot drīz, nepieciešamības gadījumā sasaucot ārkārtas pilnsapulci, lai lieta nevilktos vēl vienu gadu.

Sapulces noslēgumā draudzes mācītājs izteica atzinību līdzšinējam priekšniekam V. Goldem sirsniņu pateicību par pašai izdevīgi paveikto darbu.

Z-V.

MLB ZIŅAS:

Turpmākie notikumi.

16. un 17. martā, Latviešu Centrā, kopā ar Sabiedrisko Centru rīkojam ciemiņa - Latvijā plaši pazīstamā fotogrāfa Andrēja Krieviņa foto darbu skati, par ko plašāks paziņojums atrodams 28. lappusē.

Krieviņš uzņēmis vairāk kā 20.000 fotogrāfiju. Viņa veiksmīgā māka izpelnījies atzinību ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās.

Visas fotogrāfijas ir ielogotas un pieejamas pārdošanā.

Izstādē klāt būs arī pats foto mākslas meistars, kas 18. martā atgriezies uz Latviju.

Ieteicams šo skati apmeklēt.

31. martā, plkst. 17:00, Latviešu Centrā, notiks septītais gadskārtējais APRĪLA JOKS sarīkojums, par kuru plašāks paziņojums atrodams iepriekšējā lappusē.

26. aprīlī, Latviešu Centrā, paredzēta Montrealas Latviešu Biedrības gada sapulce. Par to plašāks paziņojums nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

MLB ZIŅOTĀJA tehnisko izdevumu segšanai FEBRUĀRA mēnesī esam saņēmuši sekojošus ziedojumus:

Ausma Tane \$ 2.50, Alfrēds Vikmanis \$ 15.00, Ilze Sņikeris \$ 15.00, Dr. Norbert Kazdan \$ 27.50, E. Dudarova \$ 2.50, Anonims \$ 0.50, Inta Purva, Hillsbury, Ontario, \$ 50.00, Emīls Gallis \$ 25.00, Sigrīda Dulbe, Minneapolē, Minnesotā, ASV, \$11.50.

Februāra mēnesī pavisam kopā no 9 lasītājiem \$ 149.50.

1989./90. darbības gadā no 192 lasītājiem pavisam kopā \$ 2.604.86.

Spiestuves mašīnu iegādei FEBRUĀRA mēnesī ziedojusi:

Elmārs Bārdiņš \$ 20.00, Alberts Bērziņš \$ 25.00, Maiga Kalniņš \$ 7.50, Skaidrīte Esmiņa \$ 25.00, Antra Paabo \$ 7.50, Ilze Sņikeris \$ 15.00 un S. Opolnieks \$ 30.00.

Pavisam kopā no 7 lasītājiem \$ 130.00.

Darbības gadā no 89 lasītājiem pavisam kopā \$ 3.720.35.

Līdz ar to jauniegādātās mašīnas parāds patreiz vēl ir \$ 2.564.00.

Abās kategorijās kopā 10 mēnešos no 281 lasītājiem pavisam kopā \$ 6.330.21.

MLB mērķu sekmēšanai ziedojusi:

Ilze Sņikeris \$ 7.50 un Rolands Leitāss \$ 5.00. Šajā mēnesī no 2 labvēļiem kopā \$ 12.50.

Darbības gadā no 23 atbalstītājiem kopā \$ 360.00.

Savus ziedojumus nokārtojuši gandrīz visi 1989. gada kopējā Ziemsvētku un Jaungada apsveikuma dalībnieki. Tie nedaudzie, kas to vēl nav izdarījuši, laipni lūgti savu atvēlējumu atsūtīt MLB kasieri ar atbildes pastu.

Līdzekļi biedrībai šobrīd ļoti vajadzīgi. Jaunās Kanadas pasta likmes ievērojami paaugstinājušas MLB Ziņotāja izsūtīšanas izdevumus. Tādēļ katrs atbalsts vairāk kā nozīmīgs.

MLB valdes sirsniņš paldies itin visiem, kas atbalstījuši tās darbu.

Sevišķi priecājamies par katru jaunu MLB Ziņotāja pasūtījumu, it sevišķi uz Latviju, kur tagad tas pienāk adresētiem lasītājiem.

Gada abonements maksā tikai \$ 35.00.

AICINĀM lasītājus, kas vēl nebūtu nokārtojuši abonementu maksas par 1990. gadu, izdarīt tos pie pirmās izdevības.

Lai izdevums varētu regulāri iznākt, tam nepieciešami līdzekļi. Tā viena numura izsūtīšana lasītājiem šobrīd izmaksā \$ 1.100.-, kas ir liela nauda un kurai ik mēnesi jābūt kasē!

Iepriekšējs paldies par Jūsu atsaucību!

Strauji tuvojas MLB tekošā darbības gada noslēgums. Tādēļ aicinām biedrus un MLB darba atbalstītājus nokārtot tekošos maksājumus, lai MLB kasieri varētu noslēgt savas grāmatas bez atgādājumu izsūtīšanas.

Lūdzam ievērot, ka šogad arī pensionāriem ir jāmaksā LNAK dalības maksas, kas tiem ir \$ 5.-. Tā nu visiem tiem LNAK dalībniekiem, kas ir arī MLB biedri, šis maksājums ir jāizdara, lai biedrība varētu nodrošināt savu pārstāvi - padomes locekli LNAK padomē. Patlaban tas ir Roberts Klaiše. Lai pilnvara būtu pilntiesīga MLB LNAK dalības maksas jāiesūta līdz 15. aprīlim.

DV Montrealas nodaļas Aprūpes daļas vadītājs Jānis LEITENS ziņo, ka DV Ziemsvētku ziedojumu akcijā 1989. gada Ziemsvētkos vēl piedalījušies:

L. Ceriņš ar \$ 30.00 un Alma Apse ar \$ 35.00 ziedojumu.

Kopējais akcijas devums \$ 4.505.-.

PĀRDODAMAS

6 g l e z n a s [4 no tām Bruno Treimāna]

Tuvāka informācija - 697-9766.

Diriģents Mariss Jansons 20. un 21. februārī Wilfrid Pelletier koncertzālē, Place des Arts mūzikas centrā, diriģēja Montrealas Simfonisko orķestri, t. s., Grands koncertsērījā.

Kuplajā klausītāju saimē bija pulciņš latviešu, kas pēc tam tikās ar diriģentu aizskatuves.

Jansona diriģēšanas māka meistarīga un noteikta-atzina Montrealas angļu valodas mūzikas kritiķis Arturs Kaptainis. Viņam jāpiekrīt.

I.

X X X

zvaigzne brien pa savu staru
un arvien tuvāk brien
un es atkal ticēt varu
neesmu es bārs un viens

tā ir vadzvaigzne kas vada
nomodā pret ļauno būt
dienu dienā gads pēc gada
zvaigzne jāredz jāsaņūt

solus sajauc tumsa taka
tumsa kavē saulē tikt
zvaigzne pretī brien un saka
kur un kā man pēdas likt
1990. gadā.

GUNĀRS FREIMANIS.

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS:

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev.-lut. dievkalpojumi, 4345 Marcil.
telpu adreses: Ev.-lut. Trīsvienības draudze nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

8. martā, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme apvienota ar gadskārtējo biedru pilnsapulci.
11. martā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
14. martā, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra valdes sēde. Var piedalīties arī interesenti.
16. martā, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Centra un MLB rīkotā Latvijas fotogrāfa ANDRĒJA KRIEVIŅA foto darbu skates atklāšana. Skate atvērta līdz plkst. 22:00 (Skatiet paziņojumu 28. lpp.!).
17. martā, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Andrēja KRIEVIŅA foto darbu skate. Skate atvērta līdz plkst. 22:00.
17. martā, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, DV Montrealas nodaļas plkv. O. Kalpaka un latviešu leģiona atceres vakars. Referēs J. Palieps.
18. martā, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Svētās Sirds kapelā, Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
18. martā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
21. martā, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes kārtējā darba sēde. 6. martā paredzētā sēde tehnisku apstākļu dēļ tika atsaukta. Pārrunājami svarīgi turpmākās darbības jautājumi. Visas padomes dalībnieces lūgtas uz sēdi sūtīt savus pārstāvjus.
22. martā, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
25. martā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
25. martā, plkst. 15:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Kredītsabiedrības ārkārtas biedru sapulce Kvebekas jauno kredītsabiedrību statūtu apstiprināšanai.
25. martā, plkst. 16:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra gada sapulce (Skatiet paziņojumu 28. lpp.!).
31. martā, plkst. 17:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Biedrības gadskārtējais APRĪLA JOKS sarīkojums par labu MLB Ziņotājam (Skatiet paziņojumu 29. lpp.!).
1. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
5. aprīlī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
8. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu PŪPOLU SVĒT-DIENAS dievkalpojums ar dievgaldu.
13. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Lielās Piekt-dienas dievkalpojums ar dievgaldu.
15. aprīlī, plkst. 6:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Lieldienu rīta dievkalpojums.
15. aprīlī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Svētās Sirds kapelā, Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes Lieldienu dievkalpojums.
22. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
22. aprīlī, plkst. 15:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības GADA SVĒTKI ar lūgtiem viesiem.
29. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.

Laipni lūdzam ziņas SABIEDRISKAJAM LAIKRĀDIM iesniegt rakstiski. Ieteicams, ka atsevišķos paziņojumus iesniedzēji sagatavo paši. Lūdzam ievērot iesniegšanas termiņu - ik mēneša 15. datumu! Izņēmumu gadījumos pieņemam vēlinuspaziņojumus. Ja vien iespējams, sniedziet ziņas par nākamajiem divi mēnešiem.

Lūdzam rīkotājus sarunāt reportāžas rakstītāju savam sarīkojumam. Labprāt šādas reportāžas iespējams, lai sabiedriskā dzīve Montrealā būtu iespējami pilnīgi dokumentēta. No piederīgiem gaidām mirušo dzīves gaitas aprakstus, lai varam tos pieminēt, aizsaulē aizejot.

0312017104

PATEICĪBA.

Sirsnīgi pateicos visiem, kas mani atcerējās manā **75.** dzimšanas dienā.

Paldies DV un Montrealas Latviešu Centra valdēm.

Sevišķa pateicība R. Gabruša kundzei un E. Vītiņas jaunkundzei un palīdzēm par cieņasta gatavošanu.

Pateicībā,

T. GAILIS.

JAUNA VALDE.

Montrealas Latviešu Katoļu draudzes gada sapulcē ievēlēta jauna vadība: draudzes priekšnieks S. Opolnieks, viņa vietnieks P. Kupcis, sekretāre V. Varslavāne, kasieris B. Krūmājs.

Dāmu komiteja darbosies kā līdz šim: priekšniece J. Gasparoviča, locekles - M. Āboliņa, V. Auza, H. Bērziņa, A. Kupcis, V. Opelnieks, Z. Visniewsky, B. Waldheima un I. Zdanovska. Rev. komisijā: prāv. A. Pekšs, A. Caune un J. Greizis.

GALERIE d'ART CADRE MONTREAL rīko

Dzintaras Palejs

GLEZNU SKATI

Vernissage, sestdien, 7. aprīlī,

plkst. 10:00.

Izstāde atvērta līdz 14. aprīlim.

5751 Gouin Ouest,
Montreal, Québec

Tel. 745-2672

Galerija atrodas 2 bloki austrumos no Laurentian bulvāra.

Visi mīļi aicināti!

D.P.

Šis MLB Zīpotāja numurs dažādu tehnisku apstākļu dēļ aizkavējies par vairākām dienām.

Nododam to Kanadas pastā 7. martā. Uz rokas izdalām pensionāru sanāksmē 8. martā.

Laipni lūdzam lasītājus zīpot par izdevuma nesapemšanu. Pieteiciet savas adrešu maiņas!

TORTES godiem, viesībām un pašu priekam.

PASŪTINĀJUMI:

tālrunis 457-9832.

Ar šo paziņoju savu jauno adresi:

MILIJA TAURIŅA

Le Languedic,
Apartment 314,
2 rue Borleau,
Vaudreuil, Qué.,
Canada, J7V 8A2

1990. III ZĪNOTĀJS 1.425 e

MŪZIKĀLĀ TEĀTRĀ

TANGO LUGANO VIDEO
LENTAS \$75

Pasūtīnājumi: Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku padomē - 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2

DOMU TALKA

ALTERNATIVES

Ejam brāļi raudzīties,
Kādu koku upe nes.
Kādu koku upe nesā,
Tāda koka laivu taisam.

T. T. ALTERNATIVES
P. O. Box 998
Hamilton, Ont.
L8N 3R1

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

FLOWERS
by
Argonne

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal - Business Office
514 - 483-1870

MLB ZĪNOTĀJA administrātores! A. Porietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec, Canada, H9R 2K5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtītu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 ek. likmes!) par _____ gadu/iem	\$ _____
Gaisa pasta piemaksu ASV - \$5.-, citos kontinentos - \$12.-	\$ _____
Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai	\$ _____
Ziedoju splestuves mašīnu iegādei	\$ _____
Vēlos saņemt sekojošus agrākos MLB Zīpotāja numurus: _____ à \$2.-	\$ _____
Dēvinu MLB Zīpotāju	\$ _____
Iesak nosūtīt paraugburtnīcas	\$ _____
Ar šo nosūtītu iestāšanās maksu Montrealas Latviešu Biedrībē - \$5.-	\$ _____
Ar šo nosūtītu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$10.-)	\$ _____
Ar šo nosūtītu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (à \$10.-)	\$ _____
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai	\$ _____
Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.	\$ _____
Pavisam kopā	\$ _____

(Maksājēja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

(paraksts)

MLB ZĪNOTĀJS,
ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers. ADMINISTRĀTORE: Anita Poriet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., Canada, H9R 2K5, tālrunis 514-697-6624. EKSPEDICIJA: Valta Ozols. DARBINIEKI: Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Mīna Kajaks, Austra Konovolova, Anna Kreipāne, Pēteris Kreipāne, Voldemārs Ozols, Ilga Štaubere un vēl daudzi citi.

MLB ZĪNOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$22.50 gadē; MLB biedriem, pensionāriem un kaja invalīdiem - \$17.50 gadē; gaisa pasta piemaksas uz ASV - \$5.-, uz citiem kontinentiem \$12.-. Ateevišķas agrākās burtnīcas pret \$2.- ziedojumu. Lappušu maksa: 1/4 lpp. - \$20.-, 1/3 lpp. - \$25.-; 1/2 lpp. - \$30.-; 3/4 lpp. - \$50.-; pilna lpp. - \$55.-; klīvēju un paziņojumu sagatavošana \$15.-. Iespējams arī foto uzņēmumu publicēšana. Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZĪNOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bezpeļņas pasākums; visus ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZĪNOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tokošajam numuram iesūtāmi vai nododāmi redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumu publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus šināt. Raksti un ziņas nepauž ne MLB valdes, ne redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatu iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāzūd pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY MARCH 1990 MARS MONTHLY BULLETIN MLB ZĪNOTĀJS SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTREAL BULLETIN MENSUEL MLB ZĪNOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society; 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.